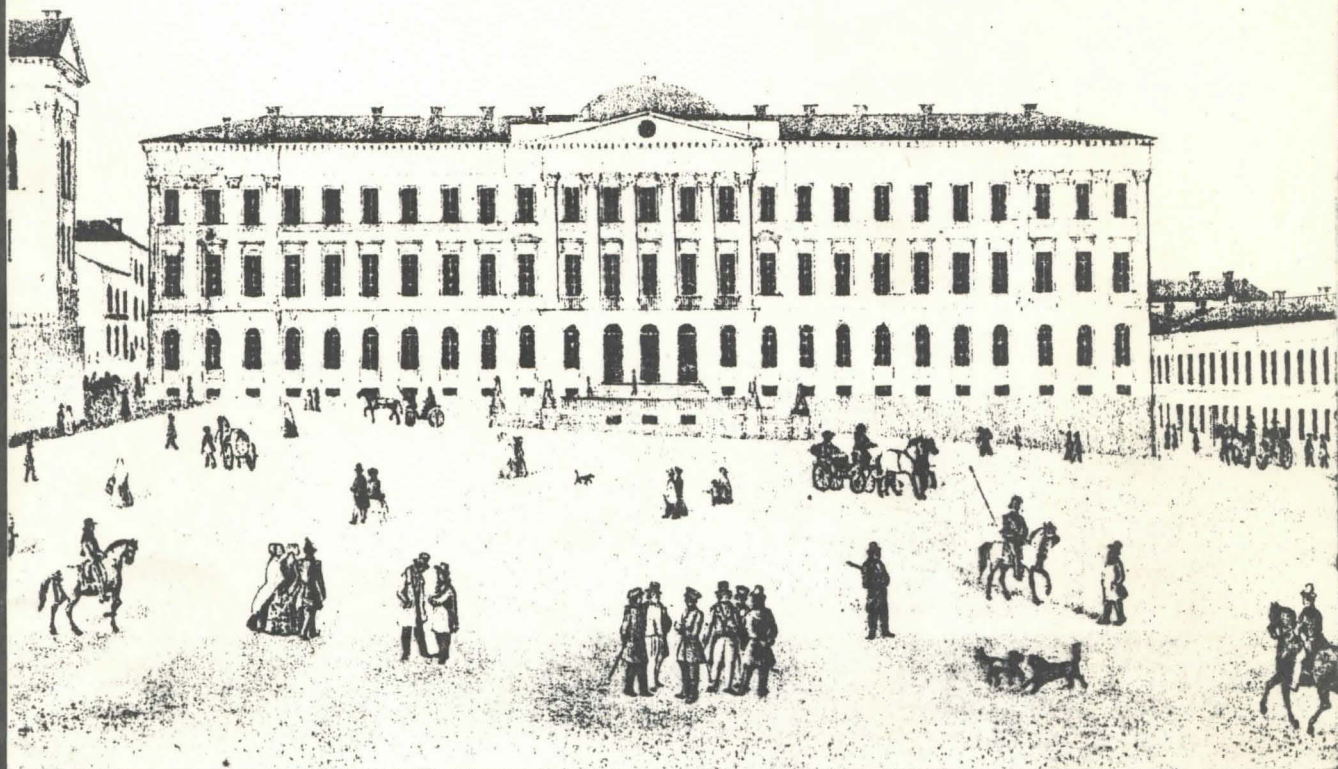

Unelma. unen

HELSINGIN VANHAN KAUPUNGINOSAN ASEMAKAAVAN MUUTOS RAKENNUSHISTORIA

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO
ASEMAKAAVAOSASTO
KESKUSTATOIMISTO

JULKAISU AB: 3 / 77

1. 3. 1977

MUSEOVIRASTO
Rakennushistorian osasto
24.11.1976

HELSINGIN VANHAN KAUPUNGINOSAN
RAKENNUSHISTORIA JA SUOJELUTAVOITTEET

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO
Asemakaavaosasto
Keskustatoimisto

Julkaisu AB : 3/77 1.3.1977

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Johdanto	7
Helsingin vanhan kaupunginosan rakennushistorian pääpiirteet	8
Ruotsin vallan aika	8
Empiren Helsinki	8
1800-luvun loppu - 1900-luvun alku	10
Vanha kaupunginosa suojelun ja muutoksen kohteena	11
Helsingin vanhan kaupunginosan suojeluohjelma	13
Suojeluohjelman yleinen osa	
- Senaatintori	14
- Kauppatorin ja Senaatintorin väliset korttelit	14
- Kaupunginosan pohjoispuolen laitosalue	14
- Rakennuskantaa koskevat tavoitteet	14
- Toiminnot ja rakennusten käyttö	15
- Piha-alueet	15
- Puistikot ja puusto	16
- Autoliikenne ja paikoitus	16
- Katukuvan yksityiskohdat	16
Rakennuskohtainen suojeluohjelma	17

Alueen kartta ja 61 erillistä rakennusta ja kiinteistöä koskeva selvitys korttelin numeron mukaisessa järjestyksessä, 123 sivua.

Tekstiliitteet:

1. Kirjallisuutta
2. Aluetta koskevat päätökset
3. Rakennuslain rakennusten suojelua koskevat kohdat

Karttaliitteet:

4. 1.1.1961 jälkeen vahvistetut asemakaavan muutokset
5. Tonttien omistus
6. Tonttien hallinta
7. Rakentamisvuodet
8. Kiinteistöjen kunto
9. Alueen puusto
10. Kortteleiden nimet

ESIPUHE

Tämä raportti, Helsingin vanhan kaupungin osan rakennushistoria ja suojelutavoitteet on Museoviraston rakennushistorian osaston ja Helsingin kaupungin museon yhdessä laatima kyseisen alueen asemakaavan muutosta valmisteleva esiselvitys, joka kuten nimikin sanoo koskee rakennuksia ja vain korttelimaalla olevia muita rakennelmia tai istutuksia. Selvitys julkaistaan sellaisena kuin se on tekijöiden käsistä lähtenyt, joitakin pieniä tekstiosiaan tehtyjä korjauksia lukuunottamatta. Mahdolliset kannanotot ovat tekijöiden, eivät asemakaavan muutoksen laatijan. Lopullisessa asemakaavan muutoksessa tullaan kaikki näkökohdat ottamaan huomioon, mutta ei välttämättä tässä esitetyssä muodossa. Työn edistymisen kannalta on kuitenkin välttämätöntä saada tämä aineisto kaikkien Helsingin vanhan kaupungin osan asemakaavan muutoksen laatimistyöhön osallistuvien käyttöön.

Liitteeksi sidotut inventointitietoja sisältävät kartat on valmistettu kaupunkisuunnitteluvirastossa. Liitteenä on myös koonnos aluetta koskevista päätöksistä ja rakennusten suojelua koskevista lainkohdista.

Asemakaavan muutosta valmistelemaan perustettiin syksyllä 1974 työryhmä, johon kutsuttiin rakennushallituksen, Helsingin Yliopiston, Suomen Pankin ja kiinteistöviraston edustajien lisäksi varsinaisiksi työn suorittajiksi asiantuntijat Museoviraston rakennushistorian osastosta ja Helsingin kaupungin museosta. Historian ja rakennushistorian asiantuntijoiden työn suurimmaksi osaksi nyt valmistuttua asemakaavan muutostyö voi uudelleen käynnistyä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston keskustatoimistossa.

Tämä raportin toinen painos on tarkalleen ensimmäisen kaltainen. Niin tekstiosassa kuin liitekartoissakin on työn kuluessa havaittu epätarkkuuksia, jopa virheitä. Niitä ei ole kuitenkaan tähän uuteen laitokseen korjattu, koska työ on edelleen kesken. Vasta työn valmistuttua lienee syytä muokata aineisto uudelleen.

Keskustatoimisto

Lokakuussa 1978

JOHDANTO

Helsingin kaupungin historiallisen ydinosan muodostaa Kruununhaan eteläosaan, Marian- ja Fabianinkatujen väliin jäävä kaupunginosa. Tämä alue on ainoa Helsingissä, jolla on laajemmassa mitassa säilynyt rakennuksia ja ympäristöä 1800-luvulta.

Maamme hallinto- ja sivistyselämän perusta kehitettiin tuona aikana juuri empirekeskustan alueella ja sinne pystytettyjen rakennusten arkkitehtuuri ja käyttötarkoitukset kantavat vahvaa historiallista perinnettä. Sen suojelu on jo yleisesti hyväksytty periaate Helsingin vanhan kaupunginosaan kohdalla, mutta käytännössä kehitys vaikuttaa tätä perinnettä heikentäen, rakennuksia ja ympäristöä vähä vähältä muuttaen ja turmellen.

Helsingin historiallinen keskusta on vanhana kaupunginosaan suhteellisen nuori. Se on kuitenkin merkityksensä, luonteensa ja ennen muuta ajankoh- taisten ongelmien puolesta verrattavissa lukuisiin kehittyvien suurkaupunkien historiallisiin keskus- toihin Euroopan eri puolilla. Ajallisesti, ulkonai- sista vastaavuuksista puhumattakaan se on rinnastet- tavissa Leningradin keskusosaan, sen ohella empiren Helsinki aikoinaan edusti Venäjän keisarivaltaa Itämeren alueella.

Museovirasto on selvityksellään halunnut luoda erään- laisen tilannekatsauksen alueen rakennuksista ja miljööstä. Selvitykseen on koottu kuvaus ja rakennus- historiallista tietoa vanhasta kaupunginosaan, ym- päristöstä kokonaisuutena ja kaikista rakennuksista erikseen. Sen ohella on määritelty yleispiirteisesti kunkin rakennuksen suojelutavoite silmälläpitäen laadittavana olevassa asemakaavan muutoksessa annet- tavia määräyksiä sekä yleisohjeeksi rakennusten hoi- toa ja korjaustöitä suunniteltaessa.

Selvityksen ovat laatineet tutkijat Jarkko Sinisalo ja Pekka Kärki museoviraston rakennushistorian osas- tolla. Työhön on osallistunut tutkija Maija Kairamo suojelutavoitteiden määrittelyn osalta. Helsingin kaupungin omistamien rakennusten rakennushistoriaa selvitettyä ja suojelutavoitteita määriteltäessä on käytetty hyväksi Helsingin kaupunginmuseon tutki- muksia ja asiantuntemusta.

HELSINGIN VANHAN KAUPUNGINOSAN RAKENNUSHISTORIAN PÄÄPIIRTEET

Ruotsin vallan aika

1700-luvun Helsinki oli syrjäinen pikkukaupunki. Sitä leimasi vuosisadan jälkipuoliskolla melkoinen vireys, mikä pohjautui vilkastuneeseen kauppaan ja linnoitustöihin. V. 1748 perustettu Viaporin linnoitus antoi Helsingille valtakunnallista merkitystä, joka osaltaan elähdytti sen kehitystä.

Ulkoisesti kaupunki oli vaatimaton. Regulariteetin ajan ruutukaavan puitteissa se keskittyi nykyisen Senaatintorin itäosassa sijainneen Suurtorin tuntumaan. Rakennuskanta oli yhtä kivitaloa lukuun ottamatta puinen. Vuosisadan puolivälistä alkaen rakennettiin torin ympäristöön muutamia kivitaloja. Tähän kauteen liittyi kaupungin suojaksi suunniteltu maalinnoitus, joka jäi kuitenkin toteuttamatta. Vähäisestä kivitalokannasta on alkuperäisellään enää Sederholmin talo, jonka arkkitehtuuri edustaa rakentamisaikansa valtatyyliä, barokkiklassismia, Kaupungin virastotalo, Mariankatu 3, on puolestaan ainoa jäänne maalinnoitus suunnitelmasta.

Empiren Helsinki

Pääkaupungiksi julistaminen (1812) muutti Helsingin kehityksen suunnan. Suuriruhtinaskunnan hallinto- ja residenssikaupunkina Helsinki oli autonomisen Suomen keskus ja eräs Venäjän keisarikunnan vallan symboli Itämeren piirissä. Kaupunki rakennettiin kokonaan uudelleen uusia vaatimuksia vastaavaksi.

Rakentamisen perustaksi vahvistettiin J.A. Ehrenströmin vv. 1812-18 laatima asemakaava, joka rakentui suora- kulmaisen katuverkon ja toimintojen eriyttämisen varaan. Suuren torin ja sitä reunustavien edustusrakennusten muodostama monumentaalikeskus tuli vanhan Helsingin sydämeen. Senaatintorin lopullinen arkkitehtoninen muoto kehittyi rakentamisen edistyessä. Pohjoislaitaa tuli hallitsemaan luterilainen kirkko. Sen taakse kalliolle ajateltua kreikkalais-katolista kirkkoa ei koskaan rakennettu. Torin länsilaitaan oli kaavassa merkitty kenraalikuvernöörin palatsi ja itälaitaan senaatin linna. Korostettu asema keskustasuunnitelmassa oli myös keisarin palatsilla. Sen samoin kuin kenraalikuvernöörin palatsin suhteen päädyttiin sittemmin vaatimattomampaan ratkaisuun.

Toimintojen eriyttämisen seurauksena monumentaali-keskusta 2- ja 3-kerroksisine kivirakennuksineen tuli erottumaan selvästi ympäröivistä matalista asuinkortteleista, joiden rakentamisessa oli kustannussyistä ja suomalaisesta rakennusperinteestä johtuen tyytyminen puumateriaaliin.

Raivaus- ja katutyöt leimasivat uudelleenrakentamista 1810-luvun alussa. Julkinen rakentaminen oli vähäistä, yksityinen vilkkaampaa. Keskustorin eteläpuolen kortteleihin, joissa oli jäljellä joitakin edellisen vuosisadan kivirakennuksia, nousi kivisiä porvaristaloja, joiden arkkitehtuuri oli puhdasta uusklassismia. Pääsuunnittelija 1810-luvun alun Helsingissä oli entinen linnoitusupseeri Pehr Granstedt. Uudelleenrakentamista valvoi erityinen komitea, joka myös säänteli rakentamiselle välttämätöntä valtion lainoitus- ja rahoitustukea.

Arkkitehtuurin luonne muuttui v. 1816, kun C.L. Engel tuli komitean arkkitehdiksi. Engel toteutti empireä, Pietarin uusklassismiin perustuvaa arkkitehtuurityyliä, joka pohjautui antiikin kreikkalaiseen ja roomalaiseen rakennustaiteeseen sekä renessanssin etenkin palladiolaisiin virtauksiin. "Keisarityylillä" oli Suomen uudessa pääkaupungissa suuri poliittis-symbolinen merkitys aikana, jolloin ero Ruotsista vakiintui. Ensimmäiset empire-rakennukset valmistuivat Helsinkiin 1810-luvun loppuvuosina. Kaupunkikuva tuli vähitellen saamaan erittäin yhtenäisen arkkitehtonisen leiman.

Julkinen rakentaminen vilkastui 1820-luvulla. Silloin valmistui tai suunniteltiin - useimmiten Engelin toimesta - pääosa kauden tärkeimmistä rakennuksista. Valmistuneista mainittakoon senaatin linna ja ns. venäläinen sotilassairaala Unioninkadun varrella.

V. 1827 keisari määräsi yliopiston Turusta Helsinkiin. Päätöksen välittömänä virikkeenä oli Turun palo, taustalla halu keskittää maan sivistyselämä uuteen pääkaupunkiin. Tärkeimmät yliopistorakennukset, päärakennus ja kirjasto, saivat keskeisen aseman kokonaisuudessa, joksi Senaatintori oli muotoutumassa. Päärakennus tuli torin varteen senaatin linnan arkkitehtoniseksi vastapainoksi ja kirjastorakennus edellisen viereen. Yliopistollisen opetussairaalan uudisrakennusryhmä sijoitettiin syrjemmälle keskustan pohjoispuolelle, jonne syntyi ajan mittaan varsinainen sairaala-alue puistomaisessa ympäristössä sijaitsevine laitoserakennuksineen.

Yliopiston rakennukset valmistuivat 1830-luvulla. Saman vuosikymmenen kuluessa Senaatintorin etelä-puoliset korttelit rakennettiin nykyiseen muotoonsa ja 1700-luvun porvaristalot saivat Sederholmin taloa lukuun ottamatta ajanmukaisen empire-asun; tyypilliseksi tuli komea monihuoneistoinen kivitalo pohjakerroksen puoteineen ja suljetun tontin piha-piirissä sijaitsevina talli- ja talousrakennuksineen. Helsingin huomattavimpien porvarien asumat korttelit kuvastivat kaupungin kasvanutta merkitystä myös kaupan alalla.

Monumentaalin Senaatintori sai lopullisen muotonsa 1840-luvun kuluessa Nikolainkirkon parikymmentä vuotta kestäneen rakentamisen päättyessä. Torista tuli kaupungin arkkitehtoninen polttopiste ja samalla valtakunnan ydin, johon ryhmittyneet instituutiot - senaatti, yliopisto, kirkko - olivat ajan valtiollis-yhteiskunnallisen järjestelmän yksiselitteinen symboli. Nikolainkirkon valmistumiseen päättyi uudeleenrakennuskausi. Rakennustoiminta keskustassa ja koko kaupungissa väheni pariksi vuosikymmeneksi. Helsinki oli nyt erittäin ajanmukainen sekä kaupunkirakenteensa että arkkitehtuurinsa puolesta.

1800-luvun loppu - 1900-luvun alku

Kaupungin keskusta oli lähes täyteen rakennettu empire-kauden päättyessä. Vuosisadan puolivälin jälkeen rakentaminen oli luonteeltaan yleensä täydentävää. Suuriruhtinaskunnan valtiollinen ja sivistyksellinen kehitys havainnollistui keskusta-alueella siten, että Senaatintorin pohjoispuolelle muodostui tavallaan uusi keskus Suomen Pankin, Valtionarkiston ja Säätytalon varaan. Samaan kehitykseen liittyivät myös Ritarihuone, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo ja monet uudet yliopistolliset laitosrakennukset.

Rakentaminen vilkastui vuosisadan lopulla. Varsin usein kyse oli lisärakentamisesta, joka tapahtui olemassa olevaan sopeutuen ja tyyllillistä ja historiallista perinnettä jatkaen. Esimerkkinä tästä senaatin linnan, yliopiston päärakennuksen ja kirjaston sekä valtionarkiston laajennukset.

Kaupungin nopean kasvun myötä vanhan keskustan toiminnallinen rakenne muovautui nykyiselleen. Siinä tapahtui muutoksia, joista kasvaneiden ongelmien ratkaiseminen on alueen vastaisenkin säilymisen edellytys. Muutos oli voimakkain Kauppatorin pohjoispuolen entisissä asuinkortteleissa, jotka joutuivat 1900-luvun alkupuolella vähitellen virastokäyttöön;

aiempi vilkas kauppatoiminta samoin kuin muun muassa hotellitoiminta Kauppatorin varrella siirtyi uusille liikekaduille. Muualla empire-keskustassa toiminnot pysyivät entisellään, mutta keskustalle antoivat nyt leiman valtion, kaupungin ja yliopiston virastojen ja laitosten alituisesti kasvava tilanvarve. Kaksi perinteistä toimintoa, asuminen ja kauppa, katosi vähitellen kokonaan historiallisen keskustan kortteleista.

Muutos koski myös keskustan asemaa kaupunkikuvassa: keskustaa vanhastaan ympäröineen matalan ja avaran puutalokortteleiden rakennustavan syrjäytti kiihtyvä korkeiden umpikortteleiden rakentaminen. Empirekauden kivistä rakennettu keskusta ei enää hallinnut Helsinginniemen kaupunkikuvaa muuten kuin keskeisen sijaintinsa puolesta.

Empiren johdonmukainen katukuva alkoi muuttua 1800-luvun keskivaiheilla. Uudet arkkitehtuurityylit näkyivät ensin muun muassa myöhäisempireä edustavassa Uudessa klinikassa, uusgoottilaisessa Ritarihuoneessa ja firenzeläisen varhaisrenesanssin tyyliin rakennetussa Suomen Pankissa. Vähitellen uusrenesanssin muotokieli tuli empiren rinnalla hallitsevaksi.

1900-luvun kehitys empire-keskustassa on alueen rakennushistoriallista arvoa ajatellen ollut monin kohdin haitallinen. Rakennusten muutoksissa on usein väkijäisesti pyritty noudattamaan klassismin yksikertaisuutta, ja tulos on ollut varsin mitäänsanomatonta. Aleksanterinkatu 4-10:ssä sijainneiden neljän entisen asuintalon "saneeraus" ja yhdistäminen suureksi virastotaloksi olkoon esimerkki tästä kehityksestä. Laajenevien laitosten uudisrakentamisen haitoista kaupunginosan miljöölle on parhaana esimerkkinä Suomen Pankin laajennusosa ja setelipaino.

Vanha kaupunginosa suojelun ja muutoksen kohteena

Arvokasta rakennettua ympäristöä jatkuvasti uhkaava muutospaine vähitellen kiteytyneitä suojelutavoitteita vasten leimaa Helsingin historiallisen keskustan kehitystä 1900-luvulla.

Esimerkkejä mainitusta uhasta on jo vuosisadan alusta: 1910-luvun kaupungintalosuunnitelman (kortteli 30) taikka Fastighets Ab Royalin 1920-luvun uudisrakennushankkeen (korttelissa 4) toteutuminen halutussa mitassa olisi merkinnyt kaupungin vanhimman rakennusperinteen laajaa tuhoutumista. 1930-luvulle ajoittuvat esimerkiksi yliopiston laajennushankkeet. Niiden osana rakennettiin muun muassa Metsätalo.

Se ei sijaintinsa vuoksi ole yhtä vakava ympäristö-
vaurio kuin hieman aiemmin Senaatintorin lounais-
kulmaan rakennettu Suomen Yhdyspankin pääkonttori,
joka pahoin turmelee torin arkkitehtonista kokonais-
kuvaa.

Vanhan keskustan erityisluonne historiallisena kau-
punginosana alettiin löytää 1920- ja 1930-luvuilla,
joskin vanhimmat empire-arkkitehtuurin suojelupyrki-
mykset liittyivät jo 1880-lukuun. Kaupunki hankki
1930-luvulla haltuunsa kiinteistöjä, joiden korvaa-
minen suurilla uudisrakennuksilla oli suunnitteilla.
Asenteiden asteittaiseen muuttumiseen ja säilyttämis-
halun viriämiseen vaikutti ratkaisevasti Helsingin
rakennushistoriallista perinnettä koskevan tiedon
lisääntyminen. Ennen muuta N.E. Wickbergin kirjojoi-
tukset antoivat sisältöä suojelutavoitteille. Senaa-
tintorin seutu - empiren Helsinki - sai yhä tunnus-
tetumman aseman eräänä huomattavimpiin kuuluvista
kulttuurimuistomerkeistä.

Historiallisessa keskustassa jo vanhastaan toimineet
ja siihen olennaisesti kuuluvat instituutiot (valtion-
ja kaupunginhallinto, yliopisto ja mm. Suomen Pankki)
joutuivat voimistuvine laajentumis- ja saneeraus-
pyrkimyksineen kasvamaan ristiriitaan selkiintyvien
suojelutavoitteiden kanssa. Historiallisten raken-
nusten käyttöasteen moninkertaistuminen, toimintojen
kehityksen vaatimat muutokset sekä viime vaiheessa
uudisrakentaminen ovat tälle kehitykselle ominaisia
piirteitä. Ne on usein totutettu tavalla, joka on
osoitus kulttuurihistoriallisten arvojen työntämi-
sestä syrjään käytännön vaatimuksina pidettyjen seik-
kojen tieltä.

Muinaistieteellinen toimikunta teki v. 1947 aloitteen
kaupunginhallitukselle Senaatintorin ympäristön
julistamisesta vanhaksi kaupunginosaksi esityismää-
räyksineen. Kaupunginhallituksen asettaman komitean
työn tuloksena sisäasiainministeriö vahvisti päätök-
sen 1952. Tällä toimella oli suuri kauaskantoinen
vaikutus alueen suojeluun. Kaupunginosa rajattiin
kuitenkin hyvin ahtaasti. Pääasiassa empiren ajan
rakennuskannan puitteisiin sovitettu raja-
us erotti kiinteästä ympäristöllisestä yhteydestään rakennuksia
ja rakennusryhmiä, jotka nykyisin vallitsevan käsi-
tyksen mukaan ovat kiinteä osa perinteistä, histori-
allisesti ja kaupunkirakenteellisesti monitasoista
Helsingin keskusta-aluetta. Näihin kuuluvat etenkin
Mariankatun alkupää, Katajanokan kanavaseutu ja
Säätytalon puiston ympäristö. Vanhaan kaupunkiin ei
haluttu sisällyttää muita kuin julkisessa omistuk-
sessa olevia rakennuksia.

Vuoden 1959 rakennuslaki lakkautti vanhan kaupungin-
osan erityismääräykset, eikä sen jälkeen ole ollut
suojelua turvaavia säännöksiä. Asennoituminen suoje-
lukysymykseen on kuitenkin yleensä ollut positiivi-
nen ja vanhan kaupunginosan arvo on koko ajan tun-
nustettu, joten suoranaista uhkaa ei alueeseen ole
kohdistunut. Kuitenkin yksittäisten rakennusten kor-
jaus- ja saneeraustöissä historiallisia arvoja on
usein käsitelty varsin kevytmielisesti muuttamalla
rakennusten sisärakenteita ja tiloja hyvin vapaasti.
Tässä ovat esimerkkeinä monien virastorakennusten
saneeraukset. Alueella tapahtunutta uudisrakentamista
leimaa varsin heikko sopeutuvuus kaupunkikuvaan.
Suunnittelun olisi pitänyt perustua alueen ominai-
suuksien perusteellisempaan analyysiin ja sen poh-
jalta tehtäviin johtopäätöksiin.

II HELSINGIN VANHAN KAUPUNGINOSAN SUOJELUOHJELMA

Museoviraston rakennushistorian osaston käsityksen
mukaan Helsingin vanhan kaupunginosan suojelun pe-
rusta on alueen huomattavan kulttuurihistoriallisen
arvon lisäksi sen asema valtakunnan perinteisenä
keskustana ja Helsingin menneisyyttä konkreettisesti
ilmentävänä kaupunginosana.

Suojeluohjelma on kaksiosainen. Yleisessä osassa (A)
esitetään kaupunkirakenteeseen ja miljöön ominais-
luonteeseen liittyviä yleisiä ja yksityiskohtaisia
tavoitteita. Rakennuskohtaisessa selvityksessä (B)
suojelutavoite on määritetty kussakin tapauksessa
erikseen asemakaavamääräysten laatimisen pohjaksi
ja antamaan suuntaa korjaustoimille. Rakennuskohtai-
set suojelutavoitteet on painotettu sen mukaan, miten
on tällä hetkellä arvioitu rakennuksen kulttuurihis-
toriallista arvoa ja merkitystä historiallisen ym-
päristön osana.

Suojelutavoitteet on lyötävä lukkoon vireillä olevan
asemakaavoituksen yhteydessä ja siten turvattava
rakennuskannan säilyminen sekä alueen ominaisluon-
teen korostuminen. Mahdollinen uudisrakentaminen,
rakennusten uudelleenkäyttö sekä korjaus- ja kunnos-
tustoimet on saatettava sopusointuun suojeluohjelman
periaatteiden kanssa. Suojeluohjelmaa on tarvitta-
essa muutettava, mikäli tutkimus tuo esiin uutta
tietoa tai suojelu- ja restaurointiperiaatteissa ta-
pahtuu olennaisia muutoksia.

A. Suojeluohjelman yleinen osa

Vanhassa kaupunginosassa on historiallisesti, kau-
punkikuvallisesti ja toiminnallisesti yhtenäisiä osa-
alueita ja rakennusryhmiä, joilla on omat ympäristöl-
liset ja arkkitehtoniset erityispiirteensä. Seuraa-
vassa eritellään tärkeimmät osa-alueet.

Senaatintori on rakennus- ja kaupunkitaiteellisesti erityisen huomattava kokonaisuus. Sen asema kulttuurihistoriallisena muistomerkkinä on tunnustettu. Toria reunustavat monumentaalirakennukset ovat keskenään harmonisessa suhteessa. Yhdyspankin suuri toimitalo muodostaa vakavan ympäristövaurion Senaatintorille. On korostettava myös torin rakennussisätilojen merkitystä arkkitehtonisessa kokonaisuudessa. Suojelu tulee pysyvästi ulottaa rakennusten sisätiloihin saakka. Kaupunkikuvassa Senaatintori yhdistää alueen pohjoisosan rakenteeseen sidotut monumentaalirakennukset ja Kauppatorin varren tiiviit pienitonttiset korttelit.

Kauppatorin ja Senaatintorin väliset korttelit ovat historiallisesti Helsingin värikkäintä aluetta: rakennuskannan ikäjakauman ääripisteitä erottaa runsaat 200 vuotta. Korttelit ovat etenkin 1900-luvulla kokeneet monia muutoksia, jotka on aiheuttanut toiminnallisen rakenteen muuttuminen. Viimeaikaiset saneeraustyöt ovat merkinneet monen korttelin ja tontin perinteisen rakenteen hajoamista. Korttelien yksittäistontteihin perustuvaa rakennustapaa on syytä korostaa saneeraustoiminnan perustana.

Kaupunginosan pohjoispuolen laitosalueen (korttelit 44) rakentaminen seurasi pitkään C.L. Engelin luomia periaatteita. Lähtökohta on avoin, puistomainen ympäristö, jossa taitavasti massoitettut rakennukset väljästi sijaitsivat. Väljyyttä on sittemmin supistanut monet uudisrakennukset, jotka ovat myös arkkitehtuuriltaan alueelle heikosti sopeutuvia.

Seuraavassa esitetään vanhan kaupunginosan rakennetta ja ominaislaatua koskevat suojelutavoitteet. Ryhmitys ei perustu tärkeysjärjestykseen.

Rakennuskantaa koskevat tavoitteet

Rakennuskannan mahdollisimman laaja säilyttäminen on perusta alueen kulttuurihistoriallisen arvon pysymiselle. Kukin rakennus on samalla sekä yksilöllinen että kaupunginosan yksi osatekijä. Rakennusten korjaus- ja kunnostustöiden pitää perustua kaikissa tapauksissa kunnolliseen rakennushistorialliseen tutkimukseen. Rakennusten historiallinen autenttisuus tulee korjaustoimien yhteydessä säilyttää. Helsingin ja Suomen hallintokeskustan historiallisuuden tulee pysyä aitona. Mahdollinen uudisrakentaminen sekä vanhaksikaupungiksi rajatulla alueella että sen tuntumassa (esim. Snellmaninkadun laajat purkutontit) tulee olla aikansa parasta arkkitehtuuria miljööseen huolellisesti sovitettuna.

Toiminnot ja rakennusten käyttö

Vanhan kaupunginosan toiminnallinen yksipuolistuminen on jo köyhdyttänyt alueen perinteisesti monipuolista ja -tasoista olemusta, joten on tärkeää pyrkiä alueen käyttömuotojen rikastuttamiseen sopusoinnussa kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa. Varsinkin Kauppatorin pohjoispuolisissa kortteleissa aktivointiin lienee edellytyksiä.

Rakennusten käyttö on mukautettava niiden arkkitehtonisiin edellytyksiin ja vaatimuksiin, eikä päinvastoin, kuten virastotalojen kohdalla on usein tapahtunut. Samalla on harkittava uuden käyttömuodon sopivuutta alueelle. Vastaavasti on turvattava kaupunginosan luonteeseen olennaisesti kuuluvien toimintojen (muun muassa hallinto-, yliopisto-, sairaala- ja kirkollinen toiminta) pysyminen alueella. Kauppatorin pohjoispuolisia kortteleita lukuun ottamatta kaupunginosan rakennukset ovat yleensä alkuperäisessä tai sitä vastaavassa käytössä. Tämä tilanne tulee mahdollisimman monessa tapauksessa säilyttää.

Piha-alueet

Piha-alueet ovat vanhan kaupunginosan ominaisluonteen ja historiallisen kaupunkirakenteen säilymisen kannalta tärkeä suojelun kohde. Vanhakaupunki ei ole vain katujulkisivujen ja ulkonaista kaupunkikuvaa vaan koko korttelin ja tontin sisäinen rakenne on merkityksellinen alueen historiallisen uskottavuuden kannalta.

Kauppatorin varren kortteleissa on arvokkaita ja eheitä pihakokonaisuuksia. Yksi luonteenomaisimmista on Balderin talon tontilla, jossa katurakennus, pitkä ja kapea piha ja sitä rajaava piharakennus muodostavat kulttuurihistoriallisesti merkittävän pihamiljöön. Valitettavan usein vanhakaupungin piha-alueet on joko kokonaan tai osaksi umpeen rakennettu tai avattu laajoiksi, perinteiselle rakennustavalle vieraiksi korttelipihoiksi. Pihan rakennusten harkitsematon arkkitehtoninen käsittely tai pihan käyttö paikoitukseen tms. on usein riittänyt antamaan kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoiselle pihamiljöölle takapihan luonteen. Valtioneuvoston linnan piha on tässä suhteessa paha esimerkki.

Perinteiseen rakennustapaan perustuvat, tontin historiallisten rakennusvaiheiden myötä syntyneet pihat on säilytettävä. Yleensä piha-alueita tulee hoitaa tavalla, joka on sopusoinnussa vanhan kaupunginosan

kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa; mahdolliset muutokset on sopeutettava tontin perinteiseen rakennustapaan ja arkkitehtonisiin puitteisiin. Riittävä huomio tulee kohdistaa pihan käyttöön. Lisäksi on pyrittävä jo tapahtuneiden haitallisten muutosten vaikutuksen lieventämiseen milloin mahdollista.

Puistikot ja puusto

Puistikot liittyvät yleensä kiinteästi monumentaalirakennuksiin niiden vapaata sijaintia korostaen (esim. Ritarihuoneen, Säätytalon ja Pyhän Kolminaisuuden kirkon puistikot). Eräissä tapauksissa tällainen puistikko on myöhempien rakennusvaiheiden myötä ratkaisevasti supistunut (yliopiston kirjasto) tai muuntunut korttelin sisäpihaksi (IV sisätautien klinikka). Kortteli 44 on erityistapaus: alkuperäinen puistomainen luonne on osaksi jäljellä vaikka korttelia on tiivistetty.

Puistikot on säilytettävä ennallaan. Ne tulee kunnostaa ja tarvittaessa täydentää alkuperäisen istutussommitelman ja lajiston pohjalta.

Autoliikenne ja paikoitus

Autoliikenne on paikoitus häiritsevää nykytilanteessaan ratkaisevalla tavalla historiallisen keskustal alueen olosuhteita. Liikenteen rajoittaminen on nähtävänä tärkeänä alueen suojelutoimena.

Räikeimpinä miljööhäiriöinä mainittakoon Senaatin torin monumentaalisuuden ja klassisten puitteiden kanssa ristiriidassa oleva läpikulkuliikenne ja paikoitus; liikennettä tulisi vahvasti supistaa ja paikoitus kokonaan poistaa. Samoin Kauppatorin ja Unioninkadun tienoilla tulee liikennettä säännöstellä voimakkaasti. Toisaalta esim. Snellmaninkadulla olevien paikoitustonttien rakentaminen olisi tarpeen kaupunkikuvallisista syistä.

Katukuvan yksityiskohdat

Rakennusten, pihojen, aukoiden, puistikoiden jne. rinnalla historiallisen keskustan ominaisluonteeseen ja ennen muuta katukuvaan vaikuttavia ovat muun muassa katupäällysteet, valaistuslaitteet, aidat sekä muut seuraavassa tarkasteltavat tekijät.

Nykyiset, yleensä 1800-luvun jälkipuoliskolta peräytyvät nupukiveykset on pyrittävä säilyttämään. Sama koskee jalkakäytävien kiveyksiä, jotka usein liittyvät

kiinteästi rakennuksiin (esim. Valtioneuvosto, Ruotsin lähetystö). Kulttuurihistorialliselta kannalta tulee Senaatintoria ja Kauppatoria yhdistävien katujen vanha mukulakiveys sekä jalkakäytävien graniittilaatoitus palauttaa esiin. Tämä kosostaisi suuresti korttelien autenttista leimaa.

Nykyaikaisen "kadun kalusto" (liikennemerkkit, turvakaiteet, standardimaiset kyltit kuten esim. "POLIISI") on lähes poikkeuksetta häiritsevä historiallisessa katukuvassa. Senaatintorin sähköpylväät ovat hyvä esimerkki ympäristöarvojen täydellisestä unohtamisesta. Vanhoja valaisinpylväitä ja valurauta-aitoja on suojeltava, missä niitä suinkin on jäljellä. Uusia vastaavia suunniteltaessa on sijoitusympäristön laatu sekä arkkitehtuurin vaatimukset riittävästi huomioitava. Edellä todettu koskee myös julkisia muistomerkkejä kuten patsaita ja laattoja.

B. Rakennuskohtainen suojeluohjelma

Vanhan kaupunginosan kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta on hyvin monipuolinen. Sen rakentamisen historiassa havainnollistuvat vivahteikkaasti kaupungin vaiheet. Rakennus- ja kaupunkitaiteen eri ilmiöitä kuvastavat rakennukset ovat täällä usein aikansa arkkitehtuurin parhaimpia esimerkkejä Suomessa.

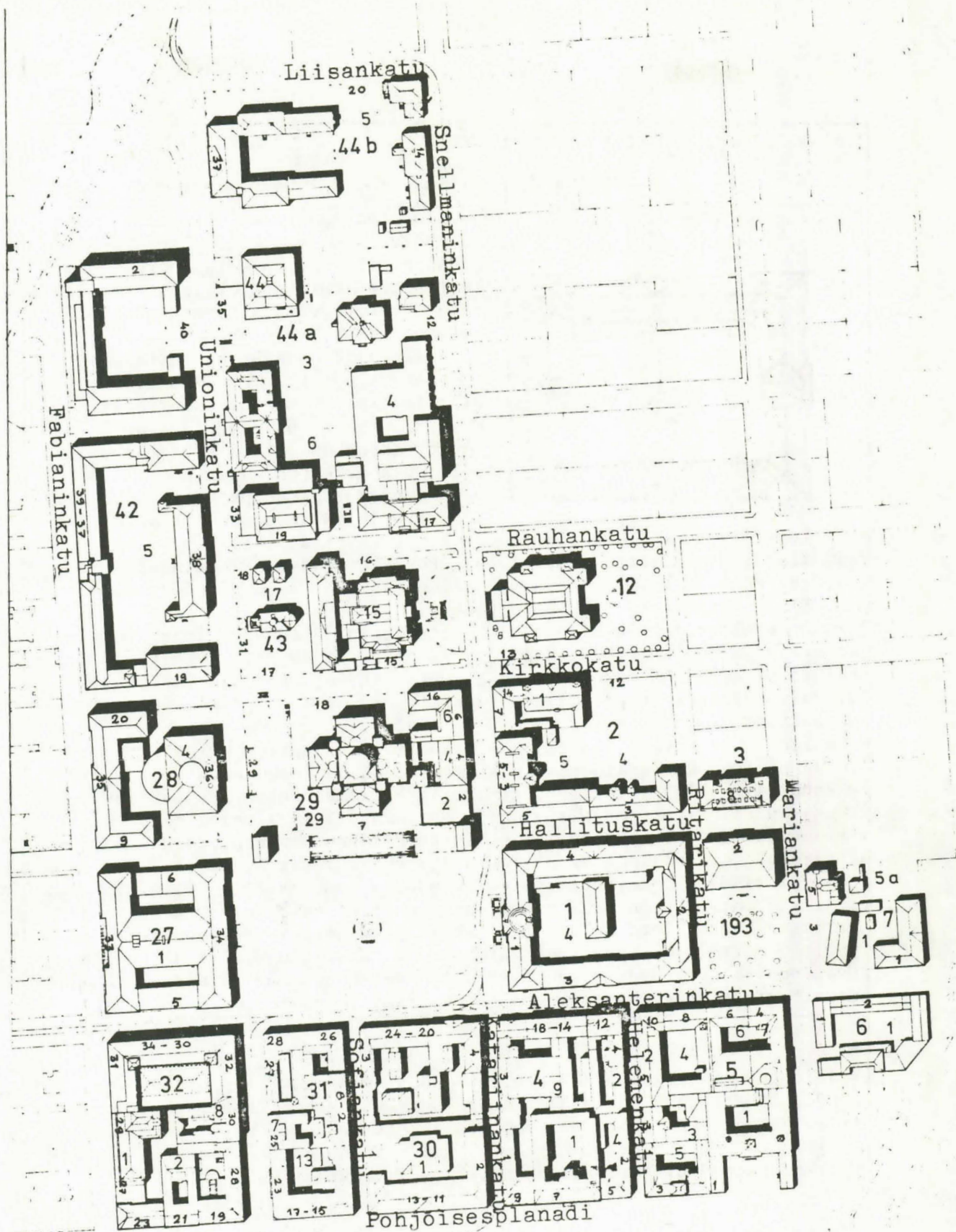
Yksittäisten rakennusten vaiheet ovat tavallisesti varsin monipiirteiset pitkän aika-akselin ilmentäessä kaupunginosan historiallista syvyyttä. Rakennuskannan ikäjakaumasta voi esittää vain yleisiä havaintoja: Kymmenisen rakennusta tai rakennuksen osaa ajoittuu 1700-luvulle, mutta vain yhdessä tapauksessa (Sederholmin talo) varhaisin rakennusvaihe on yhä hallitseva. Empirekaudella rakennetuista noin kolmesta kymmenestä rakennuksesta puolet on säilynyt rakentamisaikaansa ilmentävässä asussa. Jaksoon 1850-luku - 1910-luku ajoittuu parikymmentä ja itsenäisyyden aikaan kymmenkunta rakennusta.

Rakennuskohtainen suojeluohjelma on esitetty seuraavassa 61 erillistä rakennusta ja kiinteistöä koskevassa selvityksessä. Kukin selvitys sisältää nykytilanteen kuvauksen ja rakennushistorian, jotka ovat taustana ja perusteluna suojelutavoitteelle. Tarkastelun kohteena ovat olleet myös rakennukseen/kiinteistöön liittyvät pihat ja puistikot.

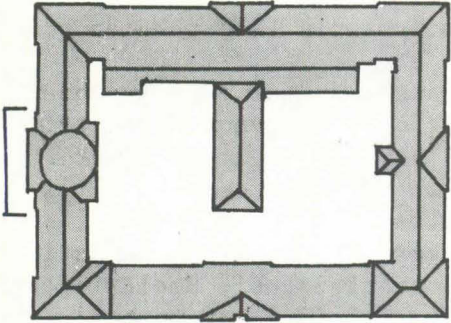
Pääpiirteiset rakennushistoriat perustuvat originaalimateriaaliin (piirustukset, valokuvat, inventoinnit) ohella kirjallisuuteen. Keskeisin piirustusaineisto

on pyritty analysoimaan. Selvityksiin liittyvien asemapiirrosten mittakaava vaihtelee kohteen laajuuden mukaan.

Suojelutavoitetta koskevat esitykset ovat museoviraston alustava, joskin perusteelliseen harkintaan pohjautuva kannanotto, joka on ensisijaisesti määritetty asemakaavoituksen tarvitsemalla tarkkuudella, mutta joka yleispiirteisesti antaa suunnan myös rakennuskohtaisille hoito-, korjaus- ja entistämistöille. Virasto korostaa sitä, että suojelutavoitteita on tarkistettava ja tarkennettava yleisesti verraten lyhyelläkin aikavälillä ja kaikissa tapauksissa erikseen korjaustöitä valmisteltaessa.

HELSINGIN VANHA KAUPUNGINOSA
Rakennuskanta v. 1976

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	1	4	Snellmanink. 1	Valtioneuvoston linna
6. RAKENNUKSEN KUVAUS			Valtioneuvoston linna muodostaa suljetun korttelin, jonka sisällä on laaja piha. Eteläsiipi on kaksikerroksinen, muut siivet kolmikerroksisia. Pääsiipi, johon keskittyvät valtioneuvoston tärkeimmät tilat, rajaa Senaatintoria. Sen julkisivua jäsentävät korinttilaisin pylväin varustettu keskirisaliitti sekä pilasterein tehostetut sivurisaliitit. Keskirisaliitti päättyy frontoniin, jonka takana on attika sekä laakea kupoli. Ulkoarkkitehtuurille ominaisia ovat pohjakerroksen pyörökaariset sisäänkäynti- ja ikkuna-aukot sekä tietty dekoratiivisuus, joka ilmenee paitsi keskirisaliitissa myös koristefriisissä räystäslistan alapuolella. Pohjakerroksen seinäpinnassa on rustika. Pohjoiseen madaltuva sokkeli on säännöllistä graniittikvaaderia. Sisäänkäynnin edessä on portaikko. Matalan eteläsiiven julkisivu on kauttaaltaan jäsennetty joonialaisiin pilasterein ja puolipylväin. Keskiosassa on porttikäytävä sekä frontoni. Eteläsiipi keventää muuten raskasta massoitte- luu. Pohjois- ja itäsiiven julkisivut toistavat pääsiiven jäsentelyn ja detaljoinnin jonkin verran muunneltuna. Pihasivut ovat katusivuja yksinkertaisemmin käsitellyt. Pihan keskellä olevan entisen kirjapainorakennuksen ulkoasu on sopeutettu ympäröiviin rakennuksiin. Sille ovat luonteenomaisia ylimmän kerroksen puolipyöreät ikkuna-aukot. Pihan pohjoislaidalla on terassi. Kirjapainorakennuksen eteläpuolella oleva yhdyssiipi sekä eteläsiiven pihan puoleinen korotus häiritsevät pihamiljöön arkkitehtonista yhtenäisyyttä. Pääsiipi sisältää rakennuskompleksin edustavimmat tilat. Tällaisia ovat varsinkin pörrashuone sekä presidentin esittelysali ja eräät muut pääkerroksen huonetilat. Näiden tilojen sisäasu periytyy olennaisesti 1820-luvulta, mutta myös vuosisadanvaihteesta. Pääsiiven sydänmuuriin perustuvat pohjakaavat ovat yleensä alkuperäisellään. Muut siivet ovat vailla huomattavia tiloja. Usein muutettujen sisätilojen luonne on tyypillinen virastorakennukselle.	
7. SUOJELUTAVOITE			 Valtioneuvoston linnan ulkoasu sekä pääsiiven sisätilat on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Muissa osissa tulee korjaustyöt sovittaa sisätilojen historialliseen luonteeseen. Tarkempien korjaus- ja entistämistavoitteiden laatimista tulee edeltää tarkka rakennushistoriallinen tutkimus ja inventointi.	

8. RAKENNUSHISTORIA

Vuonna 1817 keisari antoi määräyksen senaatin siirtämisestä Turusta Helsinkiin. Seuraavana vuonna keisari vahvisti C.L.Engelin senaatin-taloa varten laatimat piirustukset. Engelin suunnitelma toteutettiin 1820-luvulla seuraavasti: torin puoleinen pääsiipi rakennettiin 1818-1820 ja luovutettiin käyttöön 1822, eteläsiipi rakennettiin 1822-1824 ja itä- eli kirjastosiipi nurkkapaviljonkeineen 1826-1828. Pohjoissiipi rakennettiin 1850-luvun alkupuolella E.B.Lohrmannin 1847 tekemän suunnitelman mukaan.

Vuonna 1897 vahvistetun laajan uudisrakennussuunnitelman esivaiheena pohjoissiipi purettiin ja pihalla sijainnut ns. Kellovuori louhittiin pois 1898-1899. Uusi pohjoissiipi (ulkoasu R.Björnberg, sisätilat Th. Granstedt ja E.Björck) ja pihalle sijoitettu kaksikerroksinen kirjapainorakennus valmistuivat 1900. Tältä ajalta on myös terassointi pihan pohjoislaidalla. Kirjapainorakennusta korotettiin kerroksella 1904. 1910-luvulla laajentaminen tuli jälleen ajankohtaiseksi. Eteläsiipeä korotettiin pihan puolella kerroksella 1914. Itäsiipi rakennettiin nykyiseen muotoonsa 1916 (Åberg, Schjerfbeck). Engelin aikaisesta siipirakennuksesta säilyi vain pieni osa.

Sisätiloissa on sittemmin tehty lukuisia huomattaviakin muutoksia vuosisadan lopulta meidän päiviimme.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Museoviraston rakennushistoriallinen piirustusarkisto.

Helsingin kaupunginarkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Yleisten rakennusten ylihallituksen painetut vuosikertomukset.

Tutkimusmateriaali museoviraston rakennushistorian osastossa.

Erkki Härö, 1976 (Oy Arkton Ab): Valtioneuvoston linnan inventointi.

LAADITTU 19/ 11 1976

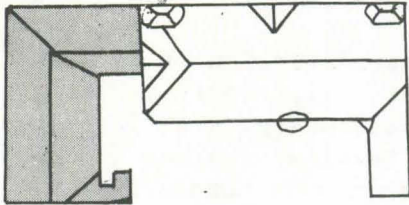
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - MK

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	2	1	Snellmanink. 7	Virastotalo, ent. Kruunuhaan apteekki

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kaksikerroksinen vinkkelitalo. Klassistinen ulkoasu on vaatimaton. Eräitä pohjakerroksen ikkuna-aukkoja on myöhemmin suurennettu. Pohjakerroksen seinäpinnassa on viivaruus. Tiiliholvattu kellari sekä huonejako ovat säilyneet pääosin alkuperäisellään. Sisäasu on sen sijaan uusittu.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Sisätiloissa kantavat rakenteet ja huonetilat tulee pyrkiä säilyttämään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti leipurimestari Abraham Möller 1842-1844. Suunnitteleja ei ole tiedossa. Kellarissa oli alkuaan leivinuuneja. Kruunuhaan apteekki sijoittui rakennukseen 1860. Vuonna 1877 Kirkkokadun puoleista sivua pidennettiin (Th. Höijer). Myöhemmin ulkoasua on jonkin verran yksinkertaistettu.

Nykyisin rakennuksessa on Suomen Pankin toimitiloja.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto.

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 10 sivulla 21.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 9/ 11 1976

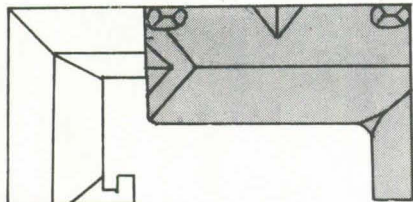
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	2	1	Kirkkokatu 14	Virastotalo Kirkkokatu 14

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on nelikerroksinen. Pohjakerroksen keskellä on porttikäytävä pihalle. Jugend-vaikutteista julkisivua rajoittavat kulmaerkerit, jotka päättyvät luonteenomaisiin kupolirakennelmiin. Ulkoasu on yksityiskohtia (mm. ikkunoiden puitejakoa) myöten hyvin säilynyt. Tilajako on pääosin alkuperäinen. Sisäasua leimaa vuosisadan alun niukka koristelu. Rakennuksen alkuperäisen käytön muuttuminen on aiheuttanut muun muassa uusien sisäisten yhteyksien avaamisia.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu sekä sisätilojen luonne on säilytettävä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennuspiirustukset laati Gustaf Estlander 1905. Suurempia muutoksia ei ole tehty. Rakennus oli alkuaan asuintalo, nykyisin siinä on Suomen Pankin toimistotiloja.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

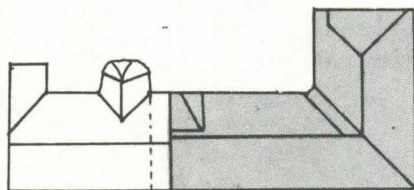
LAADITTU 19/11 1976
JS. - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	2	4	Hallituskatu 3	Virastotalo "Pihlflycktin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo, jonka pitempi sivu on Hallituskadun varrella. Ulkoasu edustaa yksinkertaista empirekauden klassismia. Seinäpinta on pohjakerroksessa rustikoitu, ylemmissä kerroksissa niukoilla listoituksilla detaljoitu.

Sisätilat ovat peräisin 1970-luvun alun restauroinnista. Kaksi alinta kerrosta on järjestetty toimistotiloiksi. Kolmas kerros alkuperäisine huonejakoineen sekä porrashalli on entistetty. Ritarikadun puoleisia kellareita on syvennetty.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennus on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kaupunginkirurgi Fredrik Pihlflyckt 1843-1844. Piirustukset teki mahdollisesti Jean Wik. Rakennus oli pääasiassa asuintalona koko 1800-luvun ja siirtyi seuraavan vuosisadan alussa yliopiston käyttöön.

1960-luvun lopulla rakennus oli vuosikausia tyhjillään ja rappeutui pahoin. Rakennuksessa suoritettiin perusteellinen korjaustyö siihen liittyvine entistämisineen 1972-1973. Nykyisin rakennus on valtion virastokäytössä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT
Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET
Tutkimusmateriaali museoviraston rakennushistorian osastossa.

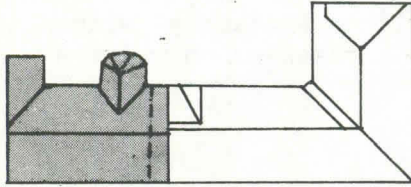
LAADITTU 19/11/1976
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	2	4	Hallitusk. 3	Virastotalo, "von Willebrandin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on nelikerroksinen. Ensimmäinen ja toinen kerros ovat matalat. Kolmatta eli pääkerrosta leimaavat julkisivussa ikkunakehystysten voimakkaat segmenttikaaret. Pääkerroksen suuren salin kohdalla julkisivussa on konsolien tukema parveke. Rakennuksen itäpäässä on porttikäytävä, jonka vieressä pihan puolella ulkoneva, kulmikas porrashuone. Länsipäässä on sisäänkäynti porrashalliin. Entistettyä porrashallia ja salia lukuun ottamatta sisäasu on uusittu.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennus on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennus oli alkuaan Pihlflycktin taloon liittynyt kaksikerroksinen vaunuvaja- ja asuinrakennus. 1880-luvulla tontti siirtyi valtioneuvos Felix von Willebrandin omistukseen. Vuonna 1887 rakennusta korotettiin kerroksella ja se sai nykyisen uusrenessanssijulkisivunsa (Seb. Gripenberg). 1910-luvulla rakennus tuli yliopiston käyttöön ja sitä korotettiin vielä kerroksella. Talo peruskorjattiin ja osaksi entistettiin 1972-73. Nykyisin rakennus on valtion virastokäytössä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Tutkimusmateriaali museoviraston rakennushistorian osastossa.

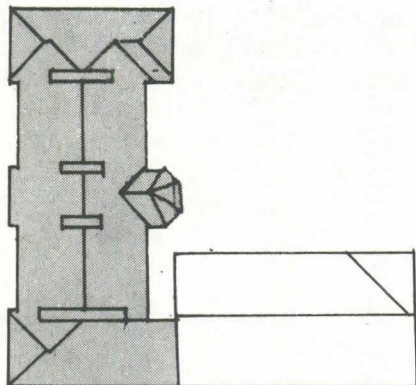
LAADITTU 19/11/1976
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	2	5	Snellmanink. 3-5	Yliopiston geologian laitos

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Nelikerroksista rakennusrunkoa leimaa suuri keskeinen porrashuone sekä keskikäytävä. Huonekorkeus on 4-5 metriä. Sisätilat ovat yleispiirteiltään säilyneet alkuperäisellään. Tämä koskee varsinkin tärkeimpiä tiloja - pääportaikkoa rautarakenteineen sekä luentosalia - mutta myös muita huoneita.

Pohjakerros on ulkoasussa sokkelimainen yksinkertaisine pyörökaariaukkoineen ja voimakkaaine harkotuksineen. Julkisivun sileän yläosan jäsentely on suoritettu pyörökaaristen ikkuna-aukkojen ja vaihtelevien kehysten avulla. Ulkonevia sivuosia sekä keskiakselia on erityisesti korostettu.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Sisätiloissa on säilytettävä porrashuone ja luentosali sekä rakennukselle ominainen väljyys. Tätä tavoitetta vastaava korjaussuunnitelma on laadittavana rakennushallituksen toimesta.

8. RAKENNUSHISTORIA

C.A. Edelfeltin laatimat piirustukset vahvistettiin 1866. Rakentaminen suoritettiin 1866-1869. Talo rakennettiin yliopiston eri laitosten käyttöön. Kemian laitos antoi aluksi nimensä koko rakennukselle. Myöhemmät muutokset ovat olleet verrattain vähäisiä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

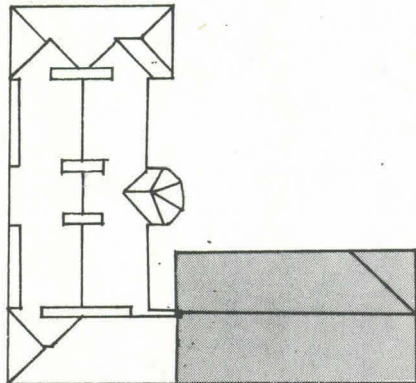
LAADITTU 19/11 1976
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA Helsinki	2. KORTTELI 2	3. TONTTI 5	4. OSOITE Hallituskatu 5	5. RAKENNUS Virastotalo, ent. kemian laitos
----------------------------	------------------	----------------	-----------------------------	---

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on nelikerroksinen. Sen ulkoasu on sovitettu viereisen geologian laitoksen arkkitehtuuriin ja kerroskorkeuksiin. Julkisivu edustaa yksinkertaista eklektismia.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen julkisivu on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Gustaf Nyströmin 1883-1884 laatima suunnitelma toteutettiin vuoteen 1887 mennessä. Myöhemmistä muutoksista mainittakoon 1928-1936 tehty korotus (G. Stenius, 1926).

Tällä hetkellä (1974-1976) on meneillään laaja, perinpohjainen korjaustyö, jonka tuloksena sisätilat muuttuvat ajanmukaisiksi valtion virastotiloiksi. Ulkoasu tulee sen sijaan säilymään entisellään.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.
Rakennushallituksen piirustusarkisto.

10. MUUT LÄHTEET

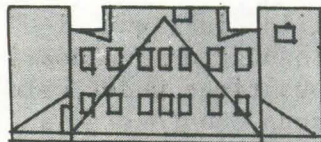
LAADITTU 19/ 11 1976
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	3	8	Hallituskatu 1	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo oli alkuaan kaksikerroksinen. Yläkerran puitteisiin tehtiin myöhemmin uusi kolmas kerros. Uusi neljäs kerros on vain osaksi nähtävissä katutasolta.

Pääjulkisivun leveä, korinttilaisin pilasterein varustettu keskirisaliitti nousee räystäslistan yläpuolelle. Risaliitissa avautuvat, alkuaan pyörökaariset juhlasalin ikkunat on muutettu suorakulmaisiksi ja riisuttu koristelusta. Toisen kerroksen ikkuna-aukot ovat voimakkaasti kehystetyt julkisivun reunoilla sekä päädyissä. Niiden päälle on puhkaistu kolmannen kerroksen neliömäiset valoaukot. Ensimmäisen kerroksen ikkuna-aukot sekä pääsisäänkäynti ovat alkuperäisellään. Sama koskee korkean sokkeliosan lukuisia aukkoja, joista eräitä on tosin myöhemmin suurennettu.

Seinäpintaa jäsentävät nurkka- ja pohjakerroksessa myös vaakaharkotukset, jotka kehystysten ja listojen tavoin alunperin erottuivat vaaleina punatiilisestä seinäpinnasta. Nykyisin tämä uusrenessanssityylistä ulkoasua elävöittänyt piirre on ratkaisevasti laimentunut tiilipintojen tultua kauttaaltaan maalatuiksi.

Rakennuksen tilajako ja sisäasu ovat pääasiassa peräisin 1930-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisestä interiööristä on jäljellä enää arvokas, rikkaasti koristeltu eteishalli. Juhlasali ja pääosin muutkin tilat ovat täysin muutetut ja uusitut.

7. SUOJELUTAVOITE

Ulkoasu on säilytettävä ja soveltuvin osin entistettävä. Kokonaisuuden kannalta ensiarvoista on katusivujen punatiilipinnan paljastaminen. Eteishalli sekä pohjakerroksen huonejako tulee säilyttää nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo valmistui valtion lahjoittamalle tontille 1890. Piirustukset oli edellisenä vuonna tehnyt Sebastian Gripenberg.

Lähes puoli vuosisataa rakennus säilyi alkuperäisellään. Jussi Paatelan 1934 tekemän laajennussuunnitelman toteuttaminen merkitsi alkuperäisasun huomattavaa vaurioitumista. Entisiin ullakotiloihin (lehteritasolle) järjestettiin uusi kolmas kerros ja täysin uusitun juhlasalin päälle uusi neljäs kerros. Laajennukset ja niiden vaatimat uudet valokot aukot vaikuttivat varsin haitallisesti myös ulkoasuun. Muutoksia ja uudistuksia suoritettiin rakennuksessa myöhemminkin. Rakennuksen ulkoasu turmeltiin lopullisesti kun tiilipintaisten ulkoseinät maalattiin vihreiksi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

Valokuvamateriaali teoksessa Ladun hiihdin (Porvoo 1956).

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 9/11 1976

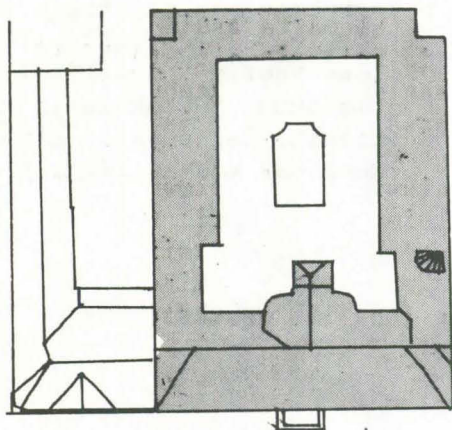
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	1	Pohj. Esplanadik. 7	Ruotsin lähetystö

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen. Varsinainen lähetystösiipi on kadun varressa. Talous- ja asuinsiipi kiertää pihaa, jonka keskellä on suihkukaivo altaineen.

Katusiivessä on holvattu, osaksi maanpäällinen kellari. Pohjakerroksessa on toimistotiloja. Lähettilään asunto sekä edustustilat ovat pääkerroksessa. Ylin kerros on asuinkäytössä. Sisätiloissa on pyritty ilmentämään historiallisia ruotsalaisia sisustustyyliä.

Ulkoasu edustaa lähinnä barokki-vaikutteista neoklassismia. Raskas nurkkaharkotus sekä balustradi räystäslistan päällä ovat leimaa-antavia. Niiden materiaalina on portaalin ja ikkunakehysten tavoin graniitti. Seinäpinta on sileäksi rapattu. Ulkoarkkitehtuurin suoranaيسina esikuvina ovat olleet Tukholman linna ja eräät roomalaiset palatsit.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Sama koskee porrashuonetta ja pääkerroksen interiöörejä. Vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Piha on säilytettävä ympärirakennettuna.

Jalkakäytävän graniittipäällyste liittyy kiinteästi lähetystötalon arkkitehtoniseen kokonaisuuteen ja tulee säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennuksen nykyinen asu on peräisin vuosilta 1922-1923, jolloin se ruotsalaisen Torben Grutin suunnitelman mukaan muutettiin asuin- ja liiketalosta Ruotsin lähetystötaloksi.

Katusiiven muurit, osa kellarin ja pohjakerroksen holveista sekä pihasiiven muurit periytyvät kauppaneuvos J.H. Heidenstrauchin 1839-1842 rakennuttamasta ja A.F. Granstedtin suunnittelemasta asuin- ja kauppatalosta. Tässä rakennuksessa pohjakerros ja kellarit olivat liiketiloina, pääkerros Heidenstrauchin asuntona ja pihan puolelle auennut kolmas kerros palvelusväen asuintiloina. Pihasiivessä oli asuin- ja varastotilojen lisäksi talli ja navetta.

Rakennusta muutettiin pietarilaisen W. Reissin suunnitelman mukaan 1884-1885. Ulkoasu sai raskaan barokkimaisen leiman ja sisätilat "ajanmukais-tettiin". Kaupungin yleisestä asutuspulasta johtuen pihasiipi muutettiin kokonaan asuttavaksi ja pihan keskelle rakennettiin kolmikerroksinen vuokrakasarmi. Kiinteistössä oli tuolloin jopa 150 asukasta.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin kaupunginarkisto.
Sveriges Arkitekturmuseum, Tukholma.
Kungl. Byggnadsstyrelsen, Tukholma.

10. MUUT LÄHTEET

Pekka Kärki, Svenska ambassaden i Helsingfors. Ekenäs 1972.
C.L., Sveriges legationshus i Helsingfors. Arkitekten 1924:5.

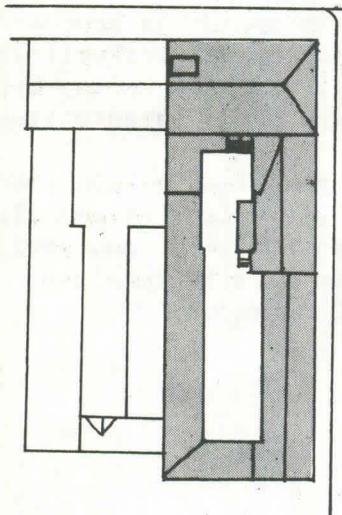
LAADITTU 19/11 1976
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	2	Aleksanterink. 12	Balderin talo

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Päärakennus on kolmikerroksinen. Ylimpänä kerroksena on sekundaari juhlasali. Tontin rakennukset kiertävät kapeaa pihaa, johon on porttikäytävä Helenankadun puolella. Päärakennuksen sisätiloissa on kahden alimman kerroksen alkuperäinen tilajako ja kiinteä sisustus osaksi säilynyt; muun muassa liikehuoneistoja varten on tehty lukuisia muutoksia. Rakennusta leimaa kolmannen kerroksen kookas sali sivutiloineen ja portaikkoineen. Tontin muut rakennukset ovat kaksi-kerroksisia sekä jakautuneet moniin erillisiin tiloihin. Alkuperäiset kellarit ovat hyvin säilyneet varsinkin Helenankadun puolella.

Päärakennuksen ulkoasua leimaa klassistinen muotokieli sekä juhlasalin korkeat ja kapeat ikkuna-aukot. Pääsisäänkäynnin kohdalla on

altaani. Alempien kerrosten ikkuna-aukot ovat kehystetyt. Seinäpinta on sileäksi rapattu. Helenankadun puoleisen sivurakennuksen julkisivua hallitsevat sekundaarit näyteikkunat. Pihasiipien ulkoasu lienee periaatteessa alkuperäisellään.

Tontin rakennukset ovat kokonaisuutena hyvä esimerkki monimuotoisten toimintojen (kokoustilat, museo, konttori, kirjapaino, varasto ja asunto) yhteensopeutumisesta.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennusten ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Alkuperäiset kellarit, Balderin sali sekä päärakennuksen toisen kerroksen pääosin alkuperäisenä säilynyt tilajako ja kiinteä sisustus tulee säilyttää; vain entistävät muutokset ovat suotavia.

8. RAKENNUSHISTORIA

Pohja-alaltaan vinkkeli päärakennus valmistui 1814. Helenankadun sivurakennus sekä pihasiivet valmistuivat seuraavana vuonna. Rakennukset suunnitteli ilmeisesti Pehr Granstedt. Ne olivat kaksikerroksisia ja ulkoasultaan klassistisia.

K. Östmanin 1931 laatiman suunnitelman mukaan rakennusten sisätiloja uudistettiin ja päärakennuksen päälle rakennettiin uusi kolmas kerros juhlasalia ja muita edustustiloja varten.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

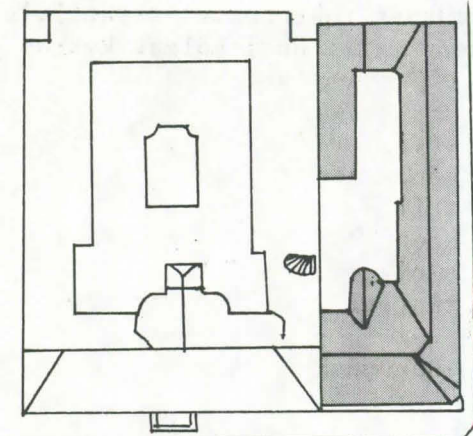
Maistraatin arkisto,
Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 3 sivulla 14.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11 1976 JS - PK - MK	TÄYDENNETTY / 197	KÄSITELTY / 197
-------------------------------------	-------------------	-----------------

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	4	Pohj. Esplanadik. 5	Virastotalo, "Lampan talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo, jonka pääsiipi on Kauppatoria vasten. Pääsisäänkäynti sijaitsee julkisivussa epäaksiaalaisesti. Pihasivulla on rakennusrungosta ulkoneva porrashuone. Tontin luoteiskulmassa sijaitsee L:n muotoinen piharakennus, joka on osaksi kaksi-, osaksi kolmikerroksinen.

Rakennuksen toimistokäyttöön muutetut sisätilat ovat tyyllillisesti sekavat periytyen pääosin viime vuosisadan lopun ja 1930-luvun muutosvaiheista. Pääsiiven toisen kerroksen kiinteässä sisustuksessa on

jopa alkuperäisiä detaljeja. Alkuperäiset pohjakaavat ovat paljolti muuttuneet kantavien seinien ollessa kuitenkin enimmäkseen paikoillaan. Pääsiiven ulkoarkkitehtuuria leimaavat sileiksi rapattuja seinäpintoja rajaavat liseenit, voimakas listoitus ja uusrenessanssityyliset ikkuna-kehystykset. Balusterikaide ja ylimmän kerroksen parveke lisäävät julkisivun koristeellisuutta. Helenankadun puoleisen siiven julkisivu on vähemmän detaljoitu, tosin voimakkaan plastinen. Pihasivut ovat yksinkertaiset. Ulkoasu on säilynyt varsin hyvin viime vuosisadan lopun muutosvaiheen mukaisena.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu niin Kauppatorin kuin Helenankadu varrella on säilytettävä nykyisellään. Sisätilojen historiallinen leima tulee säilyttää rakennuksia kunnostettaessa. Piharakennus on pihamiljöön aitouden vuoksi säilytettävä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kauppias Johan Lampa 1814-1817. Piirustukset oli laatinut Pehr Granstedt. Alkuaan rakennus oli julkisivultaan samanlainen kuin Goviniuksen talo Katariinankadun kulmassa. Helenankadun siipi oli alunperin kaksikerroksinen. Piharakennus valmistui 1835.

Rakennuksessa toimi vuodesta 1859 Nuutajärven lasitehtaan myymälä ja 1862-1880 Stockmannin kauppapuoti.

Vuonna 1890 suoritettiin laajat, Seb. Gripenbergin suunnittelemat muutos- ja korjaustyöt, joiden tulosta ovat rakennuksen nykyinen muoto ja asu. Pääsiiven ylintä kerrosta korotettiin metrin verran ja julkisivu sai koristeellisen uusrenessanssiasun. Luonteenomainen frontoni poistettiin. Pihasiiven keskelle rakennettiin porrashuone ja sen itäpuolelle pääsiiven kolmikerroksinen, pienehkö laajennusosa. Helenankadun siipeä korotettiin kerroksella, samoin piharakennuksen pohjois-sivua. Muutokset sisätiloissa olivat perusteelliset. Sisäasu uusittiin lähes täysin.

Tontti tuli kaupungin omistukseen 1936. Rakennuksen sisätilat muutettiin virastokäyttöön sopiviksi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto.

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 7 sivulla 52.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Lampan kiinteistö, Rakennushistoria, nykyasu ja entisöintitarve.

LAADITTU 19/11/1976

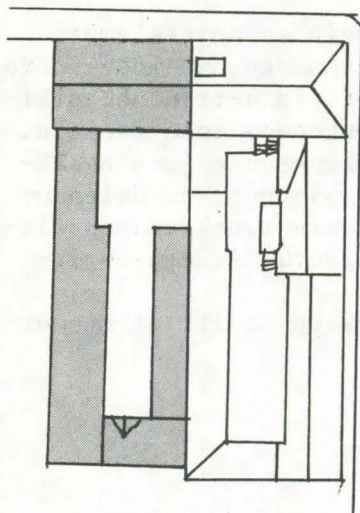
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	9	Aleksanterink. 14	Ylipormestarin virka-asunto, "Brummerin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Katurakennus on kaksikerroksinen. Siinä on holvattu kellari. Rakennuksen keskellä on sisäänkäynti ja itälaidassa porttikäytävä. Julkisivu on arkkitehtuuriltaan klassistinen. Pohjakerroksen ikkuna-aukot ovat luukuin varustetut. Ylemmässä kerroksessa ikkunakehystykset vaihtelevat rytmisesti. Kerrosten välissä sekä räystäään alla on koristelista. Seinäpinta on sileä. Pihasi-
vua hallitsevat kookkaat, kymmenruutuiset ikkunat. Ulkoasu palautuu entistettynä 1820-luvulle. Huomattavin myöhempi muutos on uusi kolmas kerros pihan puolella.

Ylipormestarin virka-asunnoksi sisustetut sisätilat ovat entistetyt pääosin viime vuosisadan asuun. Varsinkin toinen kerros kiinteine sisustuksineen on hyvin säilynyt. Edustustilat on sisustettu kustavilaiseen tyyliin.

Piharakennus on U:n muotoinen. Sen kaksikerroksisten siipien väliin jää kapea, kivetty piha. Arkkitehtuuri on yksinkertaista. Pohjakerroksen ikkunaluukut, pihan perällä oleva suuri, voimakkaasti kehystetty ateljeeikkuna sekä muutama puu elävöittävät pihanäkymää. Piharakennukseen sijoitetut toimistotilat liittyvät toiminnallisesti korttelin luoteis-
osan rakennuksiin. Piharakennuksen huomattavin tila on restauroitu ateljee pihan perällä

7. SUOJELUTAVOITE

Sekä katu- että piharakennus on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Tontin rakennukset ovat peräisin 1820-luvun alusta. Katurakennus edustaa tyypillistä empire-kauden helsinkiläistä porvaristaloa. Vastaavia ei enää ole asuinkäytössä jäljellä. Kellari kadun puolella on ilmeisesti 1700-luvulta.

Tontti siirtyi 1843 H.J. Falkmanin ja sitten Brummer-suvun omistukseen. Severin Falkman rakennutti 1872 piharakennuksen lyhyeen siipeen ateljeen Th. Höijerin piirustusten mukaan. Vuonna 1887 rakennettiin katurakennuksen pihasivulle kolmas kerros.

Rakennukset tulivat kaupungin omistukseen 1959. Vuosina 1961-62 niissä suoritettiin Taina Laineen suunnitelman mukaan laajat korjaus- ja muutostyöt. Rakennusten ulkoasu, katurakennuksen keskeiset tilat sekä ateljee entistettiin taitavasti. Katurakennuksen ullakkokerros rakennettiin uudelleen.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Taina Laine, Ylipormestarin virka-asunto. Arkkitehti 1963: 11-12.

LAADITTU 19/11/1976

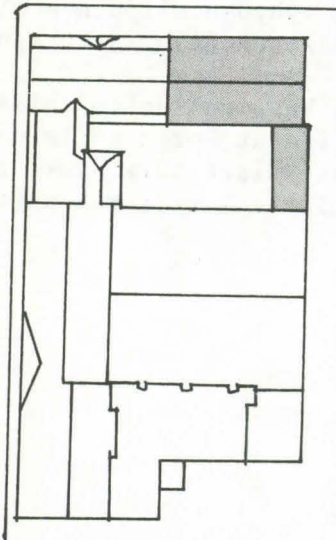
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	9	Aleksanterink.16	Virastotalo, "Remanderin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen. Sen länsipäässä on porttikäytävä. Tilajako on täysin uusittu, samoin rakenteet. Kellari sen sijaan periytyy pääasiassa rakentamisajalta.

Niukkapiirteistä, klassistisvaikutteista julkisivua leimaa horisonttaalisuus sekä yksinkertaiset ikkunakehystykset. Seinäpinta on sileä. Pihan itäisivulla on nelikerroksinen uusi virastosiipi nauhaikkunajulkisivuineen.

7. SUOJELUTAVOITE

Katurakennuksen ulkoasu sekä kellari on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kauppias Friedrich Remander. Se valmistui 1814. Alkuaan kaksikerroksista rakennusta korotettiin kerroksella 1873. Tässä vaiheessa muotoutui nykyinen julkisivu. Tontin vanhat piharakennukset purettiin 1920-luvun alkupuoliskolla laajan uudisrakennushankkeen takia (vrt. Valkoinen sali). Rakennus tuli kaupungin omistukseen 1949. Vuosina 1959-1962 suoritettu saneeraus (A. Ruusuvuori) johti sisätilojen täydelliseen uusiutumiseen kantavia rakenteita myöten. Vain kellari säilyi ennallaan. Pihan itä-sivulle rakennettiin nelikerroksinen virastosiipi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Remanderin kiinteistö, Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.

LAADITTU 9/11/1976

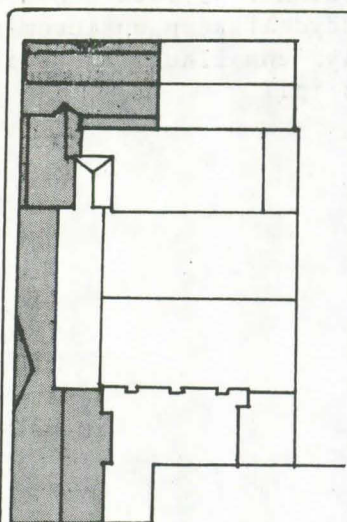
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	9	Aleksanterink.18	Virastotalo, "Sederholmin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Tämä Helsingin kantakaupungin vanhin rakennus on kaksikerroksinen pseudovinkkelitalo. Siinä on holvattu kellarikerros sekä taitekatto. Pääjulkisivu edustaa tyypillistä ruotsalaista barokkiklassismia keskirisaliitteineen, frontoneineen ja rustikoituine pohjakerroksineen. Katon lappeessa frontonin molemmiin puolin on segmenttikaarinen ullakkoikkuna. Seinäpintaa jäsentävät liseenit sekä sileä kerros- ja profiloitu räystäslista. Toisen kerroksen laajennettujen ikkuna-aukkojen balustradit ovat sekundaarit. Katariinankadun puoleista sivua leimaavat korkean päädyn lisäksi ullakkoikkunat. Pihasivu on arkkitehtonisesti tehostamaton. Ulkoasu on ikkunoita lukuun ottamatta alkuperäisellään ja ainoa säilynyt esimerkki Helsingin 1700-luvun barokkiklassistisesta arkkitehtuurista.

Nykyisin virastokäytössä olevan rakennuksen pääkerroksen tilajako sekä rakenteet ovat pääosin alkuperäisellään. Sama koskee ullakkoa ja holvattua kellaria. Sisäasu periytyy osaksi 1800-luvun puolivälistä; kiinteän sisustuksen vanhimmat detaljit (kattolistat, ovet kehyksineen jne) ovat 1700-luvulta. Sederholmin taloon liittyy Katariinankadun puolella kolmikerroksinen sivurakennus, jonka eteläpäässä, pihan puolella, on jäljellä osa myöhemmästä levennyksestä. Muilta osiltaan pihasivu on kiinni Valkoisen salin rakennuksessa. Julkisivua leimaavat risaliitin lisäksi myös ikkuna-aukkojen pyörökaariaiheet. Risaliitin päällä on attika. Sisätilat ovat täysin uudistettut. Kellari lienee pääosin 1700-luvulta.

7. SUOJELUTAVOITE

Sederholmin talon ulkoasussa ja sisätiloissa ovat vain entistävät muutokset mahdollisia. Katariinankadun sivurakennuksen ulkoasu tulee säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kauppias Johan Sederholm 1756-1757. Katariinankadun sivurakennus valmistui 1763. Päärakennuksen tavoin se oli kaksikerroksinen ja taitekattoinen. Asuin- ja varastokäytössä ollut sivurakennus paloi 1801, mutta lieenee korjattu entiselleen. Vuoden 1808 palossa tontin kivirakennukset vaurioituivat ja kaikki puurakennukset tuhoutuivat.

Tontti siirtyi 1865 arkkitehti Constantin Kiseleffille, joka suoritti 1866 rakennuksissa erinäisiä muutoksia niin sisä- kuin ulkoasussakin (esim. päärakennuksen ikkuna-aukkojen laajentaminen).

Vuonna 1892 K.A. Wreden suunnitelman mukaan päärakennus korotettiin pihan puolella kolmikerroksiseksi. Myös sivurakennusta korotettiin kerroksella ja se levennettiin lähes kaksinkertaiseksi. Tästä vaiheesta on peräisin nykyinen uusrenessanssijulkisivu. Pääosa levennyksestä purettiin 1920-luvun alussa uudisrakennuksen tieltä (vrt. Valkoinen sali).

1800-luvulla rakennusten käyttötarkoitus muuttui usein. Ulkoasulle leimallisia ovat monet pienet kauppapuodit pohjakerroksessa. Tontti siirtyi kaupungin omistukseen 1949. Rakennukset otettiin virastokäyttöön. Vuosina 1959-1962 toteutetussa saneerauksessa (A. Ruusuvuori) Katariinankadun sivurakennuksen sisätilat uudistettiin täysin. Tontin päärakennus, Sederholmin talo säilyi entisellään.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto,
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Sylvi Möller, Johan Sederholmin talon vaiheita. Helsinki-Seuran vuosikirja 1966. Helsinki 1966.

Helsingin kaupunginmuseo/ Veikko Pakkanen 1975. Sederholmin kiinteistö. Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.

LAADITTU 19/11 1976

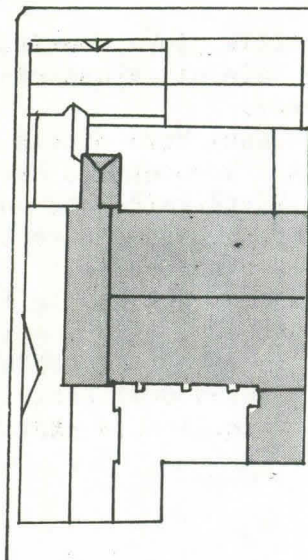
JS - .PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	4	9	Aleksanterink. 16-18	Kokoussalirakennus, "Valkoinen sali"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on nelikerroksinen. Sen luoteis- ja kaakkoiskulmassa ovat ulkonevat siivekkeet (sivuportaikot). Ulkoarkkitehtuurille ovat ominaisia niukka muotokieli, sileät, rapatut seinäpinnat sekä harvaan sijaitsevan ikkuna-aukot, jotka pääkerroksessa ovat pyöröpäätteiset ja varsin korkeat. Ikkunat ovat moniruutuiset.

Yksinkertaisuus leimaa myös sisätiloja koristeellisista detaljeista huolimatta. Laaja pääportaikko sijaitsee keskellä. Varsinainen päätila on ns. Valkoinen sali, nykyinen kaupunginvaltuuston istuntosali. Se on kasettikattoinen ja varustettu lehterillä.

Rakennuksen alla on laaja kellarikerros, jonne on pääsy Katariinankadun puolelta. Kellaritiloja yhdistää kaartuva, tilava ajokäytävä. Kellariin liittyvät myös Sederholmin talon kellaritilat.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennus on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Valter Jung laati 1923 Fastighetsaktiebolaget Royalin toimesta laajan uudisrakennussuunnitelman, joka kaikilta osiltaan toteutettuna olisi merkinnyt tontin vanhan rakennuskannan täydellistä tuhoutumista. Rahoitusvaikeuksien takia suunnitelma toteutui vain osaksi. Vuosina 1923-1925 rakennettiin ravintola- ja juhlaikäyttöön tarkoitettu rakennus (Svenska gården) tontin sisään. Tällöin purettiin paikalla sijainneet vanhat piharakennukset sekä viereisten katurakennusten pihanpuoleisia osia.

Vuosina 1959-1962 rakennus saneerattiin (A. Ruusuvuori). Keskeisissä tiloissa suoritettiin luonteeltaan entistäviä korjauksia ja muutoksia. Vähemmän tärkeät tilat uudistettiin perusteellisesti virastokäyttöön.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

S.F., Svenska gården i Helsingfors. Arkitekten 1926:2.
Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Remanderin kiinteistö.
Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.

LAADITTU 19/11/1976

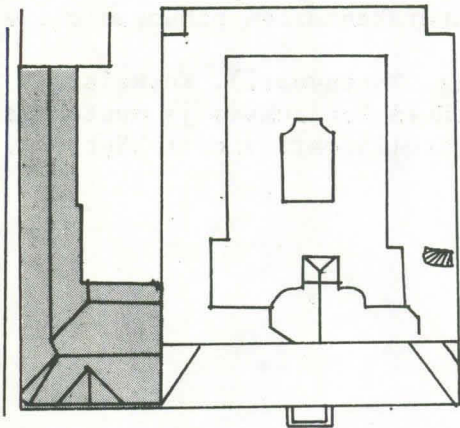
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - LA

1. PAIKKAKUNTA Helsinki	2. KORTTELI 4	3. TONTTI 9	4. OSOITE Pohj. Esplanadik. 9	5. RAKENNUS Virastotalo, "Goviniuksen talo"
----------------------------	------------------	----------------	-------------------------------------	---

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo, jonka pääsiipi on Kauppatorin puolella. Pääsiiven pihasivulla on yksikerroksinen laajennusosa. Katariinankadun puoleisen siiven keskellä on porttikäytävä. Pääsiiven julkisivu on klassistinen. Keskirisaliitissa on frontoni sekä leveä parveke keskikerroksessa. Katariinankadun puoleinen julkisivu pyörökaariaiheineen edustaa uusrenessanssia. Pihasisivut ovat yksinkertaisesti käsitellyt.

Nykyiset, täysin modernit sisätilat ovat peräisin 1960-luvun alkuvuosilta, jolloin rakennus kunnostettiin virastotaloksi. Alkuperäiset sisärakenteet ovat säilyneet vain fragmentaarisesti (mm. osa sydänmuureista). Kellarit ovat osaksi 1800-luvun asussa.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kauppaneuvos H.J. Govinius Pehr Granstedtin suunnitelman mukaan 1815-1819. Vuonna 1850 tontti siirtyi ravintoloitsija L.G. Kleinehin omistukseen. Kleinehin aloittama hotellitoiminta jatkui rakennuksessa aina 1930-luvulle saakka.

1800-luvun keskivaiheilla rakennuksessa tehtiin lukuisia muutoksia, joista varsinkin 1863 suoritettut olivat ulkoasun kannalta merkittäviä. Tällöin muun muassa Katariinankadun puoleinen siipi korotettiin kolmikerroksiseksi ja sen julkisivu uusittiin.

1920-luvun muutoksista mainittakoon matalan laajennusosan rakentaminen pääsiiven pihasivulle 1925.

Tontti tuli kaupungin omistukseen 1935. Rakennus otettiin virastokäyttöön ja siinä tehtiin joukko tarpeellisia muutoksia. Vuosina 1959-1962 suoritettu saneeraus (A. Ruusuvuori) merkitsi sisätilojen täydellistä uusiutumista. Rakennuksen ulkoasu pyrittiin palauttamaan lähinnä 1860-luvun asuun.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseum/Veikko Pakkanen 1975, Goviniuksen kiinteistö.
Rakennushistoria, nykyasu ja entisöintitarve.

LAADITTU 9/11 1976

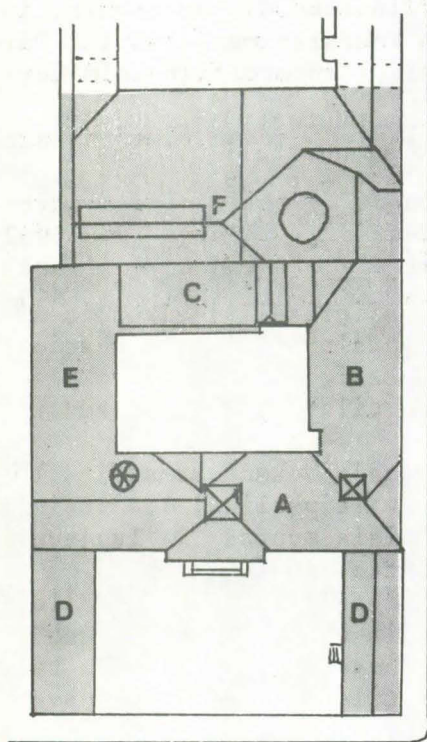
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	5	1	Pohj. Esplanadik. 1	Tasavallan Presidentin linna

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennuksessa on neljä kolmikerroksista siipeä, jotka rajaavat sisäpihaa. Pääsiiven (A) edessä olevaa etupihaa reunustaa kaksi matalaa siipeä (D). Etupihaa sulkee torin puolella rauta-aita. Linnan pohjoisin osa on lääninhallituksen talon alueella.

Pääsiiven ja Mariankadun siiven (B) pohjakerros on holvattu. Edellisen keskellä on juhla eteisaula, jälkimmäisen keskellä porttikäytävä pihalle. Pääsiiven keskikerroksessa on lähinnä edustustiloja, ylimmässä kerroksessa mm. presidentin virka-asunto. Siiven länsiosassa on kahden kerroksen korkuinen ns. goottilainen sali. Viimeksi mainittua 1840-luvulta periytyvää tilaa lukuun ottamatta ko. siipien kantavat rakenteet, holvaukset ja monet huone-tilat ovat yleensä peräisin 1810-luvun jälkipuoliskolta. Siipien alla on vanhoja, enemmän tai vähemmän alkuperäisellään säilyneitä kellareita.

Pihan länsisivulla (E) sijaitsee pääkerroksessa ns. peilisali (valtiosali) ja pohjoissivulla (C) linnan holvattu pääruokasali. Salit ovat periaatteessa rakentamisaikansa asussa. Mariankadun siiven pohjoispäässä on ruokasaliksi muutettu entinen kappeli.

Linnan palomuurin pohjoispuolella ovat nykyiset päätilat, jotka muodostavat monumentaalisen huonesarjan (F). Mariankadun puolella pohjakerroksessa on leveä eteistila sisäänkäynteineen ja portaikkoineen. Sen päällä on kapeampi kaksikerroksinen ns. pyöreä sali kattokupoleineen ja parvekkeineen. Pyöreästä salista on pääsy linnan pääsaliin eli valtiosaliin.

Kauppatorin puoleiset siivet ovat linnanvouden asuntona ja toimistotiloina. Alkuperäisistä rakenteista ovat säilyneet lähinnä vain ulkomuurit. Linnan päätilat ovat säilyneet periaatteessa rakentamisaikansa asussa. Muutokset ovat olleet lukuisimmat sivutiloissa. Sama koskee monimuotoista kiinteää sisustusta, joka eräitä goottilaisia interiöörejä lukuun ottamatta on juhlavaa klassismia.

Linnan torin puoleinen klassistinen pääfasadi ja eteen työntyvien siipien julkisivut ovat säilyttäneet alkuperäisen muotonsa. Keskirisaliitissa on kuusi joonialaista pilasteria, frontoni ja parveke. Matalien siipien ulkoasua leimaavat pilasteripäädyt sekä tasakaton balusterikaiteet. Linnan sisäpihan julkisivut ovat verraten yksinkertaiset ja palautuvat osaksi 1810-luvun lopulle, osaksi 1840-luvun alkupuoliskolle. Linnan Mariankadun puoleinen fasadi on alkuperäisellään säilynyttä eteläosaa lukuun ottamatta verraten rikkonainen. Tämä johtuu aukottomasta pohjakerroksesta sekä valtiosalisiiven sisäänkäyntiä kattavasta altaanista.

7. SUOJELUTAVOITE

Linnan ulkoasu on vanhimmilta osiltaan säilytettävä alkuperäisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Vanhat kantavat rakenteet, holvaukset ja kellarit tulee säilyttää. Interiöörien kiinteä sisustus ja sisäasun historiallinen leima on pyrittävä säilyttämään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Kauppias J.H.Häidenstrauch rakennutti tontille kivitalon, josta tuli aikansa edustavin yksityispalatsi Helsingissä. Pehr Granstedtin 1814 laatimaan suunnitelmaan perustunut rakennustyö saatiin päätökseen vaiheittain 1810-luvun jälkipuoliskon kuluessa. Pääsiipi (A) ja toinen pihasiipi (B) valmistuivat 1816, pohjoinen piharakennus (C) valmistui pari vuotta myöhemmin ja Kauppatorin puoleiset matalat siivet (D) vasta 1820. Sisäpihal- la oli lisäksi puisia ulkorakennuksia.

Rakennus ostettiin 1837 keisarilliseksi palatsiksi. Uuden, monenlaisia edustustiloja vaativan käytön edellyttämä laaja muutostyö jatkui 1840-luvun puoliväliin saakka. Muutoksen päälinjat suunnitteli C.L.Engel. Lisä- ja uudisrakentamisen tuloksena sisäpihaa rajaavat rakennussiivet saivat nykyisen yhtenäisen asunsa. Rakennuksen luonteenomainen volyyymiryhmittely säilyi pääasiassa Granstedtin hahmottelemassa muodossa. Uudisrakennettuihin osiin (C ja E) sijoitettiin suuren ruokasalin ja tanssisalin lisäksi kappelihuone Mariankadun puolelle. Pääsiipi säilyi ulkonaisesti periaatteessa ennallaan, sisätilat uusittiin varsin perusteellisesti: länsiosaan sijoitettiin ns. goottilainen ruokasali, toiseen kerrokseen järjestettiin keisarinna ja ylimpään keisarin tilat vieras- ja edustus- huoneineen.

Palatsissa suoritettiin enemmän tai vähemmän laajoja kunnostustöitä 1858, 1874 ja 1880-luvulla. Tanssisali sisustettiin valtiosaliksi 1863. Lisäksi tehtiin 1800-luvun lopulla muutamia perinpohjaisia muutos- ja laajennus- suunnitelmia, joita ei kuitenkaan voitu toteuttaa.

Huomattavin muutostyö sitten 1840-luvun toteutettiin 1906-1907. Tällöin rakennettiin Jac. Ahrenbergin ja Th. Granstedtin suunnitelman mukaan uusi lisäsiipi (F) palatsin pohjoista palomuuria vasten. Lisäsiipeen tuli uuden valtiosalin lisäksi myös edustavat eteistilat. Tämän rakennusvaiheen yhteydessä suoritettiin kunnostus- ja rakenteiden vahvistustöitä myös linnan vanhoissa osissa.

Ensimmäisen maailmansodan aikana rakennuksessa toimi väliaikainen sotilassairaala, minkä jälkeen entinen keisarillinen palatsi oli muutaman vuoden ajan vaihtelevassa käytössä. Presidentin linnaksi rakennus tuli 1919.

Sittemmin on linnassa suoritettu muutos- ja kunnostustöitä mm. 1950-luvulla ja viimeksi 1970-luvun alussa.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 2 sivulla 48.

10. MUUT LÄHTEET

M.Mutreich, Helsingin Keisarillinen palatsi vuosina 1811-1837. Helsinki-Seura, vuosikirja 1968. Helsinki 1968.

J.Rinne, Tasavallan Presidentin linna. Maaailma 1921.

Yleisten rakennusten ylihallituksen painetut vuosikertomukset.

LAADITTU 19/11 1976

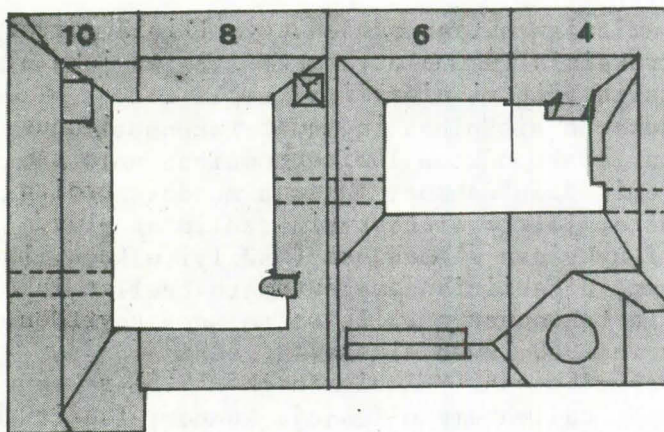
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - MK

1. PAIKKAKUNTA Helsinki	2. KORTTELI 5	3. TONTTI 2, 4, 6, 7	4. OSOITE Aleksanterink. 4-10	5. RAKENNUS Lääninhallituksen ym. virastojen talo
----------------------------	------------------	----------------------------	-------------------------------------	---

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen. Se on yhdistetty neljästä alkuaan erillisestä katurakennuksesta ja niiden pihasiivistä. Nykyisin niin ulkoasultaan kuin sisätiloiltaan verraten yhtenäinen kokonaisuus rakentuu kahden sisäpihan ympärille. Marian- ja Helenankadun puolella on porttikäytävä pihoille. Rakennuksen kaakkoisosassa on presidentinlinnan sisääntulohalli.

Sisätilat ovat ajan mittaan muuttuneet varsin perusteellisesti lukuisissa rakennus- ja muutosvaiheissa. Osa alempien kerrosten kantavista rakenteista sekä kellareista periytyy kuitenkin 1800-luvun alkupuolelta. Sisäasu on pääosin uusiutunut, joitain historiallisia interiöörejä on osaksi säilynyt vanhassa asussaan.

Aleksanterinkadun n:ot 6-10 on ulkoasussa yhdistetty risaliitilla ja yhtenäisellä räystääslistalla. Joonialaisten pilasterien ja räystääslistan päällä olevan balusterikaiteen lisäksi julkisivua koristavat keskikerroksen ikkuna-aukkojen dekoratiiviset yksityiskohdat. Pohjakerroksen seinäpinta on rustikoitu. Aleksanterinkatu 4 erottuu ulkoasussa pelkistetyimmän muotokielensä vuoksi. Pihasisivut ovat yksinkertaisen sileiksi rapatut.

7. SUOJELUTAVOITE

Ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Sisätilojen osalta tulee ottaa huomioon vanhempien rakennusvaiheiden jäljellä olevat osat sekä rakennuksen historiallinen luonne ylipäätään. Mahdollisia laajempia korjaustöitä tulee edeltää rakennushistoriallinen inventointi vanhimpien rakennusvaiheiden sekä myöhempien muutosten selvittämiseksi. Häiritsevän suuri savupiippu tulee korjausten yhteydessä korvata ympäristöön paremmin sopivalla ratkaisulla.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennushistoria on varsin monimutkainen. Vanhin rakennusvaihe ajoittuu 1800-luvun toiselle vuosikymmenelle. Tällöin rakennettiin Aleksanterinkatu 10 (P.Granstedt, 1817) Aleksanterinkatu 8 (A.Kocke, 1813) ja Aleksanterinkatu 6 (L.Wannberg, 1812). Aleksanterinkatu 4 on peräisin 1820-luvun puolivälistä. Katurakennukset olivat ulkoasultaan klassistisia, valmistumisajankohtaan nähden tyypillisiä porvaristaloja. Ne olivat kaksikerroksisia lukuun ottamatta n:o 6, joka oli kolmikerroksinen. Rakennuksiin liittyi pihasiipiä.

1800-luvun kuluessa rakennukset kokivat monia muutos- ja laajennusvaiheita. N:o 4 korotettiin 1880-luvulla kolmikerroksiseksi ja sen ulkoasu uusittiin Th. Höijerin piirustusten mukaan. Myös numeroita 8 ja 10 korotettiin kerroksella, jälkimmäistä tosin vasta 1910-luvun alussa, jolloin se myös sai nykyisen ulkoasunsa (M. Schjerfbeck, 1913). Muutokset sisätiloissa ja mm. pihasiipien laajentamiset olivat lukuisat varsinkin vuosisadan lopulla rakennusten tullessa valtion käyttöön. N:o 4 siirtyi valtion omistukseen 1900-luvun alussa.

1910-luvun puolivälin muutosvaiheessa (M.Schjerfbeck, 1915) rakennusten ulkoasu uusittiin ja yhtenäistettiin nykyiselleen. V. 1938 laaditun suunnitelman perusteella sisätilat yhdistettiin toisiinsa, mikä aiheutti sisätilojen muuttumista alkuperäisestään. Viimeksi suoritettiin laajempia muutostöitä 1960-luvulla (n:ot 8 ja 10, H. Elomaa).

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Helsingin kaupunginarkisto.

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 3 sivulla 14.

10. MUUT LÄHTEET

Yleisten rakennusten ylihallituksen painetut vuosikertomukset.

LAADITTU 19/11/1976

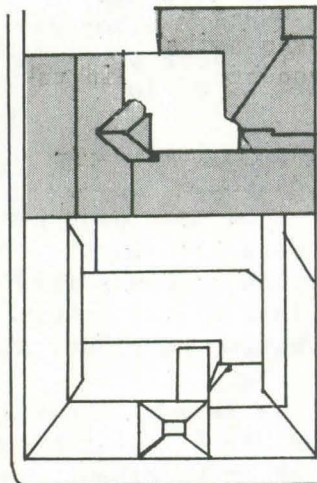
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	5	3	Helenankatu 3	Helsingin Pantti Oy:n talo

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Katurakennus on kolmikerroksinen uusrenessanssitalo, jossa on panttilainakonttori sekä komea huutokauppakamari. Rakennuksen pohjoispäässä on porttikäytävä ja pihasivun keskellä on ulkoneva porrashuone. Kellari-kerros on holvattu. Alunperinkin panttilainaustoimintaan tarkoitettun rakennuksen pohjakerroksessa on panttilainauskonttori. Toisen kerroksen päätila on kahden kerroksen korkuinen huutokauppasali, jossa on puurakenteinen peiliholvi. Rakennuksen muut tilat ovat pääasiassa varastokäytössä. Sisätilojen kiinteä sisustus samoin kuin tilajakokin ovat alkuperäisellään.

Julkisivu on kahdeksan ikkuna-akselin levyinen. Sitä jäsentävät vaakalistat ja nurkkeharkotukset. Seinäpinta on pohjakerroksen

sa voimakkaasti rustikoitu. Ylempänä rustika on kevyempää. Ikkuna-aukoissa on vaihtelevan muotoiset uusrenessanssikehystykset. Pihasivu on vaila arkkitehtonista tehostusta.

Koillinen piharakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo ja nykyisin asuin- ja varastokäytössä. Tilajako samoin kuin pääosa kiinteästä sisustuksesta ovat alkuperäisellään. Ulkoasu on katurakennuksen pihasivun kaltaisen.

Pihan etelälaidan makasiinirakennus on nelikerroksinen ja varustettu pulpettikatolla. Rakennuksen jokaisessa matalassa kerroksessa on kaksi suurta makasiinia. Ilmeettömälle ulkoasulle ovat luonteenomaisia tasavälein sijaitsevat neliömäiset valoaukot. Sisätilat sekä ulkoasu ovat alkuperäistilanteen mukaiset.

7. SUOJELUTAVOITE

Katurakennus on säilytettävä sekä ulkoasultaan että sisätiloiltaan ennallaan; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Piharakennukset on säilytettävä ulkoasultaan ennallaan.

8. RAKENNUSHISTORIA

Helsingin Pantti Oy:n tultua 1883 tontin omistajaksi alkoi sen rakennuskannassa nopea uusiutumisprosessi. Tontin etelälaitaan vanhan piharakennuksen paikalle rakennettiin 1883 Th. Höijerin suunnittelema makasiinirakennus. Tontin koillisosaan rakennettiin 1891 arkkitehtitoimisto Kiseleff-Heikelin samana vuonna suunnittelema asuintalo. Kiseleff-Heikelin toimistossa laadittiin 1894 myös uuden katurakennuksen piirustukset. Se valmistui entisen kaksikerroksisen katurakennuksen paikalle 1895. Myöhemmät muutokset ovat olleet vähäisiä. Piharakennusten väliin rakennettiin 1918 matala halkovaja.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT
Maistraatin arkisto.
Helsingin kaupunginarkisto.

10. MUUT LÄHTEET
Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Helsingin Pantti Osakeyhtiön kiinteistö. Rakennushistoria ja nykyasu.
T.Sundblom, Historik över Helsingfors Pant-Aktiebolags femtioåriga verksamhet 1882-1932. Helsingfors 1933.

LAADITTU 19/11/1976

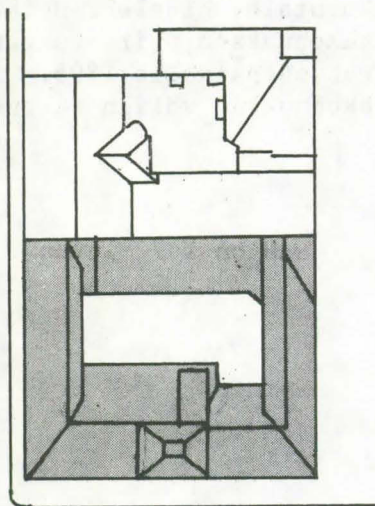
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	5	5	Pohj. Esplanadik. 3	Korkeimpien Oikeuksien talo

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen. Pääsiipi on Kauppatorin varrella. Katu- ja pihasiivet kiertävät kapeaa pihaa, johon Helenankadulta on porttikäytävä.

Virastokäyttöön sopeutettu tilajako perustuu pääsiivessä keskikäytäviin. Pohjakerroksessa on jäänteitä vanhimmasta rakennusvaiheesta. Keskikerroksessa on jäljellä fragmentteja 1880-luvun kiinteästä sisustuksesta. Pääsisäänkäyntiä ja -portaikkoa leimaavat 1930-luvun muutokset. Kolmas kerros on kunnostettu hiljan.

Uusrenessanssityylisen ulkoasun luonteenomaisia piirteitä ovat tehostettu horisontaalisuus sekä koristeellisten detaljien runsaus. Pääsiiven keskiosan sisäänkäyntiakselia on korostettu paitsi pilasterein myös leimaa-antavalla, korkeahkolla kupolirakennelmalla. Seinäpinta on kauttaaltaan rustikoitu. Matalan pohjakerroksen kohdalla rustika on voimakas. Pihasivut on käsitelty fasadeja huomattavasti yksinkertaisemmin. Hyvin säilynyt ulkoasu periytyy 1880-luvulta.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä. Sisätilojen historiallista leimaa tulee korjaustöissä korostaa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Merikapteeni Castegren rakennutti 1813-1816 tontille kaksikerroksisen, klassistisen vinkkelitalon, jonka oli suunnitellut Pehr Granstedt. Vuosina 1852-1883 rakennuksen omisti leipurimestari Forsström, joka piti siinä konditorialiikettä.

Rakennus tuli 1883 eversti Hugo Standertskjöldin omistukseen. Samana vuonna F.A. Sjöström laati suunnitelman rakennuksen laajentamista ja perusteellista uudistamista varten. Katu- ja pihasiivet korotettiin ja julkisivut saivat nykyisen, koristeellisen asunsa. Sisätiloissa suoritettiin laajoja muutoksia.

Vuonna 1933 valtio osti rakennuksen Korkeimman Oikeuden ja Korkeimman Hallinto-oikeuden käyttöön. Sisätilat uudistettiin perusteellisesti (Y. Sadeniemi, 1933). Kolmannen kerroksen nykyinen asu on 1970-luvun alusta.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 6 sivulla 51.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 9/11 1976

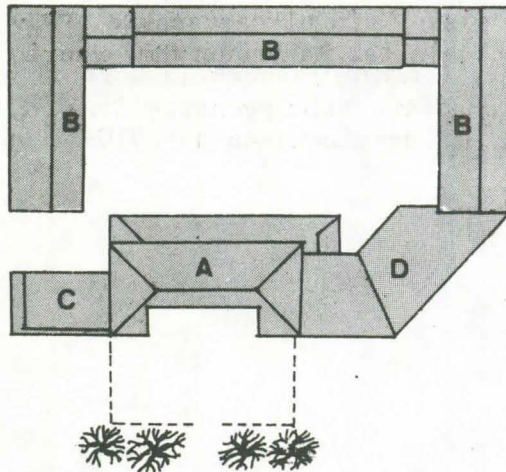
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS Päävahti ja presidentin linnan talousrakennus
Helsinki	6	1	Päävartiontori	

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Matalat, tasakorkeat rakennusmassat kiertävät kaakkoiskulmastaan viistettyä kortteliä muurin tavoin. Päävahti länsipuolisine jatkeineen muodostaa rakennusryhmän pääjulkisivun. Keskellä, sisäänkäynnin edessä on neljä toskanalaista pylvästä, jotka kantavat palkistoa sekä porrastettua attikaa. Seinäpintaa jäsentävät kaariaiheet sekä leveät pilasterit. Tämä jäsentely toistuu vankilasiivessä, jota leimavat pienet selli-ikkunat, sekä talousrakennuksen ulkoasussa, jota lisäksi elävöittävät puoli-pyöreät ikkuna-aukot ja leveät, vaakauurretut pilasterit. Samalla korkeudella kulkevat vaaka-

listat korostavat osaltaan rakennusryhmän arkkitehtonista yhtenäisyyttä. Talousrakennuksen tallisiipi on Meritullintorin puolella. Sen pihasivulle ovat luonteenomaisia kookkaat sisäänajoaukot pohjakerroksessa ja puoli-pyöreät ikkuna-aukot näiden yläpuolella. Talousrakennuksen muut siivet jäsentyvät kaksikerroksisiksi. Näiden pääasiassa asuinkäytössä olevien siipien ikkuna-aukot ovat suorakulmaiset ja verrattain kookkaat. Päävahdin pihasivun edessä on muuri. Piha on ylipäänsä säilyttänyt intiimin luonteensa. Päävahdin historiallisen lähimiljöön tärkeäksi osaksi tulee käsittää koko Päävartiontori.

Sisätiloissa alkuperäisen huonejaon säilyminen on ollut sattumanvaraista. Sisäasun luonne on muuttunut. Alkuperäiset kantavat rakenteet ovat yleensä säilyneet.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennusten ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Sisätiloissa alkuperäiset kantavat rakenteet ja huonetilat tulee säilyttää.

Päävahdin suojelun yhteydessä tulee varmistaa Päävartiotorin puolella olevan etupihan säilyminen.

8. RAKENNUSHISTORIA

Päävahti (A) ja siihen liittyvä entinen keisarillisen palatsin talousrakennus (B) rakennettiin 1840-1843. Rakennukset suunnitteli venäläinen Kolezskij 1839. Päävahtia laajennettiin länteen (C) 1840-luvun jälkipuoliskolla (E.B.Lohrmann ja J. Wik, 1846). Vankilasiipi (D) periytyy 1870-luvulta (Th. Decker, 1874). Seuraavat huomattavat muutokset ja korjaustyöt ajoittuvat 1900-luvun alkuvuosille (Hj. Åberg, 1907), jolloin suoritettiin muutoksia niin sisä- kuin ulkoasussakin. Päävahdin pihasivun edessä oleva muuri on tältä ajalta. Rakennusryhmä vaurioitui 1918.

1970-luvun alussa rakennuksissa suoritettiin korjaustöitä, jotka varsinkin ulkoasun osalta olivat luonteeltaan entistäviä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 2 sivulla 48.

10. MUUT LÄHTEET

Yleisten rakennusten ylihallituksen painetut vuosikertomukset.

LAADITTU 19/11 1976

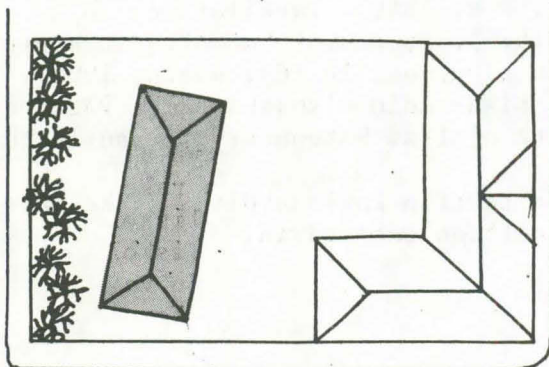
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	7	1	Mariankatu 3	Kruunuhaan poliisiasema alk.tulli- ja pakkahuone

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Kaupungin entinen tulli- ja pakka- ja vaakahuone on kaksikerroksinen. Siinä on korkea ullakko sekä aumattu vesikatto. Epäsäännöllinen sijainti johtuu rakennuksen kuulumisesta 1700-luvun puolivälin linnoitussuunnitelmaan.

Klassistiselle ulkoasulle ovat luonteenomaisia kerroslistat sekä ikkunaukkojen barokkimaiset kehystykset. Ulkoarkkitehtuuri palautuu osaksi 1700-luvulle, osaksi 1810-luvun korjausvaiheeseen. Pohjakerros on myöhempien muutosten takia rikkonainen.

Tilajako on muuttunut. Pääasiassa vain holvattu, nyt väliseinin jaettu pakkahuone pohjakerroksessa on periaatteessa alkuperäisellään. Muuten pohjakerros on pirstottu pieniksi poliisiputkiksi. Ylemmän kerroksen tilajako on lähinnä peräisin 1930-luvulta.

Rakennuksen epätavallinen sijainti sekä lehtevä puusto antavat tontille tiettyä ilmavuutta.

7. SUOJELUTAVOITE

Helsingin vanhinta rakennuskantaa edustavan rakennuksen ulkoasu on säilytettävä ja entistettävä 1810-luvun muutosvaiheeseen perustuen.

Pakkahuoneen holvit tulee säilyttää. Sama koskee muitakin alkuperäisiä rakenteita ja kiinteän sisustuksen detaljeja. Sisäkorjauksia tulee edeltää perusteellinen rakennushistoriallinen tutkimus.

Tontin puusto tulee säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

Tulli- ja pakkahuoneen piirustukset vahvistettiin 1757. Rakentaminen alkoi vuosikymmenen lopulla muurarimestari Samuel Bernerin johdolla ja päättyi 1765. Rakennuksesta tehtiin raskasrakenteinen - sitä tuli voida käyttää puolustustarkoituksiin. Jo 1780 rakennus oli huonossa kunnossa ja sitä jouduttiin jatkuvasti korjailemaan.

Alunperin rakennus oli kaksikerroksinen ja varustettu taitekatolla. Alemmassa kerroksessa sijaitsivat tulli-, pakka- ja vaakahuoneet. Ylempi kerros oli kaupungin raadin käytössä 1765-1804.

Rakennus vaurioitui pahoin vuoden 1808 palossa. Korjaustyö aloitettiin 1811 uudelleenrakennuskomitean toimesta. Tässä vaiheessa rakennus sai nykyisen ulkohahmonsaa. Vuodesta 1813 vuosisadan jälkipuoliskolle saakka siinä toimi Helsingin tullikamari. 1900-luvun alkupuoliskolla rakennukseen sijoitettiin Kruunuhaan poliisiasema. Uuden käytön vaatimat korjaus- ja muutostyöt suoritettiin 1930-luvulla (G. Taucher, 1936). Myöhemmät muutokset ovat olleet vähäisempiä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupungin historia II, kuvat sivuilla 239 ja 241.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

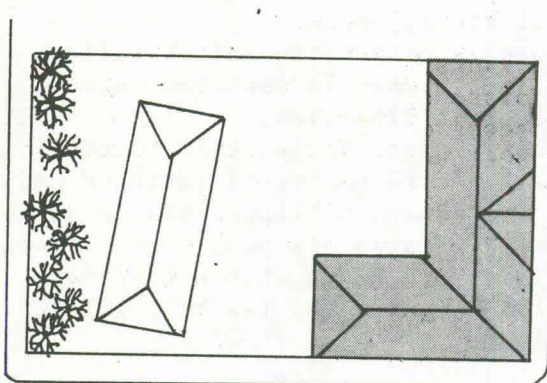
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	7	1	Meritullintori 4	Virastotalo, "Uusi tulli- ja pakkahuone"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on yksikerroksinen vinkkelitalo, jonka keskirisaliitilla ja frontonilla korostettu pääsiipi on Meritullintorin varrella. Huonetiilat ovat lähes maanpinnan tasossa. Pohjakaavaa on muutettu käyttötarkoituksen vaihtuessa.

Ulkoasu on niukasti jäsennöityä tiiliarkkitehtuuria. Seinäpinnan nykyinen rappaus- ja maalaus käsittely on sattumanvaraisen kokeilun tulosta. Seinien tulisi olla punatiilipintaiset.,

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään ja tiilipinta on paljastettava. Alkuperäiset rakenteet tulee käyttää hyväksi sisäkorjauksissa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Ns. uusi tulli- ja pakkahuone rakennettiin 1850-1854 C.A. Edelfeltin 1847 laatiman suunnitelman mukaan. Tämä suunnitelma oli toteutettua huomattavasti laajempi. Aleksanterinkadun puoleinen siipi ei kuulunut alkuperäiseen suunnitelmaan.

Rakennusta korjattiin palovahinkojen vuoksi 1899 ja 1906. Toimistokäyttöön se muutettiin 1913. Sisätiloissa suoritettiin muutoksia edelleen 1918 ja 1936. Nykyisin rakennuksessa on poliisilaitoksen tiloja. Rakennuksen seinäpinta peitettiin 1960-luvun lopulla häiritsevällä rapauskokeilulla ja maalattiin.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

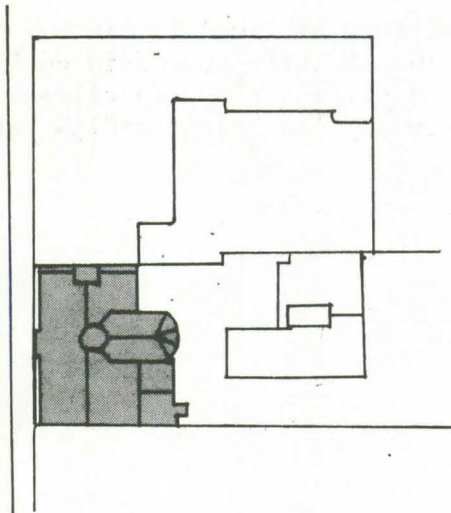
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	7	5a	Mariankatu 5	Virastotalo Mariankatu 5

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen. Pihasisivun keskellä on alkuaan porrashuoneeksi tarkoitettu ulkoneva rakennusosa. Sen eteläpuolella on matala laajennus. Sisäänkäyntejä on kaksi: toinen rakennuksen pohjoispäässä ja toinen - pääsisäänkäynti - rakennuksen keskellä.

Uusrenessanssityylisen julkisivun voimakkaasti rustikoitu pohjakerros erottuu sokkelimaisena ylemmistä kerroksista, joiden seinäpinnassa rustika on lievempi. Pääkerroksen ikkuna-aukkojen alapuolella olevat koristeelliset elävöittävät julkisivua. Pihasisivu on arkkitehtonisesti tehostamaton. Ulkoasu on kunnostettu hiljan 1880-luvun asuun.

Sisätiloissa on tapahtunut lukuisia muutoksia, joista huomattavimmat rakennuksen siirryttyä asuinkäytöstä virastotaloksi. Eräät keskeiset huonetilat (mm. ns. kupolisali) ovat kuitenkin säilyneet kiinteää sisustusta myöten 1880-luvun asussa. Rakennuksen yläosiin on järjestetty sellejä, koska rakennus on raastuvanoikeuden käytössä.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. 1880-luvulta periytyvät huonetilat ja kiinteä sisustus tulee säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

Henrik Borgström rakennutti 1830-luvulla tontille kaksikerroksisen kivitalon sekä asuinkäyttöön että kauppaliikkeensä konttoria varten. Suunnittelija ei ole tiedossa.

Käytännössä uudelleenrakentamisesta oli kyse Th. Deckerin 1882 laatimassa suunnitelmassa, jonka perusteella rakennusta korotettiin kerroksella ja sisätiloissa tehtiin laajoja muutoksia. Pihasivun keskelle rakennettiin ulkoneva porrashuone. Nykyinen julkisivu on Deckerin käsialaa.

Vuosisadanvaihteessa sisätiloissa suoritettiin edelleen muutoksia ja pihasivulle porrashuoneen viereen rakennettiin matala laajennusosa (W.

Aspelin, 1899). Sisätiloja muutettiin 1930-luvulla (W.G.Palmqvist, 1937).

Rakennus on nykyisin raastuvanoikeuden käytössä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Vicktor Hoving, Henrik Borgström. Helsingfors 1949.

LAADITTU 19/ 11 1976

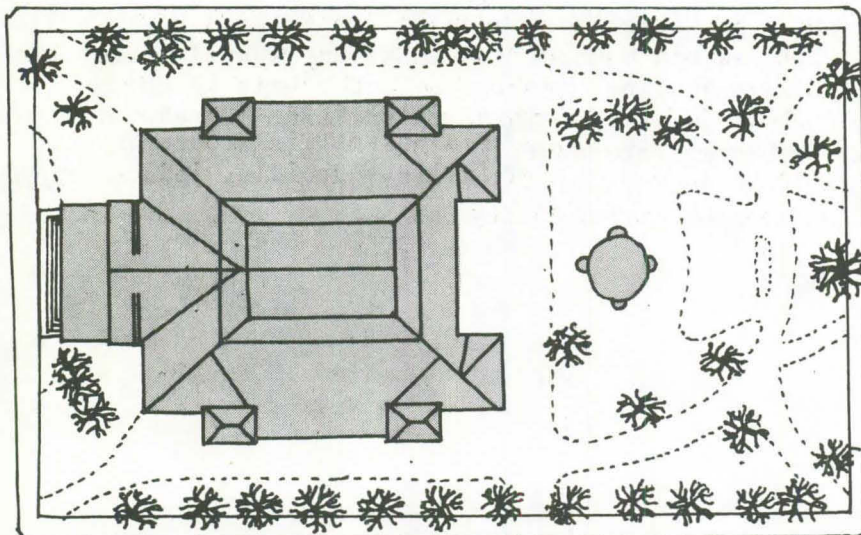
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	12	N:ton	Snellmanink. 9-11	Tieteellisten seurojen talo, "Säätytalo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Säätytalo on kaksikerroksinen uusrenessanssirakennus. Pääjulkisivua hallitsee leveä risaliitti, jonka korinttilaiset pylväät kantavat palkistoa ja frontonia. Risaliitin edessä on laaja portaikko tasan teineen.

Alkuperäisellään säilynyt ulkoarkkitehtuuri on varsin mahtipontista ja koristeellista. Frontonin veistosryhmä sekä friisimaalaus symboloivat rakennuksen alkuperäistä käyttöä.

Sisätilaa dominoi suuri keskushalli, josta juhlava portaikko nousee toiseen kerrokseen. Lehteritasolle pääsee sivuportaita. Pohjakerroksen huoneet ovat vaatimattomia kirjasto- tai toimistotiloja. Tärkeimmät huoneet, säätyjen kokoussalit, sijaitsevat toisessa kerroksessa. Interiöörien rakkaasti koristeltu sisustus on alkuperäisellään etenkin keskushallissa ja toisen kerroksen suurissa kokoussaleissa. Rakennuksen alla ovat suuret, holvatut kellarit. Kellarikerroksessa sijaitsi alkuaan kaloriferijärjestelmä, johon raitis ilma saatiin puistossa olevan suihkulähteen alta. Rakennuksen itäpuolinen puisto kuuluu samaan kokonaisuuteen. Puiston keskellä on "pariisilaistyyppinen" suihkulähde. Puiston reunoilla on vanhaa puustoa, mutta käytävä- ja istutusjärjestelmän on muutoin tuhonnut lasten leikkipaikka aitoineen. Puisto kunnostetaan osaksi entistään kesällä 1976, jolloin istutukset ja leikkipaikka järjestetään uudelleen.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu, keskushalli ja toisen kerroksen kokoussalit on säilytettävä nykyisellään. Rakennukseen historiallisesti liittyvä suihku-kaivo on entistettävä. Soveltaen entistettyä puistoa tulee hoitaa asianmukaisella tavalla.

8. RAKENNUSHISTORIA

Gustaf Nyströmin laatimat piirustukset valmistuivat 1888. Rakennustyö saatiin päätökseen 1890 ja Säätytalo otettiin käyttöön seuraavana vuonna. Puistikko järjestettiin kaupunginpuutarhuri S. Olssonin suunnitelman mukaan. Emil Wikströmin tekemä pronssiveistossarja nostettiin frontoniin 1903.

Vuoteen 1906 rakennus oli alkuperäisessä käytössään aatelittomien säätyjen valtiopäivätalona. Valiokunnat kokoontuivat siellä valtiopäivä-uudistuksen jälkeenkin. Hankkeet Säätytalon laajentamiseksi eivät toteutuneet. Eduskunnan kirjasto sijaitsi rakennuksessa vuoteen 1931. Tällöin Säätytalo luovutettiin tieteellisille seuroille, joiden käytössä se yhä on.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Tieteellisten seurojen kirjasto.

10. MUUT LÄHTEET

Aulis Oja, Säätyvaltiopäivien istuntopaikat. Suomen Eduskuntatalo. Helsinki 1938.

LAADITTU 19/11/1976

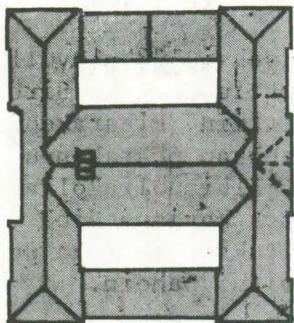
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	27	1	Unioninkatu 34	Yliopiston päärakennus

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Yliopiston päärakennus käsittää kokonaisen korttelin ja vastaa sekä alunperin että myöhempien lisäysten tuloksena Valtioneuvoston linnaa. Kolmikerroksinen pääsiipi, ns. vanha puoli, on Senaatintorin varrella - Valtioneuvoston linnaa vastapäätä - ja siihen liittyy suuri juhlasali korttelin keskellä. Ns. uusi puoli on vastaava siipi Fabianinkadun puolella. Matalat sivusiivet yhdistävät sen vanhaan päärakennukseen.

Vanha puoli on korostetun aksiaalinen.

Keskellä on arkkitehtonisesti erittäin

hienosti jäsennetty ja detaljoitu eteishalli, joka on koko rakennuksen korkuinen. Sen takana on juhlasali keskikäytävään liittyen. Eteishallin sivuilla on portaikot. Luentosalit ja konsistorin ym. kokoushuoneet ryhmittyvät keskikäytävän ympärille. Kiinteä sisustus on eteishallia lukuunottamatta sangen yksinkertainen. Uuden puolen rakentamisen yhteydessä avatut yhteydet siipirakennuksiin hajottavat 1. kerroksen sisätilojen selkeän rakenteen.

Juhlasali on puolipyöreä ja kolmen kerroksen korkuinen. Sitä laajennettiin jo ennen sodan aikaisten pommitusvaurioiden korjaustöitä.

Vanhan puolen ulkoasu edustaa kreikkalaisvaikutteista klassismia vastapainoksi Valtioneuvoston "roomalaisuudelle". Keskirisaliitti ja sivurisasiitit leimaavat torisivua. Ikkuna- ja oviaukot ovat suorakulmaiset. Koko julkisivu on rustikoitu.

Uusi puoli mukailee ulkoasultaan vanhaa puolta; yhdyssiivet on muotoiltu niitä taitavasti välittäviksi. Uuden puolen sisätiloja leimaa arvokas neoklassistinen henki.

7. SUOJELUTAVOITE

Sekä yliopiston päärakennuksen vanha että uusi puoli on säilytettävä pyrkien samalla kummankin rakennusvaiheen ominaisluonteen korostamiseen.

8. RAKENNUSHISTORIA

Turun palon jälkeen yliopisto siirrettiin Helsinkiin ja sille varattiin tontti Senaatintorin länsilaidalta. Sijainti jo hahmottuneessa keskustassa sekä rakennuksen käyttötarkoitus vaikuttivat yliopiston kreikkalais-henkiseen muotoon. C.L. Engelin laatima suunnitelma valmistui keväällä 1828. Rakennus vihittiin käyttöön 1832. Pian valmistui myös voimistel-, miekkailu- ja tanssisalirakennus Fabianinkadun puolelle. Muurin ympäröimällä pihalla oli runsas puusto.

Yliopistorakennuksen laajentaminen tuli ajankohtaiseksi 1930-luvulla. Yleisen arkkitehtikilpailun pohjalta alkoi suunnittelutyö J.S. Sirénin johdolla 1933. Vanha piharakennus sekä muurit purettiin. Piharakennuksen paikalle sijoitettu uudisrakennus sekä sitä vanhaan päärakennukseen yhdistävät matalat siivet valmistuivat 1930-luvun jälkipuoliskolla. Laajennuksen yhteydessä suoritettiin vanhassa osassa korjaustöitä (muun muassa juhlasalia pidennettiin). Vuoden 1944 pommituksissa vanha puoli (etenkin juhlasali ja rakennuksen eteläosa) vaurioitui pahoin.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston taidehistorian laitos.
Rakennushallituksen piirustusarkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Kalevi Pöykkö, Das Hauptgebäude der Kaiserlichen Alexander-Universität von Finnland. SMYA 74. Helsinki 1972.

J.S. Sirén, Utvidgning och renovering av Helsingfors universitets huvudbyggnad. Arkitekten 1941:7-8.

LAADITTU 19/11/1976

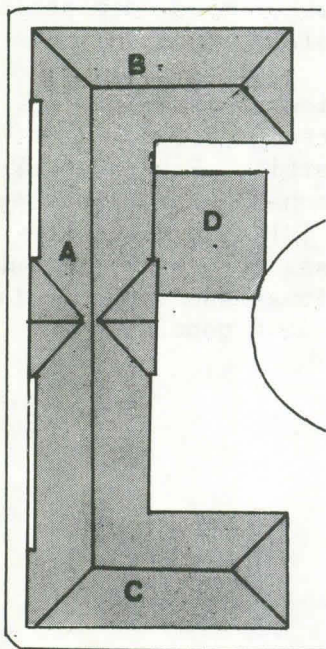
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - MK

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	28	4	Fabianink. 35	Yliopiston farmasian laitos

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus muodostuu kolmesta tasakorkeasta siivestä. Pääsiipi (A) ja pohjoissiipi (B) ovat ulkoasussa kaksikerroksiset. Niiden alla pohjoissiiven itäosaa lukuun ottamatta on korkeahko kellarikerros. Eteläsiipi (C) on kolmikerroksinen. Rakennuksen koilliskulmassa on matala, sekundaari laajennusosa (D), joka yliopiston kirjastoon ulottuen häiritsevästi katkaisee korttelin pihan.

Sisätiloissa ovat yhä leimaa-antavia erilaiset työ- ja luentosalit. Alkuperäiset pohjakaavat sekä kantavat rakenteet ovat suureksi osaksi jäljellä. Sekundaarit tilajärjestelyt ovat kuitenkin monin paikoin hallitsevia sisäasussa. Alkuperäistä kiinteää sisustusta on säilynyt.

Klassistinen ulkoarkkitehtuuri on yhtenäinen. Muotokielen ja mm. pintakäsittelyn vaihtelut osoittavat kuitenkin rakennuksen eri osien kronologian. Pääsisäänkäynti ja porrashuone sijaitsevat

pääsiiven keskiosassa, jota ulkoasussa korostaa frontonipäätteinen risalliitti sekä kadun että pihan puolella. Fabianinkadun puoleista julkisivua jäsentävät lisäksi sivurisasiitit.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu tulee säilyttää nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Alkuperäiset kantavat rakenteet sekä sisäasun historiallinen leima ylipäätään tulee pyrkiä säilyttämään. Sekundaari laajennusosa pihan puolella tulee purkaa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talo kemian opetusta ja anatomiasalia varten rakennettiin E.B.Lohrmannin piirustusten mukaan 1843-1846. Se on nykyisen farmasian laitoksen talon keskiosa (A).

Pohjoissiipi (B) rakennettiin 1880-luvun puolivälissä (Gustaf Nyström, 1885) ja eteläsiipi (C) kymmenisen vuotta myöhemmin (Gustaf Nyström, 1895).

Rakennuksessa suoritettut muutokset ovat yleensä olleet vähittäisiä ja laitosrakennukselle tunnusomaisia.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

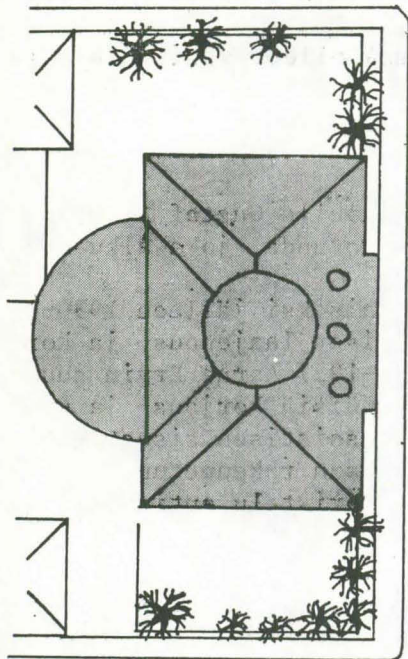
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	28	4	Unioninkatu 26	Yliopiston kirjasto

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Kirjastorakennus on arkkitehtuuriltaan yhtenäinen. Sen länsisivua hallitseva sekundaari, puolipyöreä rakennusosa (ns. rotunda) on taitavasti liitetty rakennuksen elimelliseksi osaksi.

Pohjakaavan lähtökohtana ovat keisarinajan Rooman termit. Sitä leimaavat poikittaiset, tynnyriholvatut päätysalit ja pitkittäinen, niin ikään tynnyriholvattu keskussali, johon aukeaa pendenttiivikupoli. Rotundaan avautuvan keskussalin sivuilla toisessa kerroksessa on toimistohuoneita. Pääsaleja kiertävät kolonnadit sekä parvekkeet. Hölvien ja kupolin maalauskoristelu pohjautuu Engelin piirustuksissa esitettyihin periaatteisiin. Kiinteä sisustus on kauttaaltaan alkuperäinen. Irtaimisto palautuu pääasiassa 1950-luvulle. Kellarikerroksessa on jäljellä alkuperäisiä holvattuja tiloja, joihin on sisustettu mm. kahvila.

Kirjastorakennuksen katujulkisivua sekä päätyjä jäsentävät korinttilaiset pilasterit ja pylväät. Ne kantavat palkistoa sekä korkeah-

koa attikkaa, joka päätyjen puolipyöreitä aukkoja lukuun ottamatta on umpinainen. Risaliitissa attikan sivuosiin on kiinnitetty alkuperäissuunnitelman mukaiset allegoriat (1850-luvulla). Aumatun vesikaton keskellä kohoaa kupoli, jonka alaosassa on puolipyöreät valoaukot. Puhdastyylistä klassismia edustava ulkoasu on Unioninkadun länsisivun arkkitehtonisen kokonaisuuden keskeinen osa.

Rakennuksen sivuilla on pienehköt terassit, joita kiertää valurauta-aita. Terasseilla kasvaa lehtipuita. Terassimuurit ovat säännöllistä graniittikvaaderia. Hallituskadun puoleisessa muurissa on J.A.Ehrenströmiä ja C.L. Engeliä esittävä korkokuva (F.Nylund). Kirjastorakennuksen eteläseinustalla on Ivan Martosin 1810-luvulla tekemä Aleksanteri I:n pronssinen rintakuva jalustoineen.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu ja sisätilat on säilytettävä nykyisellään. Sisätiloissa tulee korostaa alkuperäistä väljää tilajärjestelyä. Kaikissa muutoksissa ja korjaustöissä tulee entistämisyhtymyksen olla hallitseva, näin myös rotundan osalta. Terassit aitoineen säilytettävä ja puustoa tarvittaessa täydennettävä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Carl Ludvig Engelin yliopiston kirjastorakennusta varten tekemät piirustukset valmistuivat 1833 mutta esiteltiin keisarille vasta 1836. Keisari vahvisti suunnitelman valiten vaihtoehtoisista julkisivuista mieleisensä ja ehdottaen siihen vielä vähäistä muutosta. Kirjasto rakennettiin 1836-1840. Sisätilojen viimeistely jatkui pitkään, joten varsinainen kirjasto-toiminta alkoi vasta 1845. Kirjastokorttelin piha-alueen järjestely tapahtui Engelin suunnitelmista poiketen.

Peruskorjauksessa 1879-1881 muun muassa alkuperäinen kaloriferijärjestelmä vaihdettiin keskuslämmitykseen. Samalla kirjastosalien holvit ja kupolit saivat pintakoristelunsa (F.A. Sjöström). Lunettipintojen freskot teki Severin Falkman.

Vuosina 1904-1906 rakennettiin kirjaston länsisivulle Gustaf Nyströmin suunnittelema kuusikerroksinen, teräsrunkoinen rotunda, joka alkuaan oli tarkoitettu kirjavarastoksi.

Kirjastorakennuksen laajentaminen tuli ajankohtaiseksi jälleen 1930-luvulla (mm. arkkitehtikilpailu 1937). Tarpeelliset laajennus- ja korjaustyöt voitiin kuitenkin suorittaa vasta 1953-1957 Aarne Ervin suunnitelmien mukaan. Sisätiloissa suoritettiin erinäisiä korjaus- ja uudistustoimia pyrkien säilyttämään arvokkaan, klassistisen sisustuksen. Kirjavarastot sijoitettiin pääasiassa samaan aikaan rakennetun Porthanian maanalaisiin tiloihin. Sisäseinien maalauskoristelu entistettiin.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston kirjasto

10. MUUT LÄHTEET

Lars Pettersson, Engelin kirjastorakennus. Bibliotheca renovata. Hki 1957.
J. Vallinkoski, Kansalliskirjastomme rakennusten vaihteita. Bibliotheca renovata. Helsinki 1957.

Aarne Ervi, Helsingin yliopiston kirjasto. Arkkitehti 1958:10-11.

LAADITTU 19 / 11 197 6

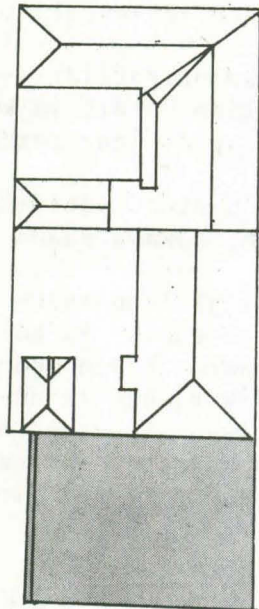
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - MK

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	29	2	Snellmanink. 2	Snellmaninkadun postitoimisto

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Postitoimistorakennus on yksikerroksinen ja tasakattoinen. Tuomiokirkon terassin korkeusena se on eräänlainen alusta takana kohoavalle kirkkorakennukselle.

Julkisivua jäsentää kahdeksan doorilaista pylvästä, jotka kantavat friisiä ja umpinaista attikaa. Keskellä on sisäänkäynti, jonka molemmin puolin ovat ensin valeikkunat ja sitten kookkaat ikkuna-aukot. Aukojen ja valeikkunoiden yläpuolella olevat suorakaiteiset komerot lisäävät osaltaan klassistisen julkisivun plastista vaikutelmaa.

Julkisivua lukuun ottamatta rakennus ei sisällä alkuperäisiä osia, vaan periytyy 1960-luvun alun perusteellisesta uudistusvaiheesta.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen volyymi sekä alkuperäinen julkisivu on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Helsingin postitalon laajentamista varten valtio hankki kaupungilta postitalon eteläpuolella olevan tontin. Kaupan ehdoksi kaupunki esitti, että tontille tuleva uudisrakennus ei saa nousta tuomiokirkon terassia korkeammalle. Tämä ehto otettiin huomioon Jac. Ahrenbergin 1901 laatimissa piirustuksissa. Rakennustyö suoritettiin 1902-1903. 1960-luvun alkupuoliskolla rakennus julkisivua lukuun ottamatta purettiin ja rakennettiin uudelleen.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto,

10. MUUT LÄHTEET

Yleisten rakennusten ylihallituksen painetut vuosikertomukset.

LAADITTU 19 11 1976

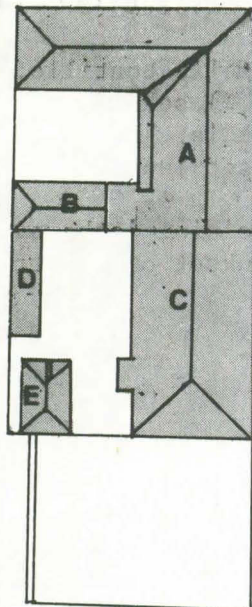
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	29	4-6	Snellmanink. 4-6	Virastotalo, "Vanha postitalo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Vanha postitalo (A ja C) on kolmikerroksinen vinkkelirakennus. Kirkkokadun puoleisen siiven länsipäässä on porttikäytävä pihalle.

Rikkaasti detaljoitua, uusrenessanssityylistä ulkoasua jäsentävät lievästi ulkonevat risaliitit. Snellmaninkadun puoleisen pääjulkisivun keskirisaliittia on korostettu attikalla ja muun muassa vaihtelevilla kehyksillä. Räystäslistan alapuolella julkisivua kiertää konsolifriisi. Seinäpinta on kauttaaltaan rustikoitu. Pihasisivu on arkkitehtoniselta käsittelyltään katusivua yksinkertaisempi. Ulkoasu periytyy 1800-luvun jälkipuoliskolta.

Sisätiloja on monessa vaiheessa muutettu; alkuperäinen tilajako on kuitenkin osin nähtävissä. Kerrosten huonetilat on ryhmitetty keskikäytävien varrelle.

Piha-aluetta rajaa länsipuolella kirkkoterasi. Pihan rakennuksista vanhin (B) on kolmikerroksinen ja jakaa pihan kahtia. Sen kes-

kellä on kookas läpikäytävä. Kirkkoterasin edessä on matala yksikerroksinen ulkorakennus (D). Sen eteläpuolella on kolmikerroksinen, alkuaan lähinnä asuinkäyttöön tarkoitettu piharakennus (E), jonka ulkoasu vastaa päärakennuksen julkisivua. Piha on kauttaaltaan näkyvissä kirkon terasille.

7. SUOJELUTAVOITE

Päärakennuksen ja soveltuvien osien myös piharakennusten ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisiä kantavia rakenteita on pyrittävä käyttämään hyväksi sisäkorjauksissa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Postitalo (A) valmistui E.B. Lohrmannin piirustusten mukaan Snellmaninkadun ja Kirkkokadun kulmaan 1850-luvun puolivälissä. Se oli kaksikerroksinen vinkkelitalo, jonka ulkoasu vastasi nykyisen rakennuksen kahta alinta kerrosta. Postitaloa korotettiin kerroksella 1880-luvun puolivälissä (Fl. Granholm, 1883). Pihasiipi (B) rakennettiin 1870-luvulla (C.B. Sjöström, 1873).

1890-luvun alussa postitaloa laajennettiin (C) viereiselle tontille. Samalla rakennettiin kaksi uutta piharakennusta (D ja E) sekä suoritettiin muutoksia postitalon vanhan osan sisätiloissa. Uudis- ja muutospiirustukset teki Sebastian Gripenberg 1891. Rakennukset luovutettiin postilaitokselle vuoden 1892 lopulla.

Myöhemmät muutokset ovat kohdistuneet yleensä sisätiloihin, jotka ovatkin ratkaisevasti muuttuneet alkuperäisestään. Rakennukset on äskettäin korjattu (H. Elomaa).

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Museoviraston rakennushistoriallinen piirustusarkisto.

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 10 sivulla 21.

10. MUUT LÄHTEET

Yleisten rakennusten ylihallituksen painetut vuosikertomukset.

LAADITTU 19/ 11 1976

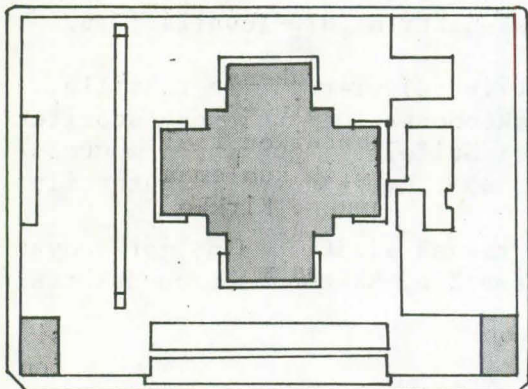
JS - PK -MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	29	29		Helsingin tuomiokirkko "Nikolainkirkko"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Nikolainkirkko on tasavartinen ristikirkko, jonka keskuksesta, neliömäisen alusrakennelman päältä nousee korkeakaulainen kupoli. Ristivarsien päässä on kuusi korinttilaista pylvästä sekä päätykolmio ja niiden sivuja jäsentävät pilasterit. Myöhempiä lisäyksiä ovat sivutornit ristivarsien leikkauskohdissa sekä apostolinpatsaat.

Sisätilan jäsentely ei vastaa ulkoarkkitehtuuria. Ristivarret ovat pohjaltaan puoliympyrän muotoiset ja niitä kattavat neljännespalloholvit. Ristikeskus on neliömäinen ja sitä kattaa kupoli. Kirkon interiööri on periaatteessa 1800-luvun puolivälin asussa, tosin restauroinnin jäljiltä jossain määrin muutettuna.

Kirkko sijaitsee toria ylempanä terassilla, jonka sisällä on kirkon perustuksen muodostava laaja holvisto, ns. krypta. Terassin eteläsivua hallitsee monumentaaliportaikko. Toinen portaikko on läntisen terassimuurin keskellä. Pohjoisessa, Kirkkokadun puolella on terassimuurissa sisäänkäynti kryptaan sekä lännenpänä loiva ajoramppi. Idässä kirkkotonttia rajoittaa rakennusrivi. Terassimuurit sekä portaat ovat säännöllistä graniittikvaaderia: itse tasanne on asfaltoitu.

Terassilla torin puolella ovat kaksikerroksiset paviljongit, joiden arkkitehtuuri vastaa kirkon sivutornien ulkoasua. Itäinen paviljonki toimii kappelina, läntinen kellotornina.

7. SUOJELUTAVOITE

Kirkon ulko- ja sisäasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Sama koskee paviljonkeja.

Kirkkoa ympäröivän terassin osalta tulee pyrkiä sen alkuperäisen luonteen palauttamiseen muun muassa poistamalla terassin pinnan asfalttipäällyste ja vapauttamalla terassin länsiosa pysäköintikäytöstä. Myös muita kirkon keskeisen aseman kannalta olennaisia detaljikysymyksiä tulee erikseen selvittää.

8. RAKENNUSHISTORIA

Ensimmäisen hahmotelman Helsingin luterilaiseksi kivikirkoksi Carl Ludvig Engel teki 1818. Suunnitelmaan liittyi päävartiorakennus torin puolella ja sen sivuilla kapeat portaat. Pari vuotta myöhemmin valmistui suunnitelma, jossa kirkko oli saanut lähes lopullisen muodon. Keisari vahvisti suunnitelman 1822. Rakennustyön aloittaminen viivästyi monella vuodella: peruskivi muurattiin vasta 1830. Tällöin keisari vahvisti myös Engelin lopulliset, tarkistettut piirustukset. Ensimmäinen rakennusvaihe (terassi ja krypta) suoritettiin pääosiltaan 1831-35. Terassin eteen 1819 rakennettu matala päävahti purettiin 1839 monumentaaliportaikon tieltä. Kirkonrakennustyö edistyi siten, että vähän ennen Engelin kuolemaa (1840) kirkko oli valmistunut ulkonaisesti suunniteltuun asuun. Kirkko oli tuolloin väriltään keltainen.

Engelin seuraajan E.B.Lohrmanin aikana kirkon ulkohahmo muuttui. Päätornin ympärille sijoitettiin neljä pientä sivutornia ja terassin eteläsivun kulmiin rakennettiin paviljongit (toinen sisustettiin kellotorniksi ja toinen seurakunnan käyttöön). Näiden 1850 valmistuneiden lisäysten suunnittelussa oli tietty osuus "tuntemattomalla pietarilaisella arkkitehdillä". Samaan aikaan päätykolmioiden kulmiin nostettiin saksalaisten kuvanveistäjien, Wredowin ja Schievelbeinin, apostolinpatsaat. Kirkon sisustus valmistui 1850-luvun alkuun mennessä. Engelin suunnitelmien mukaan toteutettiin lopulta vain saarnatuoli. Alttarilaite veistoksineen sekä urkufasadi ja muut yksityiskohdat saivat lopullisen asunsa vasta Engelin kuoleman jälkeen. Myös terassin itäsivun järjestely suoritettiin muiden kuin Engelin suunnitelmien mukaan. Viimeistelytyöiden päätyttyä kirkko juhlaallisesti vihittiin 15.2.1852.

Kirkon restaurointi tuli ajankohtaiseksi 1950-luvulla. Suunnittelutyö tehtiin J.S.Sirenin johdolla 1959-60 ja varsinainen toteutus Heikki Sirenin johdolla 1961-63. Kirkko entistettiin periaatteessa 1800-luvun puolivälin asuun. Varsinkin sisätiloissa suoritettiin uudistustöitä. Erityisesti mainittakoon kryptan avaaminen käyttötilaksi.

x) Vuosisadanvaihteen molemmiin puolin suoritettiin erilaatuisia korjaus- ja kunnostustöitä. Muun muassa 1872 kirkko maalattiin ulkoa vaaleanharmaaksi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Museoviraston rakennushistoriallinen piirustusarkisto.

10. MUUT LÄHTEET Salmio-Toiviainen, Tuomiokirkon krypta. Ark. 1976:2.

Martti Ruuth, Helsingin Suurkirkko satavuotias. Helsinki 1952.

Kalevi Pöykkö, Helsingin Tuomiokirkko. Vammala 1971.

Henrik Lilius, Stortorget i Helsingfors norra fasad. Finskt Museum 1971.

J.S.Sirén ja Heikki Sirén, Helsingin Tuomiokirkko. Arkkitehti 1964:9.

LAADITTU 9/11 1976

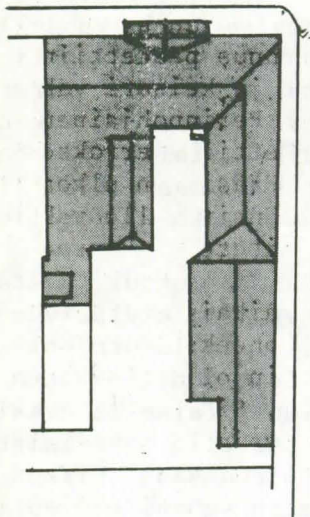
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - MK

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	30	1	Aleksanterink. 20	Raatihuone, "Bockin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Raatihuone on pohja-alaltaan U:n muotoinen, kolmikerroksinen rakennus. Pääsiipi on Senaatintorin puolella. Katariinankadun siiven tilat liittyvät orgaanisesti pääsiipeen. Pihan länsisivulla on salirakennus, jonka edessä on matala, sekundaari laajennus.

Raatihuone on eri vaiheissa rakennettu mutta tyyllillisesti johdonmukainen. Pääfasadia hallitsee neljällä joonialaisella pylväällä ja frontonilla varustettu keskirisaliitti, joka on arkkitehtonisesti voimakkaasti korostettu kaariaiheineen ja parvekkeineen. Pääkerroksen ikkuna-aukot ovat kehystetyt. Pohjakerroksen seinäpinna on rustika. Nämä piirteet ovat ominaisia myös Katariinankadun puoleiselle

katusivulle, jonka sisäänkäyntiakselia on erityisesti korostettu. Pihafasadi on aksiaalinen joskin pihasiipien laajennukset ja ajoramppi kaupungintalon paikoituskellariin heikentävät pihan arkkitehtonista tehoa.

Sisätiloja leimaa etenkin pääsiivessä 1810-luvun rakennusvaihe, jolta ajalta ovat muun muassa tilajäsentely, porrashuone sekä pääosa kiinteästä sisustuksesta. Länsisiiven arkkitehtonisesti merkittävä sali liittyy kiinteästi toisen kerroksen sisätiloihin. Rakennuksen alla ovat suuret, holvatut kellarit pääosin rakentamisajalta.

Raatihuoneen Katariinankadun puoleisen kaksikerroksisen sivurakennuksen ulkoasu on sommiteltu raatihuoneen itäsiiven kaltaiseksi, vaikka volyymi, ulkoarkkitehtuuri ja sitätilat ovatkin huomattavasti pääsiipeä myöhemmät. (Tontille ulottuvaa vankilasiipeä käsitellään erikseen.)

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennus on säilytettävä ja entistettävä niin sisä- kuin ulkoasunkin osalta. Salisiipeä vasten rakennettu piharakennus tulee purkaa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kauppias G.J. Bock pian 1700-luvun puolivälin jälkeen. Suunnittelijasta ei ole tietoa. Rakennus oli alkuaan kaksikerroksinen ja varustettu taitekatolla. Ulkoasu edusti 1700-luvun barokkiklassismia.

Bockin talo tuli 1801 paikallismajurin käyttöön. Autonomian ajan alussa siinä toimi aluksi varuskunnan esikunta, kunnes rakennus päätettiin muuttaa kenraalikuvernöörin väliaikaiseksi asunnoksi ja keisari vahvisti 1816 C.L. Engelin laatiman muutossuunnitelman. Perinpohjainen uudistamistyö saatiin päätökseen 1819. Pääsiipeä korotettiin kerroksella ja Katariinankadun siipi rakennettiin yhtenäiseksi. Pääsiiven ulkoasu sekä sisätilat muuttuivat perusteellisesti. Tontin länsirajalle rakennettiin uusi pulpettikattoinen pihasiipi, johon sijoitettiin kenraalikuvernöörin juhlasali.

Rakennus oli kenraalikuvernöörin ja keisarinikin väliaikaisena residenssinä vuoteen 1837, jolloin kaupunki osti sen raatihuoneekseen. Päärakennuksessa tapahtuneista myöhemmistä muutoksista näkyvin oli matalan laajennusosan rakentaminen pihan luoteiskulmaan 1903. Sisätilat ovat muuttuneet varsin vähän ja niitä korjattaessa on jossain määrin noudatettu empireajan sisustusmuotoja.

1760-luvulta periytynyt, Engelin 1810-luvulla uudistama Katariinankadun puoleinen sivurakennus joutui perusteellisen muutostyön kohteeksi vuosisadan alussa (W.Aspelin, 1905). Rakennusta laajennettiin länteen sitä arkistoksi muutettaessa, jolloin alkuperäiset sisä rakenteet ja piha-fasadi purettiin. Katusivu muutettiin nykyiselleen.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1973, Kortteli Lejonet I/30 pohjoispuolisko. Rakennushistoria ja nykyasun inventointi.

LAADITTU 19/11/1976

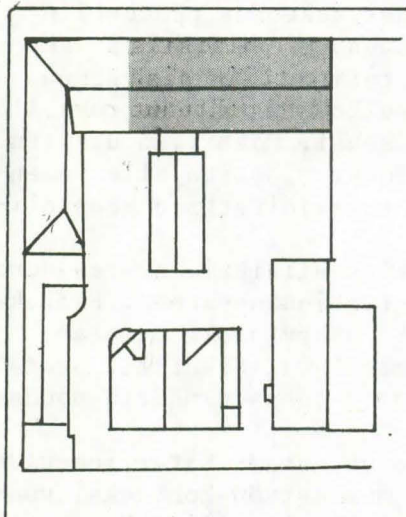
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	30	1	Aleksanterink.22	Poliisilaitos, "Burtzin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen minkä lisäksi ullakolle on sisustettu vi-rastohuoneita. Volyymi ja kattomuoto sekä pääosin säilynyt holvattu kellari periytyvät 1700-luvun kolmannelta neljännekseltä. Tilajako ja kantavat rakenteet palautuvat osaksi rakentamisaikaan, osaksi myöhem-piin muutosvaiheisiin. Sisätilat ovat tyyllillisesti varsin sekavat nii-hin kohdistuneiden lukuisten muutosten vuoksi. Rakennuksen keskellä on holvattu porttikäytävä pihalle. Käytävästä erkanee talon pääportaikko, joka on rakenteiltaan alkuperäinen. Toisessa kerroksessa on ns. Lemmen huone, jonka seinien pompeijilaistyylinen maalauskoristelu on 1800-lu-vun lopulta.

Katusivussa on yhdeksän ikkuna-akselia. Keskellä oleva porttikäytävän suuaukko hallitsee julkisivua, jota leimaavat keskikerroksen ikkuna-kehystykset ja lievä horisontaalitehostus. Pohjakerroksen seinäpinna-sa on viivarustika. Pihasisivu on nelikerroksinen ja sileäksi rapattu.

7. SUOJELUTAVOITE

Ulkoasu, kellarit sekä porttikäytävä ja portaikko on säilytettävä ennallaan. Sisätilojen alkuperäiset rakenteet ja vanha kiinteä si-sustus on säilytettävä ja rakennus on soveltuvin kohdin entistettävä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Pormestari Nils Burtz alkoi 1762 rakennuttaa tontille kivitaloa. Työ edistyi keskeytyksin ja päättyi vasta 1770-luvun puolivälissä. Talo oli jo alunperin kolmikerroksinen ja varustettu satulakatolla. Rakennusta uudistettiin 1836 Jean Wikin suunnitelman mukaan. Tällöin suoritettiin lähinnä julkisivun arkkitehtoniseen tehostukseen kohdistuvia toimia. Sisätilat säilyivät tällöin lähes ennallaan. Vuonna 1892 rakennus tuli kaupungin omistukseen ja poliisilaitoksen käyttöön. Tässä vaiheessa sitä korjattiin ja muutettiin sisätilojen osalta. Myöhemmistä muutoksista mainittakoon 1926 tapahtunut pihasivun korottaminen nelikerroksiseksi (G. Taucher).

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseum/Veikko Pakkanen 1973, Kortteli Lejonet I/30 pohjoispuolisko. Rakennushistoria ja nykyasun inventointi.

LAADITTU 19/11 1976

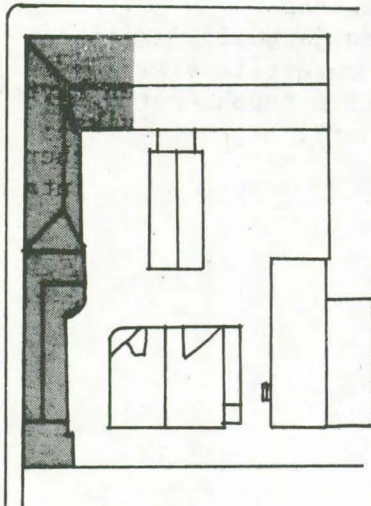
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	30	1	Aleksanterink. 24	Poliisilaitos, "Helleniuksen talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Päärakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo, jonka sisäänkäynti on Aleksanterinkadun puolella. Rakennus muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden viereisen Burtzin talon kanssa.

Holvatut kellarit samoin kuin alimpien kerrosten kantavat rakenteet periytyvät 1700-luvulta. Sisäänkäynnistä johtaa kaipa, holvattu käytävä porrashuoneeseen, joka on mittasuhteiltaan alkuperäinen mutta muutoin sekundaari. Torin puoleisessa siivessä on keskeissalipohjakaava ja Sofiankadun puolella sivukäytävä.

Kiinteä sisustus on hyvin sekava: yksityiskohtia on sekä rakentamisajalta että kaikista myöhemmistä korjaus- ja muutosvaiheista. Pihan puolella ullakolle on tehty toimistohuoneita.

Ulkoarkkitehtuurin klassistinen muotokieli on niukka. Pohjakerroksen seinäpinnassa on viivarustika. Keskikerroksen ikkuna-aukot ovat kehystetyt. Ulkoasu palautuu 1830-luvulle.

Sofiankadun puoleinen siipirakennus on kaksikerroksinen. Sen ulkoasu vastaa päärakennuksen alimpien kerrosten arkkitehtuuria. Rakennuksen keskivaiheilla on porttikäytävä ja vain katuseinältään jäljellä olevassa eteläpäässä suuri, suorakulmainen aukko. Rakennuksen alla oleva laaja kellari tiiliholvistoineen on säilynyt alkuperäisellään. Siipirakennuksen sisätilat ovat uudistettut.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennusten ulkoasu sekä kellarit on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Sisätilojen alkuperäiset osat (kantavat rakenteet ja tilajako) sekä vanhimpien rakennusvaiheiden aikaiset kiinteän sisustuksen fragmentit tulee säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

C.G. Helleniuksen rakennuttama kaksikerroksinen ja taitekattoinen kivitalo valmistui 1764. Se oli alkuperäisellään samantapainen kuin Sederholmin talo vielä tänäänkin edustaen siten ruotsalaisen barokkiklassismin "normaaliarkkitehtuuria".

Rakennus ajanmukaistettiin 1835 Jean Wikin suunnitelman mukaan. Sitä korotettiin kerroksella ja ulkoasu uusittiin. Vanha sisärakenne jätettiin lähes ennalleen. Sofiankadun puoleinen siipirakennus valmistui 1830-luvun lopulla.

Rakennukset tulivat kaupungin omistukseen ja poliisilaitoksen käyttöön 1896. Sisätilat muutettiin uuteen käyttöön paremmin soveltuviksi. Päärakennusta korotettiin pihan puolella kerroksella 1926 (G. Taucher). Siipirakennuksen eteläpää purettiin 1960-luvun lopulla kaupungintalon saneerauksen yhteydessä vain katuseinän jäädessä jäljelle.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1973, Kortteli Lejonet I/30 pohjoispuolisko. Rakennushistoria ja nykyasun inventointi.

LAADITTU 19/11/1976

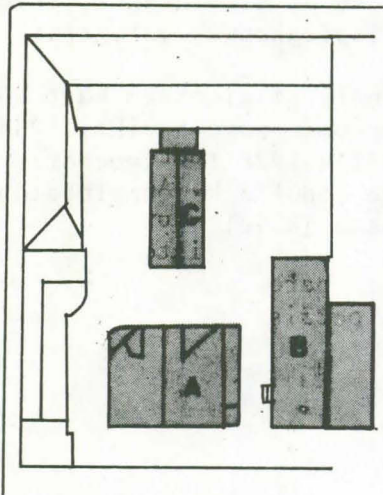
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	30	1	Aleksanterink.22	Poliisin autotalli, ns.uusi poliisivankila ja ns. Sumpu

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Poliisin autotalli (A) on kaksikerroksinen ja varustettu satulakatolla. Ulkoasu on yksinkertainen. Seinäpinnat ovat rapatut. Pohjakerros on nykyisin autotallina. Toisessa kerroksessa on pääasiassa toimistotiloja.

Ns. uusi poliisivankila (B) on nelikerroksinen. Sillä on selvästi laitosmainen, naapurirakennuksista poikkeava ulkoasu. Sisätiloiltaan rakennus on tyyppillinen, karu vankila.

Ns. Sumpu (C) on kolmikerroksinen ja varustettu satulakatolla. Se liittyy Burtzin talon länsipäähän kolmikerroksisen yhdysosan välityksellä. Ulkoasu on sovitettu Burtzin talon pihasivun arkkitehtuuriin. Ensimmäinen kerros on luonteeltaan vankilamainen selleineen ja keskikäytävineen. Muut kerrokset ovat toimistotiloina.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennukset ovat olennainen osa pitkän ajan kuluessa syntyneitä historiallista pihamiljöötä, jonka luonne tulee pyrkiä säilyttämään.

Rakennus C tulee pyrkiä ulkomuurien osalta säilyttämään. Muiden rakennusten suhteen ei ole suojelutavoitteita.

8. RAKENNUSHISTORIA

A) Rakennus valmistui 1907 poliisin hevostalliksi (W. Aspelin, 1906). Vuosina 1940-1941 se muutettiin autotalliksi ja ylemmän kerroksen osalta toimistokäyttöön (G. Taucher, V. Määttä, 1940). Rakennuksen eteläosa purettiin 1965.

B) Ns. uusi poliisivankila oli alkuaan yksikerroksinen ja pulpettikattoinen. Se oli rakennettu 1905 (W. Aspelin). Rakennusta korotettiin kerroksella 1914 (H. af Segerstad). Nykyisen laajuutensa rakennus sai 1940-luvun jälkipuoliskolla (H. Eklund, 1947), jolloin se korotettiin nelikerroksiseksi ja laajennettiin itään raatihuoneen tontin puolelle.

C) 1830-luvulla rakennettu Burtzin talon piharakennus muutettiin 1907 vankilaksi ja korotettiin samalla kaksikerroksiseksi (W. Aspelin). Nykyinen kolmas kerros on vuodelta 1910 (R. Eklund). 1950-luvun laajassa muutosvaiheessa kaksi ylintä kerrosta sisustettiin toimistotiloiksi ja rakennuksen ulkoasua muutettiin siten, että se paremmin sopeutuisi Burtzin talon pihasivuun. Tästä vaiheesta on peräisin kolmikerroksinen yhdysosa.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto,

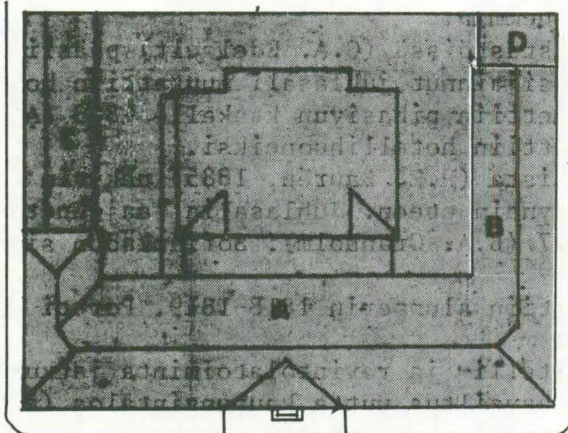
10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1973, Kortteli Lejonet I/30 pohjoispuolisko. Rakennushistoria ja nykyasun inventointi.

LAADITTU 19 11 1976	TÄYDENNETTY / 197	KÄSITELTY / 197
JS - PK - LA		

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	30	1	Pohj. Esplanadik. 11-13	Kaupungintalo, ent. Seurahuone

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Kaupungintalon pääsiipi (A) hallitsee Kauppatorin kaupunkikuvaa; sen kolmikerroksinen, korttelin levyinen julkisivu on torin varren pisin. Julkisivu on periaatteessa alkuperäisellään. Sisätiloiltaan rakennus on täydellisesti uudisrakennettu juhlasalia ja pientä eteisholvistoa lukuun ottamatta.

Julkisivua jäsentävät keski- ja sivurisaliitit uurrettuine pilastereineen. Keskirisaliitti päättyy frontoniin. Suorakait-

teiset ikkuna-aukot ovat vailla kehystyksiä lukuun ottamatta neljää pohjakerroksen aukkoa, jotka olivat alkuaan oviaukkoja. Nämä ovat varustetut voimakkain ylöspäin kapenevin kehyksin. Seinäpinnassa on vaihteleva viivrustika. Julkisivun keskiosassa on sekundaari altaani.

Sisätilat poikkeavat täydellisesti historiallisesta ulkoasusta. Vanhasta on jäljellä vain toisen kerroksen tasolla oleva juhlasali, joka on sisäisesti yhdistetty laajoihin lämpiötiloihin.

Katariinankadun varrella on kolmikerroksinen siipirakennus (B), jossa on lisäksi puolikerros. Sofiakadun varrella on kaksikerroksinen siipi (C). Näiden vähäilmeinen, klassistinen ulkoasu periytyy Seurahuoneen ajoilta. Sisätilat on uudistettu täydellisesti.

Katariinankadun puolella kaupungintaloon liittyy lisäksi entisen kenraalikuvernöörin tallin (D) hieno klassistinen fasadi. Fasadin takana on uudisrakennettu näyttelyhuoneisto.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen katujulkisivut sekä vanha juhlasali on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Seurahuoneen pääsiipi rakennettiin 1828-1833 C.L. Engelin piirustusten mukaan, Rakennuttajana oli 1828 perustettu Seurahuoneyhdistys. Katariinankadun puoleinen huoltokäyttöön tarkoitettu siipi valmistui 1833 ja Sofiankadun siipi kolme vuotta myöhemmin.

Vuosien 1861-1863 korjaus- ja uudistustöissä (C.A. Edelfelt) pääsiiven länsiosassa 2. ja 3. kerroksessa sijainnut juhlasali muutettiin hotellilihuoneiksi. Uusi juhlasali rakennettiin pihasivun keskelle 1863 (A.H. Dalström). Sofiankadun siipi muutettiin hotellilihuoneiksi.

1880-luvulla suoritetuista muutoksista (H.E. Saurén, 1885) näkyvin oli altaanin sijoittaminen pääsisääntien eteen. Juhlasalia laajennettiin ja sen sisustus uusittiin 1887 (B.A. Granholm). Sofiankadun siipi sai nykyisen asunsa 1888.

Kenraalikuvernöörin talli rakennettiin alunperin 1818-1819. Portti on 1800-luvun lopulta.

Kaupunki osti rakennukset 1901. Hotelli- ja ravintolatoiminta jatkui kuitenkin vuoteen 1913. Tontille kaavailtua uutta kaupungintaloa (arkkitehtikilpailu 1913) ei toteutettu; rakennukset otettiin kaupungin käyttöön ilman suurempia muutoksia.

Vuonna 1970 päättynyt saneeraus (A. Ruusuvuori) merkitsi rakennusten sisätilojen purkamista ja perusteellista muuttumista. Rakennuksen alle sijoitettiin suuri paikoituskellari. Vain juhlasali säilytettiin ja restauroitiin. Rakennusten katujulkisivut säilyivät ja ne entistettiin saneerausta edeltäneeseen asuun.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 10 sivulla 54.

10. MUUT LÄHTEET

Pekka Kärki, Helsingin kaupungintalo. Rakennushistorian pääpiirteet. Arkkitehti 1971:3.

Aarno Ruusuvuori, Helsingin kaupungintalo. Arkkitehti 1971:3.

Tutkimusmateriaali museoviraston rakennushistorian osastossa.

LAADITTU 19/ 11 1976

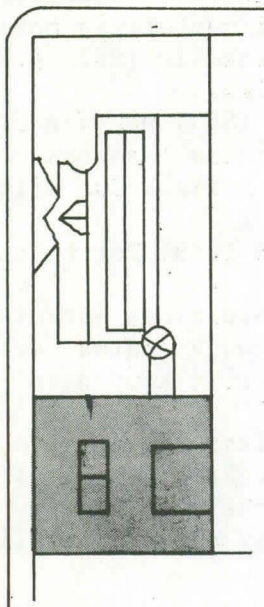
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK -LA

1.PAIKKAKUNTA	2.KORTTELI	3.TONTTI	4.OSOITE	5.RAKENNUS
Helsinki	31	7	Unioninkatu 25	Fennia-Patrian talo

6.RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on viisikerroksinen. Siihen liittyy kaksi pihasiipeä, joiden välissä on kattoikkunoin valaistu konttorisali.

Nykyinen, useassa vaiheessa muotonsa saanut klassistinen ulkoasu on verraten sekava. Pohjakerroksessa on suuret näyteikkunat ja keskellä kookas sisäänkäynti. Toisen ja kolmannen kerroksen ulkoasu raskaine ikkuna-kehyksineen on 1880-luvun muutosvaiheesta. Ylimpien sekundaarien kerrosten julkisivu on jäykkää neoklassismia.

Sisätilat ovat monessa vaiheessa muotoutuneet. Verraten ahtaita konttoritiloja leimaa raskas neoklassistinen kiinteä sisustus. Konttorisali on kattoa lukuun ottamatta pääosin 1920-luvun alusta.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennus tulee säilyttää, joskin sen madaltaminen naapurirakennusten korkeuksia vastaavaksi on suotavaa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Alimmat kaksi kerrosta periytyvät vuodelta 1818. Vuonna 1860 rakennus korotettiin kolmikerroksiseksi (F.Öhman). Klassistinen ulkoasu sai uusrenessanssisilauksen 1887 (Seb. Gripenberg).

Nykyisen käyttötarkoituksensa ja asunsa rakennus sai 1920-luvun keskivaiheilla (Jung & Jung, 1926). Katurakennus ja pihasiivet korotettiin viisikerroksiseksi. Pihasiipien väliin sijoitettiin yksikerroksinen, kupolikattoinen ja pylväin varustettu konttorisali. Kupolikatto muutettiin 1958 tasakatoksi valoaukkoineen.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto.

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 11 sivulla 22.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11 1976

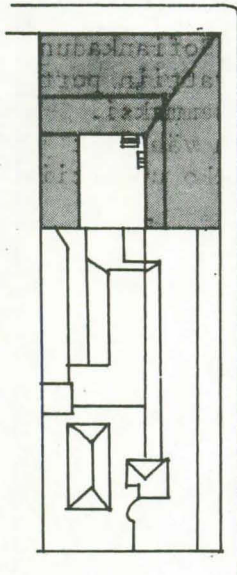
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	31	13	Aleksanterink. 26	Maistraatti, "Sunnin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo, jonka pääsiipi on Senaatintorin varrella. Pääsiiven keskellä on sisäänkäynti ja Sofiankadun siiven eteläpäässä porttikäytävä.

Sisätilat on sopeutettu virastokäyttöön. Torin ja Sofiankadun puoleiset huonetilat kiinteine sisustuksineen ovat pääkerroksessa säilyneet paljolti 1830-luvun asussa. Kolmas kerros on jaettu kevyillä väliseinillä pieniksi huoneiksi. Porrashuone on sekundaari. Kantavat rakenteet periytyvät osaksi 1700-, osaksi 1800-luvulta. Kellarit ovat periaatteessa alkuperäisasussaan.

Pääsiiven empirejulkisivua leimaavat pohjakerroksen symmetrisesti sijaitsevat kehysrakennelmat pilareineen ja palkistoineen, pohjakerroksen reliefikentät, pääkerroksen ikkuna-aukkojen kehystykset sekä ylimpiä kerroksia erottava koristelista. Pohjakerroksen seinäpinnassa on viivarustika, ylempien kerrosten seinäpinta on sileä. Sofiankadun siiven julkisivu sekä pihasivut ovat yksinkertaisesti rapatut. Rakennuksen ulkoasu periytyy pääasiassa 1830-luvulta,

pohjakerroksen ikkuna-aukot ovat kuitenkin sekundaarit.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä, vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Sisätilat tulee soveltuvien osin ja alkuperäisasua korostaen säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

Kauppias P.H. Sunn rakennutti tontille kolmikerroksisen, satulakattoisen talon, johon ilmeisesti sisältyi osia paikalla sijainneesta vanhemmasta kivirakennuksesta. Suunnittelija ei ole tiedossa. Rakennus valmistui 1770. Sofiankadun puoleinen siipi valmistui 1776. Se oli alkuaan kaksikerroksinen ja varustettu mansardikatolla.

Vuosina 1833-1834 pääsiiven ulkoasu "ajanmukaistettiin" nykyiselleen Senaatintorin eteläsivun yleisen uudistamisen yhteydessä. Sofiankadun siipi korotettiin kolmikerroksiseksi ja sen eteläpäähän avattiin porttikäytävä. Ulkoasu jäi pääsiiven arkkitehtuuria yksinkertaisemmaksi. Myöhemmät muutokset rakennuksessa ovat olleet suhteellisen vähäiset ja koskeneet suurimmaksi osaksi sisätiloja. Pääsiiven portaikko uusittiin täysin 1930-luvun alussa.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Sunnin kiinteistö-Keskusrikospoliisin kiinteistö. Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.

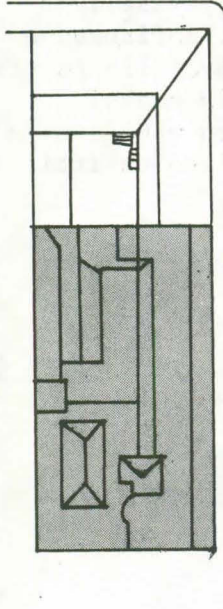
LAADITTU 19/11 1976
JS. - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	31	13	Sofiankatu 4	Entinen keskusrikos- poliisin talo

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on viisikerroksinen, ympäristön kevyestä klassismista erottuva barokkivaikutteinen virastotalo. Katto on jyrkkä ja korkea. Kahta ylintä kerrosta erottaa julkisivuissa voimakas seinälista. Julkisivun reunoilla on kaksi korkeaa, karakteristista parvekerakennelmaa. Ikkuna-aukkojen muodot ja kehystykset vaihtelevat kerroksittain. Alinta kerrosta hallitsevat kookkaat kaariaukot. Sekä arkkitehtuurinsa että kokonsa puolesta rakennus poikkeaa Sofiankadun muusta rakennuskannasta.

Pääasiassa virastokäyttöön sopeutettuja sisätiloja dominoi rakennuksen keskellä sijaitseva suuri portaikko. Ylin kerros on järjestetty salitilaksi.

Rakennuksen pihalla on kaksikerroksinen, lasikattoinen halli, jonka seiniä kiertää pylväin tuettu parveke. Halli liittyy olennaisesti katurakennukseen. Alkuaan se oli yhteydessä myös Kiseleffin taloon rakennettuihin myymälätiloihin. Hallin, kuten myös katurakennuksen alkuperäinen ja tyyllillisesti lähinnä jugendiin viittaava kiinteä sisustus on pääpiirteissään säilynyt.

7. SUOJELUTAVOITE

Sekä katurakennuksen että hallin säilyttäminen nykyisellään on suotavaa. Rakennuksen madaltamista alkuperäiseen korkeuteen tulee harkita rakennuksen sopeuttamiseksi paremmin ympäristöönsä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Tontti muodostettiin 1911 ja sillä sijainnut Sunnin talon siipirakennus purettiin. Ab Stockmann Oy rakennutti 1912-1913 tilalle kolmikerroksisen tavaratalo- ja toimistorakennuksen. Pihan pohjoisosaan rakennettiin kaksikerroksinen hallisiipi. Vuosina 1919-1921 katurakennus korotettiin viisikerroksiseksi ja halli laajennettiin nykyiseen muotoonsa. Suunnitelmat laati Lars Sonck.

Rakennus oli alkuperäisessä käytössään vuoteen 1930 saakka, jolloin se tuli kaupungin omistukseen ja keskusrikospoliisin virastokäyttöön. Tarpeelliset muutokset sisätiloissa suoritettiin 1931 (G. Taucher).

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Sunnin kiinteistö - Keskusrikospoliisin kiinteistö. Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.

LAADITTU 19/11/1976

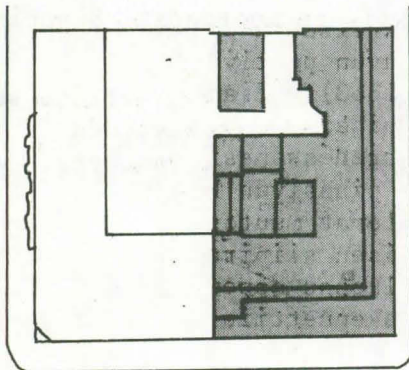
JS - PK. - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1.PAIKKAKUNTA	2.KORTTELI	3.TONTTI	4.OSOITE	5.RAKENNUS
Helsinki	31	13	Pohj.Esplanadik.15	Kaupungin rahatoimisto "Brofeldtin talo"

6.RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen vinkkelitalo. Kauppatorin puoleisen pääsiiven keskellä on hallitseva sisäänkäynti. Uusrenessanssityylistä ulkoasua elävöittävät listoitukset, vaihtelevat kehystykset ja koko seinäpinnan peittävä rustika.

Sisätilat on sopeutettu toimistokäyttöön. Pihalla, rakennuksen kulmassa sijaitseva pankkisali arvokkaine interiööreineen on säilynyt restauroituna ennallaan.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu, pankkisali sekä muut restauroituina säilyneet tilat on säilytettävä ennallaan.

8. RAKENNUSHISTORIA

Kauppias Petter Brofeldt alkoi 1820-luvun lopulla rakennuttaa tontille kaksikerroksista kivitaloa. Se valmistui 1830 ja korotettiin kolmikerroksiseksi ilmeisesti jo seuraavana vuonna. Rakennuksen suunnittelija ei ole tiedossa.

Yksikerroksinen siipirakennus Sofiankadun varrelle ja pihasiivet tontin pohjois- ja länsilaitaan valmistuivat 1830-luvun puolivälissä.

1860-luvun muutosvaiheessa (C.Th. Mellgrén, 1863) Sofiankadun varrelle rakennettiin uusi kaksikerroksinen siipi ja piharakennuksia korotettiin. 1890-luvulla pääsiiven ulkoasu muutettiin uusrenessanssityyliseksi (Th. Höijer, 1895). Samalla portaikko siirrettiin pihasivun keskelle.

Laajat Emil Fabritiuksen 1912-1914 suunnittelemat muutostyöt merkitsivät pihasiipien purkamista ja uuden kolmikerroksisen siipirakennuksen rakentamista Sofiankadun varrelle. Jälkimmäisen ulkoasu sopeutettiin pääsiiven julkisivuun. Pihalle pääsiipeen kiinni rakennettiin yksikerroksinen pankkisali. Pääsiivessä suoritettiin laajat sisäkorjaukset. Pankkisali laajennettiin nykyiseen muotoonsa 1918 (Jarl Eklund) ja 1924 (Runar Finnilä).

1970-luvun alun saneerauksessa (A. Ruusuvuori) sisätilat uudistettiin vain sydänmuurien säilyessä. Pankkisali ja eräät muut päätilat restauroitiin.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Brofeldtin kiinteistö.
Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.
Emil Fabritius, Ombyggnaden av Nylands Aktiebanks hus i Helsingfors.
Arkitekten 1914:1.

LAADITTU 19/11/1976

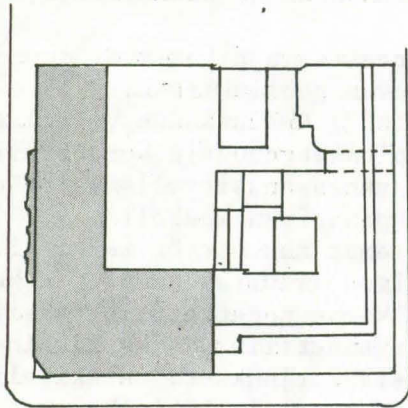
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - LA

1.PAIKKAKUNTA	2.KORTTELI	3.TONTTI	4.OSOITE	5.RAKENNUS
Helsinki	31	13	Pohj.Esplanadik. 17	Virastotalo, ns. Aptee- kin talo

6.RAKENNUKSEN KUVAUS

Tämä 1970-luvun alussa valmistunut kolmikerroksinen vinkkelitalo vastaa uusrenessanssityylisen ulkoasunsa sekä osaksi myös holvattujen kellareidensa osalta paikalla aiemmin sijainnutta rakennusta. Ulkoasulle leimallisia ovat katusivujen keski- ja reunaosia korostavat rustikapilasterit. Unioninkadun puoleisen siiven keskellä on porttikäytävä pihalle.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Ns. Apteekin talo rakennettiin 1970-luvun alussa A. Ruusuvuoren laatiman suunnitelman mukaan.

Paikalta purettu rakennus oli apteekkari C.H. Aschanin vuosina 1832-1833 rakennuttama ja 1880-luvun alussa F.A. Sjöströmin piirustusten mukaan uusrenessanssiasuun muutettu.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Tutkimusmateriaali museoviraston rakennushistorian osastossa.
Edward Stigzelius, Apoteket vid Salutorget i Helsingfors. Finsk Apotekar tidskrift 1913.

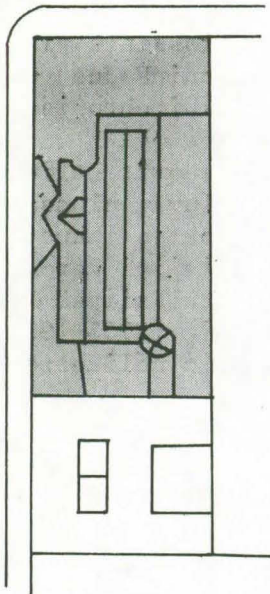
LAADITTU 19/11/1976
JS - PK - LA

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	31	13	Aleksanterink. 28	Virastotalo, "Kiseleffin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kadun puolella kolmikerroksinen, pihan puolella pääasiassa nelikerroksinen. Rakennussiivet kiertävät pitkänomaista, kaksikerroksista valopihaa, entistä tavaratalon myymälähallia.

Lasikattoinen halli pylväiden tukemine gallerioineen on rakennuksen toiminnallinen keskus. Siitä on yhä yhteys Sofiankadun puolella olevan entisen keskusrikospoliisin talon vastaavaan hallitilaan.

Osa kellareista ja kantavista rakenteista sekä useat huonetilatkin itäsiipeä lukuun ottamatta ovat 1800-luvulta, torisiivessä jossain määrin myös 1700-luvulta. Tilajärjestelyjä leimaa paljolti tavaratalovaihe. Sisäasussa on monin kohdin 1900-luvun alun muutosvaiheeseen palautuva jugend-sävyinen muotokieli, joka on säilynyt varsinkin hallissa mutta myös muualla. Tilajako on nykyisellään yleensä toimistokäyttöön sopeutettu.

Katusivut ovat suureksi osaksi 1820-luvun asussa. Rustikoidun pohjakerroksen ikkuna-aukot ovat sekundaarit ja ikkunoiden puitejakoa on muutettu. Fabianinkadun puoleinen fasadi on pääjulkisivu. Sen keskellä on rikkaasti detaljoitu risaliitti, jossa attikan lisäksi on kahden kerroksen korkuiset pilasterit. Yhteistä katusivuille on horisontaalitehostus sekä keskikerroksen ikkuna-aukojen kehystykset.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään entistään. Alkuperäiset kellarit ja kantavat rakenteet sekä sisätilojen eri tyylikausia ja käyttötapoja edustava luonne tulee säilyttää. Tämä koskee myös keskuksia sekä siihen liittyviä jugend-sävyisiä piirteitä sisäasussa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Tontin rakennushistoria on monivaiheinen. Torisiiven rakennutti J. Sederholm 1770-luvulla. Se oli jo alkuaan kolmikerroksinen ja satulakattoinen. Vuosina 1806-1821 siinä oli sokeritehdas.

F. Kiseleffin toimesta tontilla suoritettiin 1822-1824 laaja uudistus- ja lisärakennustyö C.L. Engelin piirustusten mukaan. Vanha torisiipi muutettiin asuinkäyttöön ja uudet kolmikerroksiset siivet rakennettiin tontin länsi- ja eteläsivulle. Itäsivulle rakennettiin kaksikerroksinen pihasiipi. Katusivut saivat tällöin nykyisen ulkoasunsa. Unioninkadun puoleinen katurakennus muodostettiin toiminnalliseksi ja arkkitehtoniseksi pääsiiveksi.

Stockmannin kauppaliike osti tontin 1879. Rakennuksessa suoritettiin lukuisia muutostöitä sekä 1800-luvun puolella että 1900-luvun alussa, jälkimmäiset Lars Sonckin piirustusten mukaan. Pohjakerroksen ikkunaukot suurennettiin nykyiselleen 1800-luvun lopulla. Torisiipi korotettiin pihan puolella nelikerroksiseksi 1882 ja 1904. Eteläsiipeä korotettiin kerroksella 1906. Itäsivun piharakennus korvattiin (1905-1907) uudella kolmikerroksisella rakennuksella, joka korotettiin nelikerroksiseksi 1912.

Tontin luonne muuttui olennaisesti, kun piha muutettiin 1911-1912 kaksikerroksiseksi myymälähalliksi, joka varustettiin mm. parvekerakennelmin. Halli oli yhteydessä kauppaliikkeen Sofiankadun puolella omistamiin rakennuksiin. Tässä yhteydessä rakennuksen sisätilat hallin tavoin saivat jugend-leiman.

Sisätiloja muovaavia muutoksia suoritettiin myöhemminkin rakennuksen siirrettyä kaupungin virastokäyttöön. Viimeisimmät muutokset ovat 1960- ja 1970-luvuilta. Nykyisin tilat ovat pääasiassa poliisilaitoksen käytössä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Helsingin kaupunginmuseo/Veikko Pakkanen 1975, Kiselevin kiinteistö.
Rakennushistorian pääpiirteet, nykyasu ja entisöintitarve.
Birger Damstén, Stockmann genom hundra år. Helsingfors 1961.

LAADITTU 19/11/1976

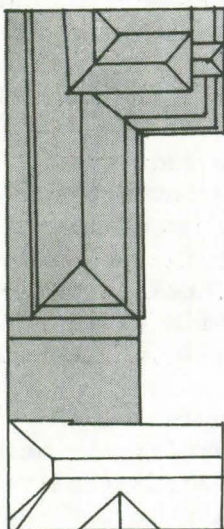
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - LA

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	32	1	Fabianink. 29	Suomen Yhdyspankin toimitalo

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Pääosin seitsemänkerroksinen mutta osaksi matalampi liiketalo soveltuu varsin huonosti historialliseen ympäristöönsä. Julkisivun hallitsevia materiaaleja ovat kupari, lasi ja punainen graniitti. Pohjakerroksessa on sisäänvedetty jalankulkukäytävä.

7. SUOJELUTAVOITE

8. RAKENNUSHISTORIA

Alvar Aallon suunnittelema pankkirakennus valmistui 1960-luvun jälkipuoliskolla. Sen paikalla sijaitsi alkuaan Palmqvistin talon siipi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

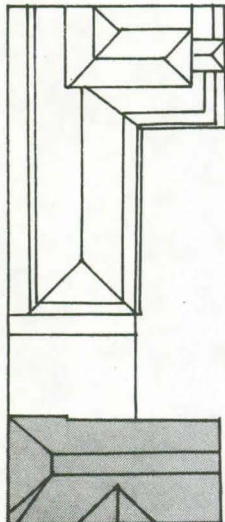
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	32	1	Pohj. Esplanadik. 23	Liiketalo, "Palmqvistin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Palmqvistin talo oli alunperin kolmikerroksinen uusklassillinen asuin-kartano. Alkuperäisestä rakennuksesta on jäljellä enää pääsiipi Esplanadin varrella. Sisätiloissa on tapahtunut lukuisia ja varsin perusteellisia muutoksia. Alkuperäistä on enää osa kantavista rakenteista.

Klassistinen, stukkokoristelun elävöittävä julkisivu on periaatteessa samanlainen kuin Uschakoffin talon fasadi samalla korttelisivulla. Julkisivua hallitsee keskirisaliitti, jossa on neljä kookasta pilasteria sekä frontoni. Arkkitehtonista eheyttä rikkovat paitsi pohjakerroksen suuret, sekundaarit näyteikkunat myös 2. ja 3. kerroksen yksiruutuisiksi muutetut ikkunat.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Ikkunoiden ennallistaminen on tosin välttämätöntä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti räätälimestari Albin Palmqvist vuosina 1837-1838. Suunnittelija ei ole tiedossa. Rakennus oli alkuaan vinkkelitalo, jonka Fabianinkadun puoleisessa siivessä oli muun muassa makasiini ja verstaas ja Esplanadin puoleisessa pääsiivessä pari puotia sekä konttori- ja asuintiloja.

Muutoksista mainittakoon pääsiiven pohjakerroksen ikkuna-aukkojen laajentaminen nykyiselleen sekä ullakon korotus 1910-luvun alussa. Suomen Yhdyspankin toimitalon rakentamisen yhteydessä Fabianinkadun puoleinen siipi purettiin ja jäljelle jääneessä pääsiivessä suoritettiin laajat muutostyöt.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin kaupunginarkisto.

Maistraatin arkisto

Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 9 sivulla 86.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 9/11/1976

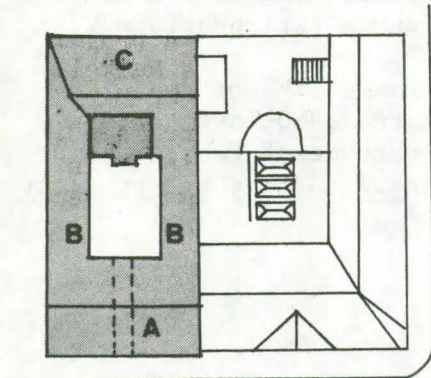
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	32	2	Pohj. Esplanadik. 21	Liiketalo, "Cavoniuksen talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Katurakennus (A) on kolmikerroksinen. Se on pohjakerrosta lukuun ottamatta säilyttänyt hyvin empireasunsa. Rakennuksen keskellä on porttikäytävä pihalle, jota reunustaa kahdessa vaiheessa muotoutunut kolmikerroksinen piharakennus (B ja C).

1800-luvun alusta periytyvä katurakennus on nykyisin liikekäytössä. Sisätiloissa alkuperäiset rakenteet ovat säilyneet verraten sattumanvaraisesti. Osaksi 1840-luvulta (B), osaksi 1880-luvulta (C) periytyvässä piharakennuksessa on tehty lukuisia muutoksia. Pihan perällä on elokuvateatterihuoneisto, joka varsin romanttisesti restauroituna on kulttuurihistoriallisesti huomattava.

Klassistisen katujulkisivun yläosa koristefriiseineen ja balustradeineen on lähes alkuperäisellään. Julkisivulle antaa kuitenkin sekavan luonteen pohjakerros, jossa on sekundaarit, suuret näyteikkunat sekä altaani porttikäytävän kohdalla. Pihasivut ovat yksinkertaiset.

7. SUOJELUTAVOITE

Katurakennuksen ulkoasu ylimpien kerrosten osalta on säilytettävä nykyisellään. Pohjakerroksen entistäminen julkisivun eheyden palauttamiseksi on suotavaa.

Sisätilojen alkuperäiset kantavat rakenteet sekä vanhat huonetilat tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää ja huomioida korjaustöissä. Nykytilannetta muuttavat toimet elokuvateatterihuoneistossa eivät ole suotavia.

8. RAKENNUSHISTORIA

Katurakennus (A) valmistui 1820. Se oli rakennettu C.L. Engelin 1819 laatimien piirustusten mukaan. Rakennus oli pääasiassa asuinkäytössä, pohjakerroksessa oli puoteja.

Alkuperäiset puiset piharakennukset korvattiin 1840-luvulla kahdella kivisellä pihasiivellä (B). 1880-luvulla rakennettiin pihan pohjois-osaan uusi pihasiipi (C), jonka oli 1882 suunnitellut Elia Heikel. Sen tieltä purettiin 1840-luvun siipien pohjoisosat.

Erinäisiä muutoksia tapahtui sittemmin runsaasti. Pohjakerroksen ikkuna-aukot muutettiin näyteikkunoiksi. Elokvateatteri sijoitettiin pohjoiseen pihasiipeen alkuaan 1907. Korotus viimeksi mainitun siiven ullakolla on vuodelta 1909. Katusivun altaani periytyy vuodelta 1935.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto,
Helsingin kaupunginarkisto,
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

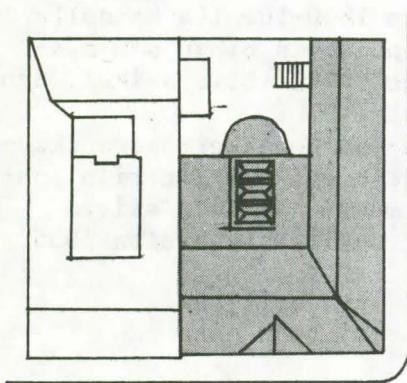
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	32	8	Pohj. Esplanadik. 19	Kluuvin virastotalo, "Uschakoffin talo"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen vinkelitalo, jonka pääsiipi on Esplanadin varrella. Rakennuksen sisätilat ovat pihan täyttävää ns. Jugendsalia lukuun ottamatta peräisin 1960-luvun saneerauksesta, jolloin vanhat rakenteet purettiin.

Ulkoasu edustaa puhdasta empireä jugend-tyylistä pääsisäänkäyntiä lukuun ottamatta. Pohjakerroksen näyteikkunat ovat sekundaareja. Pääjulkisivun keskirisaliitissa on neljä pilasteria sekä frontoni. Toisen kerroksen ikkuna-aukkojen yläpuolella on stukkokoristelua ja räystäslistan alapuolella koristefriisi. Pohjakerroksen seinäpinta on rustikoitu.

7. SUOJELUTAVOITE

Ulkoasu tulee säilyttää nykyisellään. Sama koskee Jugendsalia sekä portaikkoa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talon rakennutti kauppias Jegor Uschakoff 1815-1816 Pehr Granstedtin piirustusten mukaan. Unioninkadun puoleisen siiven pohjoisosa rakennettiin alkuperäisen suunnitelman mukaisesti 1827-1828. Alkuaan asuin- ja liiketaloksi tarkoitettun rakennuksen pohjakerroksessa oli makasiineja ja puoteja ja yläkerroksissa asuntoja. 1840-luvulla katusivuihin lisättiin stukkokoristelua.

Perustamisvuonnaan 1896 Privatbanken sisusti rakennukseen konttorin. Varsinainen pankkisali valmistui 1904 Lars Sonckin ja Valter Jungin 1903 tekemän suunnitelman mukaan. Sisäasu on Jungin käsialaa. Salin sekä siihen liittyvän portaikon ja sisäänkäynnin jugendtyyliset arkkitehtuuri- ja koristemuodot tekivät siitä yhden aikakauden merkittävimmistä julkisista sisätiloista. Salia laajennettiin 1916. Laajennukseen W. Sjöström maalasi freskon.

Vuonna 1968 päättyneessä saneerauksessa (A. Ruusuvuori) rakennus uudistettiin täysin. Katusivut säilyivät vuosisadanvaihteen aikaisessa asussaan. Jugendsali portaikkoineen entistettiin kaupungin juhla-huoneistoksi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin kaupunginmuseo.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Pekka Kärki, Uschakoffin talon rakennushistorian pääpiirteet. Arkkitehti 1968:5.

Leena Maunula, Kluuvin virastotalo ja sen Jugendsali. Helsinki-Seura, vuosikirja 1968. Helsinki 1968.

LAADITTU 19/ 11 1976

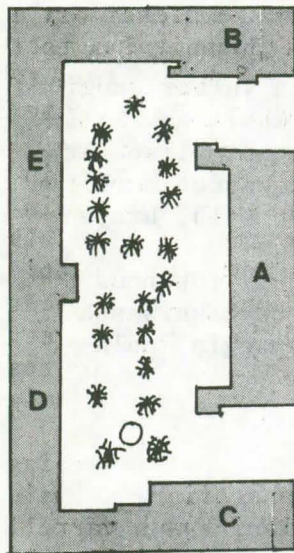
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS-PK-LA.

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	42	5	Unionink. 38	IV sisätauti- tien klinikka, ent. ve- näläinen sotilassairaala

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Sairaala muodostaa Unioninkadun puolella monumentaalisen empirerakennusten kokonaisuuden, Unioninkadun arkkitehtuurimiljöön polttopisteen. Sairaalarakennukset muodostavat suljetun korttelin, jossa rakennuksilla ei kuitenkaan ole kiinteää sisäistä yhteyttä.

Kaksikerroksinen päärakennus (A) sijaitsee Unioninkadun varrella. Sen voimakas ilmeistä empirearkkitehtuuria edustavalla ulkoasulla antaa leiman korostettu keskirisaliitti jona nialaisine pylväineen ja attikoineen. Kaksikerroksisten sivurakennusten (B ja C) itäpäädyt pilastereineen ovat arkkitehtuuri-sommitelman olennainen osa. Korkeat muurit ja voimakkaasti muotoillut porttirakennelmat yhdistävät sairaalan julkisivun pitkäksi ja johdonmukaiseksi, klassistiseksi kokonaisuudeksi. Sairaalan ulkoasu on tätä

"paraatisivua" lukuun ottamatta yksinkertainen ja useamman rakennusvaiheen tuloksena verraten epäsäännöllinen, mutta kuitenkin korttelikokonaisuuden osana johdonmukainen.

Korttelipihaassa on puisto, joka tällä hetkellä on verraten sattumanvaraisessa tilassa.

Rakennusten sisätilat ovat moneen kertaan muutetut. Vanhimpien, Engelin suunnitteleminen rakennusten sisäasussa historiallinen ominaisleima on periaatteessa jäljellä. Porrashuoneet, keskikäytävät ja jonkin verran kiinteää sisustusta on säilynyt. Rakennus D:n eteläosassa on edustavia 1860-luvun käytävä- ja salitiloja, muuten "sivurakennusten" sisätilat eivät edusta kulttuurihistoriallisia arvoja.

7. SUOJELUTAVOITE

Vanhimpien rakennusten (A,B,C) ulkoasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Alkuperäiset rakenteet ja kiinteä sisustus tulee muutoksissa huomioida. Muiden rakennusten suhteen ei ole sisätilojen osalta suojelutavoitteita lukuun ottamatta rakennus D:n eteläosan saleja, jotka tulee säilyttää. Mahdollisissa muutoksissa tulee ottaa huomioon rakennusten kuuluminen kokonaisuuteen, joka sinänsä on erittäin arvokas. Piha-alue tulee säilyttää rakentamattomana ja puisto tulee kunnostaa soveltuvien osien entistämällä.

8. RAKENNUSHISTORIA

Vuonna 1817 C.L. Engel teki piirustukset Helsinkiin perustettavaa kantonistikoulua (lasten sotilasoppilaitos) varten. Koulurakennukset oli aluksi tarkoitus sijoittaa esikaupunkialueelle, mutta kolmisen vuotta myöhemmin sijoituspaikaksi vahvistettiin Kettu-kortteli kaupungin keskustassa. Engel laati uuden suunnitelman, jossa keskeiseen sijaintiin liittyvät edustavuusnäkökohdat oli otettu huomioon. Rakennuskompleksi oli lähtökohta Unioninkadun arkkitehtoniselle kehitykselle. Suunnitelma toteutettiin 1820-luvulla. Päärakennus (A) valmistui 1823, pohjoissiipi (B) 1825 ja eteläsiipi (C) vuosikymmenen lopulla. Korttelin länsisivulle pystytettiin pari puista talousrakennusta.

1830-luvun alussa koulu muutettiin sotilassairaalaksi, joka otettiin käyttöön 1833. Suoritetut muutokset koskivat lähinnä sisätiloja. Engelin suunnitteleminen rakennusten myöhemmistä muutoksista huomattavin oli eteläsiiven pidentäminen 1850-luvun alussa. Päärakennuksen ulkohahmoa muutti käymäläsakaroiden laajentaminen 1840-luvulla. Jo 1830-luvun lopulla päärakennuksen ylimpään kerrokseen oli sisustettu kirkkosali ja katolle pystytetty kelloteline. Muutokset sisätiloissa olivat samanlaisia kuin laitoserakennuksissa yleensäkin, vähittäisiä ja kuluttavan käytön pakottamia. Kuitenkin muutoksissa pyrittiin ylläpitämään alkuperäistä leimaa.

1860-luvun alussa rakennettiin kaksikerroksinen länsisiipi (D) Fabianinkadun varrelle. Sen Kirkkokadun puoleinen osa laajennettiin sittemmin nykyiseen muotoonsa. 1850-luvun alkupuoliskolla Fabianinkadun varrelle rakennettua saunaa pidennettiin 1863-1864 ja korotettiin 1910-luvulla. Nykymuodossaan tämä siipirakennus (E) sulkee korttelin luoteiskulman. Siipirakennuksissa on suoritettu lukuisia muutoksia sekä sisätiloissa että ulkoasussa.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Museoviraston rakennushistoriallinen piirustusarkisto.
Helsingin yliopistollinen keskussairaala.

10. MUUT LÄHTEET

Bertel von Bonsdorff - Tor Smedslund, Helsingin venäläinen sotilassairaala. Julk. Oy Medica Ab. Helsinki 1969.

LAADITTU 19 II 1976

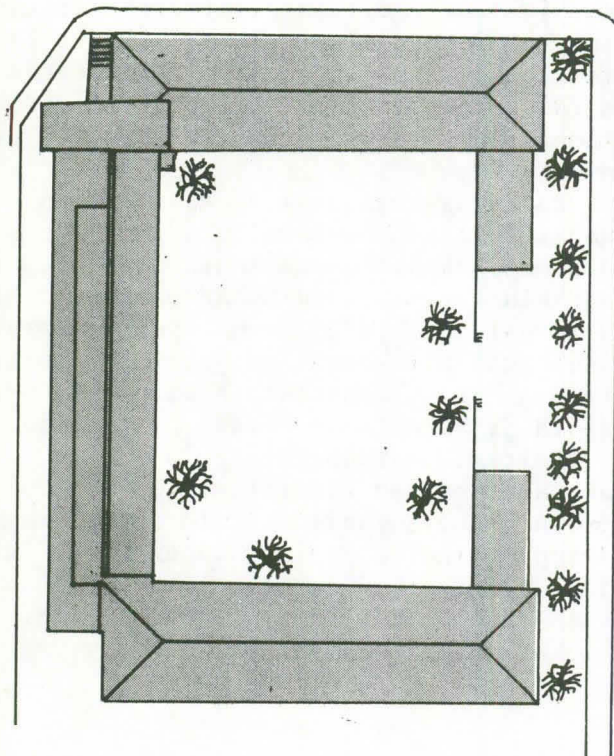
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1.PAIKKAKUNTA	2.KORTTELI	3.TONTTI	4.OSOITE	5.RAKENNUS
Helsinki	42	5	Unioninkatu 40	Metsätalo

6.RAKENNUKSEN KUVAUS

Metsätalo on monikerroksinen, funktionalistinen rakennus. Sen suuri massa on jaettu kolmeksi siiveksi, jotka sijaitsevat tontin reunoilla. Ulkoasun ominaispiirteitä ovat sileät, vaaleat seinäpinnat ja tiheään sijaitsevat ikkuna-aukot. Pohjakaavat perustuvat kesikäytäväratkaisuun. Laaja piha avautuu Unioninkadulle. Pihaa rajaa kaksi matalaa rakennusosaa, joiden välissä on pergola.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia.

8. RAKENNUSHISTORIA

Metsätalo rakennettiin 1938-1939 Jussi Paatelan piirustusten mukaan yliopiston metsätieteen laitosten ja Metsäntutkimuslaitoksen käyttöön. 1930-luvulle saakka tontilla oli muutamia entisen sotilassairaalan rakennuksia. Näistä osa purettiin mainitun vuosikymmenen alussa Kaisanienkatua laajennettaessa ja loput Metsätalon tieltä 1937.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

Jussi Paatela, Helsingin yliopiston metsätieteen laitos ja Metsätieteellinen tutkimuslaitos. Arkkitehti 1946:11-12.

LAADITTU 19 11 1976

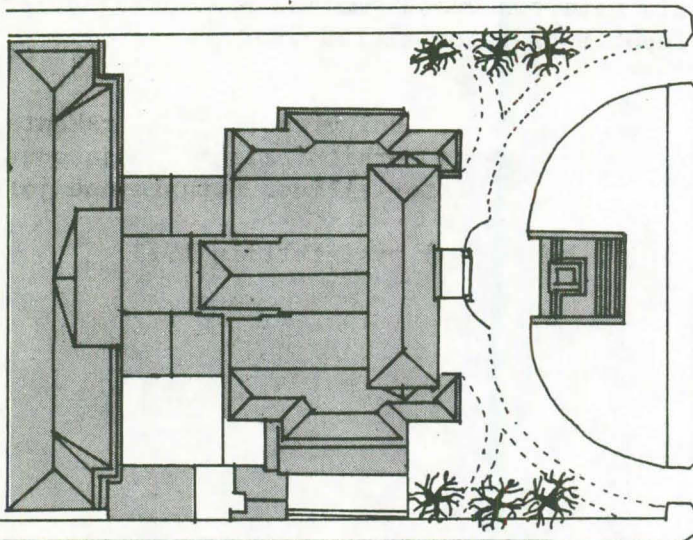
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	43	15	Snellmaninaukio	Suomen Pankki

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennuskompleksin muodostavat vanha päärakennus, uusi viisi-kerroksinen virastosiipi ja niitä yhdistävä kolmikerroksinen nivelosa. Vanha päärakennus on kaksikerroksinen. Pohjakerroksessa on restauroitu keskushalli. Sen taustalla on portaikko sekä yhteys nivelosaan. Hallin sivuilla on toimistotiloja. Varsinaisen pankkisali on toisessa kerroksessa. Se on osaksi alkuperäisellään, osaksi restaurointivaiheessa muunneltu. Vanhoja tiloja leimaa juhlallinen arvokkuus.

Fasadin ulostyöntyvät sivuosat ovat runkoa hieman matalammat. Ulkoasun ominaispiirteitä ovat seinäpinnan rustika, joka ensimmäisessä kerroksessa on voimakas ja toisessa heikko, sekä pyörökaariset ikkuna- ja oviaukot. Luonteenomaisia ovat myös kaaripäätteiset nissit fasadin sivuosissa sekä toisen kerroksen ikkunakehystykset. Voimakkaasti muotoillun kattolistan päällä on attika. Rakennuksen edessä on kivetty ajoramppi sekä aukio, jonka keskustaa hallitsee J.V. Snellmanin patsas.

Uusi virastosiipi liittyy kiinteästi vanhaan päärakennukseen nivelosan välityksellä. Ulkoasua leimaavat suorakaiteiset, tasavälein ja tiheään sijaitsevat ikkuna-aukot. Kokonaisvaikutelma on korostetun vertikaalinen. Rauhankadun puolella on pieni etuaukio suihkulähteineen.

7. SUOJELUTAVOITE

Vanhan päärakennuksen ulkoasu sekä jäljellä olevat alkuperäiset huone-tilat on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät toimet ovat suotavia. Snellmaninaukio tulee säilyttää nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

A.H. Dalströmin laatiman pankkitalosuunnitelman vuoden 1872 valtiopäivät hylkäsivät liian kalliina. V. 1876 julistettiin kansainvälinen arkkitehtikilpailu taloa varten. Kilpailu oli lajissaan ensimmäinen Suomessa. Saksalaisen Ludvig Bohnstedtin voittanut ehdotus vahvistettiin 1878 ja rakentaminen aloitettiin. Pankkitalo valmistui 1883.

Uuden virastosiiven piirustukset laati H.W. Schreck 1957. Paikalla sijainnut vanha siipirakennus purettiin.

Vanhassa päärakennuksessa suoritettiin 1960-1961 virastosiiven rakentamiseen liittyen laaja peruskorjaustyö, joka merkitsi sisätiloissa suuria muutoksia, joskin julkisten sisätilojen historiallinen perusluonne jotta-kuinkin säilyi.

Snellmanin patsas (Emil Wikström, 1912-1915) pystytettiin 1923.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Suomen Pankki.
Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

E.Schybergson, Suomen Pankki 1811 - 1911. Helsinki 1914.

LAADITTU 19/11 1976

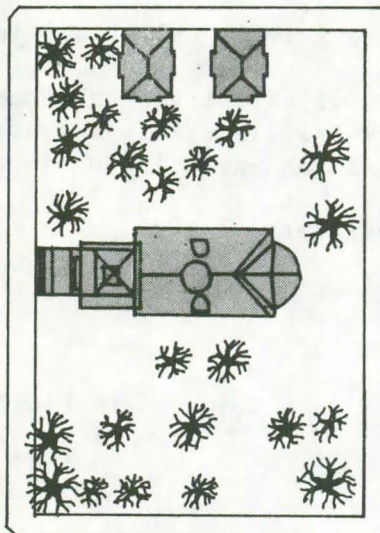
TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS - PK - MK

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	43	17	Unionink. 31	Pyhän Kolminaisuuden kirkko

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Pienikokoinen, kivinen kirkkorakennus sijaitsee sisäänvedettynä Unioninkadusta. Se on tyypiltään länsitornillinen pitkäkirkko. Kirkkosali on yksilaivainen. Itäpäässä on puolipyöreä alttarihuone. Länsipäässä on runkokuonetta kapeampi eteistila, jonka päältä kohoaa kaksiosainen kellotorni. Laakean satulakaton keskellä on pieni, kupolipäätteinen torni. Ulkoportaikko ulottuu katulinjaan saakka. Kokonaisuutena kreikkalaiskatoliseen perinteeseen palautuvan kirkkorakennuksen muotokieli edustaa empireä.

Ulkoasu ja sisätilat arvokkaine yksityiskohtineen ovat periaatteessa alkuperäisellään.

Kirkon pienet, yksikerroksiset piharakennukset, joista toinen on asuinrakennus ja toinen ulkorakennus, sijaitsevat viere-

käin Rauhankatua vasten. Niiden jäsentelyltään symmetrisen ulkoarkkitehtuurin muotokieli on sovitettu kirkon ulkoasuun. Kumpikin rakennus lienee pääasiassa alkuperäisessä asussa.

Tontti on istutettu lehtipuilla. Sen reunoja kiertävä valurauta-aita sekä tuuhea puusto muodostavat kirkkorakennukselle suljetun lähiympäristön.

7. SUOJELUTAVOITE

Kirkko on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Piharakennukset on säilytettävä ennallaan ulkoasultaan. Niiden sisätilojen suhteen ei ole suojeluvaatimuksia. Kirkkoa ympäröivä puistikko valurauta-aitoineen tulee säilyttää uusien puustoa tarvittaessa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Kirkko rakennettiin C.L. Engelin piirustusten mukaan 1820-luvun keski-vaiheilla ja vihittiin kaupungin kreikkalaiskatolisen seurakunnan käyttöön 1827.

Perusteellinen sisäkorjaus suoritettiin 1888. Vuonna 1898 rakennettiin puisen kellotornin tilalle kivistä uusi samanlainen.

Piharakennukset sekä valurauta-aita ovat vuodelta 1876.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

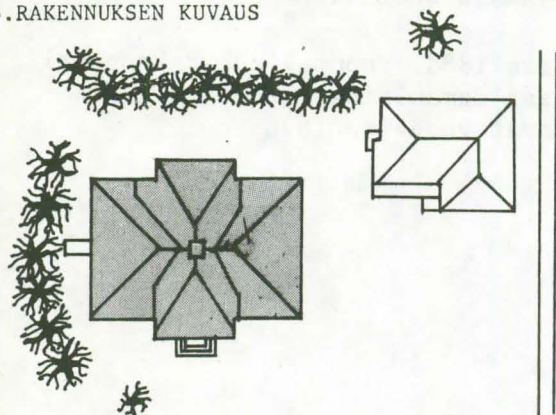
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44a	3	Snellmanink. 12	Yliopiston kemian laitos ent.patologian laitos

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kaksikerroksinen. Se sijaitsee vapaasti korttelin puistomaisessa keskustassa, joten kaikki julkisivut ovat nähtävillä. Pohjois- ja eteläsivuilla on kolme ikkuna-akselin levyinen risaliitti. Ikkuna- ja oviaukot ovat pyörökaariset. Seinäpinta on kauttaaltaan harkotettu. Uusrenessanssityylisen ulkoasun muita ominaispiirteitä ovat nurkkakorostukset sekä horisontaalitehostus. Ulkoasu on periaatteessa alkuperäisellään.

Tilajako on pääosin alkuperäinen. Sisäasun luonne on selvästi muuttunut viimeaikaisissa muutostöissä.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Entistävät muutokset ovat toivottavia.

Sisätiloissa tulee vanhat huonetilat ja kantavat rakenteet säilyttää ennallaan. Rakennuksen ympäristöä tulee hoitaa puistomaisesti.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennus valmistui yliopiston patologisen anatomian laitokseksi 1878. Piirustukset oli laatinut ruotsalainen J.E. Söderlund. Vuodesta 1957 rakennuksessa toimi yliopiston kasvatustieteen laitos ja vuonna 1972 suoritettun perusteellisen kunnostustyön jälkeen se on ollut kemian laitoksena.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 9/11/1976

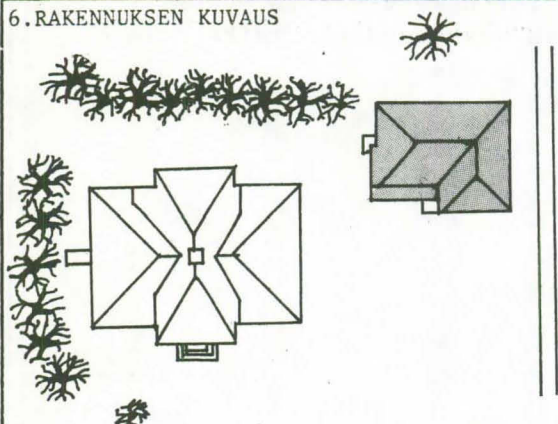
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44a	3	Snellmanink. 12	Ent. yliopiston oikeus- lääketieteen laitos

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennuksen kuutiomainen massa on nelikerroksinen. Ulkoasua leimaavat sileät, rapatut seinäpinnat, tasavälein sijaitsevat neliömäiset ikkuna-aukot sekä laakea katto. Ainoa alkuperäiseen jugend-asuun viittaava rakennusosa on graniittipintainen sokkelikerros. Pohjoispuolella on muurin erottama piha.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennushistorialliselta ja ympäristönhoidolliselta kannalta ei ole esteitä purkamiselle. Säilyttäminen edellyttää pikaista kunnostusta.

8. RAKENNUSHISTORIA

Talo rakennettiin yliopiston oikeuslääketieteen laitokseksi 1900-luvun alussa. Se vaurioitui sodan aikana ja kunnostettiin Pauli Salomaan 1946 tekemän suunnitelman mukaan. Tällöin rakennusta myös korotettiin.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

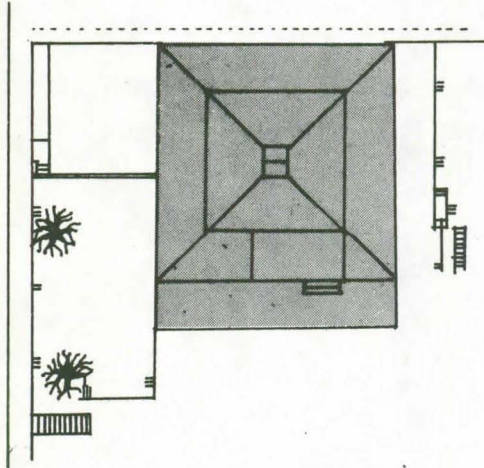
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44 a	3	Unioninkatu 35	Yliopiston biokemian laitos

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on kolmikerroksinen. Ylinä on sisäänvedetty ullakkokerros. Pohjakerros on maaston korkeuseroista johtuen vain osaksi näkyvissä. Ulkoasua leimaavat nauhaikkunat ja valkoiset, rapatut seinäpinnat. Kuutiomaisen massansa, irrallisen sijaintinsa ja arkkitehtuurinsa osalta rakennus sopeutuu huonosti historialliseen ympäristöönsä.

7. SUOJELUTAVOITE

Kulttuurihistorialliselta kannalta ei ole suojelutavoitetta; rakennus tulisi kätkeä voimakkaan puuston sisään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennus valmistui 1962 Einari Teräsvirran suunnitelman mukaan yliopiston biokemian laitokseksi. Suunnitelmaan liittyi suurikokoinen uudisrakennus Snellmaninkadun puolella.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11 1976

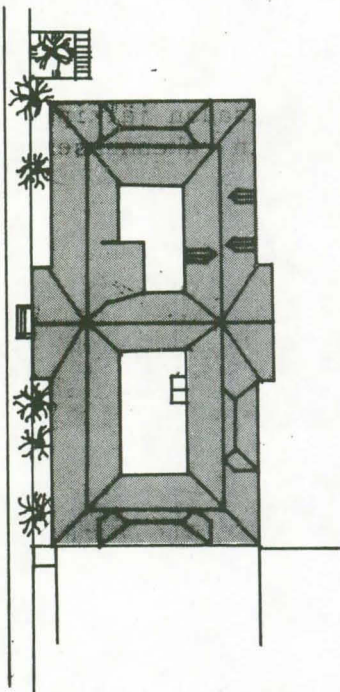
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44a	3,6	Unionink. 33	Sisätautien klinikka, "Uusi klinikka"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Kaksikerroksinen sairaala rakentuu kahden sisäpihan ympärille. Pihoja erottava myöhemmin laajennettu rakennusosa sisältää yhdyskäytävän lisäksi pääporrashuoneen. Sivuportaikot sisäänkäynteineen sijaitsevat rakennuksen päissä. Pohjakaavat ovat lähes identtiset. Käytävät ovat sisäpihoja vasten. Alkuperäiset pohjakaavat ovat perusosiltaan jäljellä. Huonetiloja on muutettu kulloisenkin tarpeen vaatimalla tavalla. Alkuperäinen kiinteä sisustus on olennaisilta osiltaan säilynyt. Empireen pohjautuva arkkitehtuuri on nähtävä tärkeänä osana Unioninkadun rakennettua kokonaisuutta. Samalla rakennuksen kaikki julkisivut ovat "paraatisivuja". Sekä katu- että pihajulkisivun keskellä on frontonipäätteinen risaliitti. Pääsisäänkäynti on Unioninkadun puoleisessa risaliitissa, jonka molemmiin puolin on matala kiviperustalta nouseva alkuperäinen rauta-aita. Suorakaiteiset ikkuna-

aukot ovat toisessa kerroksessa kehystetyt. Seinäpinnassa on kevyt rustika. Ulkoasun koristeaihteita ovat risaliitin reliefikentät sekä friisin palmetti-aiheet. Ulkoasu on alkuperäisellään lukuun ottamatta laakean vesikaton päälle häiritsevästi nousevia sekundaarisia ullakkohuoneita.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Myöhemmät korotukset tulee poistaa. Sisätilojen rakennushistoriallinen leima tulee säilyttää, mikä merkitsee alkuperäisen tilajäsentelyn (huone- ja käytäväkokonaisuuksien) samoin kuin kiinteän sisustuksen vanhojen detaljien säilyttämistä.

Sisäpihoja erottavan rakennusosan myöhemmät laajennukset tulee poistaa pihojen aseman korostamiseksi. Rakennuksen käyttö on sovellettava sen kulttuurihistorialliseen arvoon.

8. RAKENNUSHISTORIA

E.B. Lohrmann laati sairaalan piirustukset 1842. Rakentaminen kesti verrattain kauan ja vasta vuoden 1848 lopulla laitos aloitti toimintansa. Potilaspaiikkoja oli alkuaan vain 30, joista 15 kummankin (sisätautien ja kirurgian) osaston käytössä. Pääosa tiloista oli tarkoitettu opetus- ja asuinkäyttöön.

Vuonna 1861 kirurgian osasto siirtyi muualle ja Uusi klinikka eriytyi sisätautisairaalaksi, tosin siinä eri aikoina toimi myös muita sairaal-osastoja (esimerkiksi silmäklinikka 1873-1888). Vuosisadan jälkipuoliskolla potilaspaiikkojen määrä moninkertaistui. Nykyisin rakennuksessa on HYKS:n sisätautien erillisosastoja.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.

Museoviraston rakennushistoriallinen piirustusarkisto.

Helsingin yliopistollinen keskussairaala.

10. MUUT LÄHTEET

Gunnar Soinen, Helsingin ns. Uusi klinikka 100-vuotias. Duodecim 1948: 12.

LAADITTU 19/11/1976

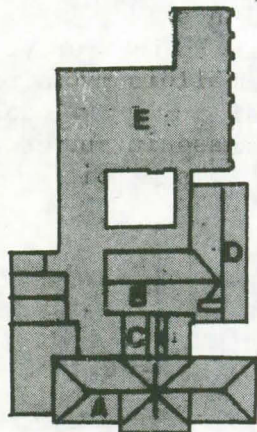
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44a	4	Rauhank. 17	Valtionarkisto

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Valtionarkisto on kolmessa eri vaiheessa muotoutunut rakennuskompleksi, jonka arkkitehtoninen kehittäminen on ollut varsin johdonmukaista.

Päärakennus eli vanhin osa (A) Rauhankadun varrella on kolmikerroksinen uusrenessanssirakennus. Sen pohjakerros on sokkelimainen voimakas rustikoinen ja pienine ikkuna-aukkoineen. Ylempiä kerroksia leimaa kookkaiden korinttilaisten pilasterien ja ikkuna-akselien rytmiikka. Keskellä on kuudella pylväällä varustettu risaliitti, joka päättyy attikaan ja veistosryhmään.

Ensimmäisen lisärakennusosan (D) ulkoasu seuraa päärakennuksen perusjäsentelyä ja muotokieltä tosin yksinkertaistettuna.

Myös uusimman lisärakennusvaiheen (E) ulkoasun hallitsevana piirteenä on vertikaalisuus. Graniitin rajaukset seuraavat päärakennuksen ylimpien kerrosten rustikajakoa.

Vanhan päärakennuksen keskeiset tilat, porrashalli ja ns. vanha tutkijaisali rautarakenteisine gallerioineen (B) ovat säilyneet restauroituina. Vanha pääsisäänkäynti ei ole enää käytössä; rakennuksen länsisivulle on tehty uusi sisäänkäynti ulkoportaikkoinen. Uudistilat on pyritty liittämään vanhaan harmonisesti. Nykyisellään Valtionarkisto muodostaa vanhan kaupungin rakenteessa suhteettoman suuren rakennusmassan.

7. SUOJELUTAVOITE

Valtionarkiston monivaiheinen rakennuskompleksi on säilytettävä ennallaan sekä ulkoasun että restauroitujen sisätilojen osalta.

8. RAKENNUSHISTORIA

Gustaf Nyströmin laatimat piirustukset valmistuivat 1885. Rakentaminen suoritettiin 1886-1890. Tässä vaiheessa arkistorakennus sisälsi päätilat (A), tutkijasalin (B) ja niitä yhdistävän siipiosan (C). Rakennuksesta pyrittiin silloisissa oloissa saamaan täysin palovarma. Attikan päälle sijoitettiin C.E. Sjöstrandin veistosryhmä ensin sementtiin valettuna, sitten (1913) vuolukiveen veistettynä. Lisärakennusosa (D) valmistui 1928 (M. Schjerfbeck). Tällöin myös vanhan yhdyssiiven päälle rakennettiin lisätiloja. Uusin lisärakennus (E) rakennettiin 1968-1972 Olof Hanssonin suunnitelman mukaan. Rakentamisen yhteydessä vanhoja päätiloja restauroitiin.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Valtionarkiston piirustuskokoelma.
Helsinki ennen meitä (Helsinki 1962), kuva 16 sivulla 39.

10. MUUT LÄHTEET

Olof Hansson, Valtionarkiston lisärakennus ja muutos. Arkkitehti 1973:6.

LAADITTU 19/11/97 6

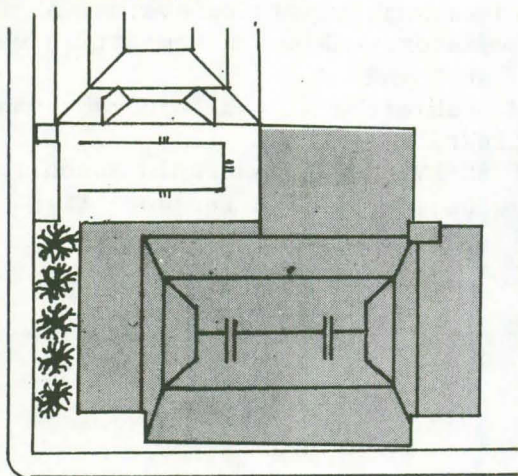
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44a	6	Rauhankatu 19	Suomen Pankin setelipaino

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennuksessa on neljän normaalikerroksen lisäksi kolme kellarikerrosta sekä ullakko. Pääjulkisivu on Rauhankadun varrella. Varsinainen setelipaino on rakennuksen pohjoissivulla olevassa siivessä, joka ulottuu Uuden klinikan rakennukseen saakka. Seinäpinnat ovat rapatut. Rakennus sopeutuu varsin huonosti historialliseen ympäristöönsä.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennus on ympäristöönsä huonosti sopiva sekä mittakaavansa, arkkitehtuurinsa että toimintansa puolesta. Teollisuustoiminta rakennuksessa tulisi lakkauttaa. Pohjoissivulla oleva siipi tulee Uuden klinikan arkkitehtonisen aseman korostamiseksi purkaa.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennuksen suunnitteli H.W. Schreck 1950-luvun alkupuoliskolla tontilla aiemmin sijainneen yksikerroksisen tiilirakennuksen paikalle.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Maistraatin arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/ 11 1976

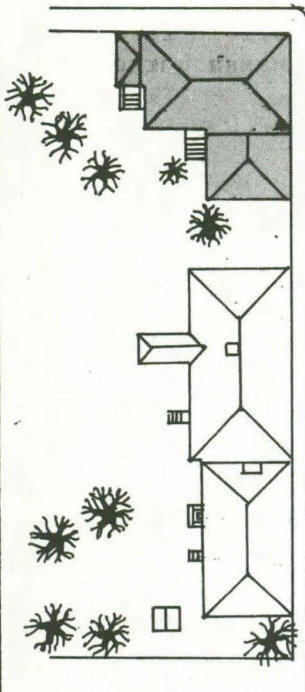
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44b	5	Snellmanink. 14	Yliopiston kuvalaitos, ent. pesularakennus

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on pohja-alaltaan suorakaide. Snellmaninkadun varrella siihen liittyy matala siipi. Sisäänkäynnit ovat pihan puolella. Entinen pesula liittyy toisaalta aikansa tuotantorakennusten arkkitehtuurivirtauksiin, toisaalta se on nähtävä Vanhan klinikan kokonaisuuden osana, kuitenkin varsinaisista sairaalarakennuksista poikkeavana. Julkisivut on jäsennetty varsin jätävästi kerroslistoin. Varsinaisten kerrosten ikkuna-aukot ovat segmenttikaariset, välikerroksen ikkuna-aukot ovat pyöreät. Rakennus oli alkuaan kaksikerroksinen siten, että alempi kerros oli ylempää korkeampi. Nykyisin alakerros on jaettu välipohjalla kahteen osaan. Alkuperäinen tilajako sekä sisäasu ovat myöhemmissä muutoksissa kadonneet.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Georg Wileniuksen piirustukset Helsingin sairaaloiden yhteistä pesula-rakennusta varten vahvistettiin 1888. Rakentaminen lienee päättynyt 1890-luvun alkuun mennessä. Pian valmistumisen jälkeen Snellmanin-kadun puoleista matalaa siipeä pidennettiin (G. Wilenius, 1891).

Tämä jäi ainoaksi muutokseksi ulkoasussa.

Sisätiloissa tapahtui suuria muutoksia 1950-luvulla, jolloin rakennus tuli yliopiston kuvalaitoksen käyttöön. Tällöin muun muassa korkea alakerta jaettiin kahtia.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin yliopiston tekninen osasto.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/ 11 1976

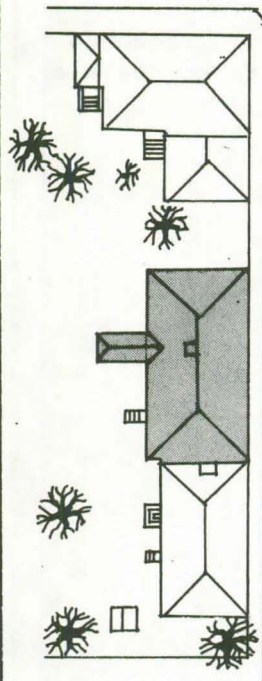
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44b	5	Snellmanink. 14	Asuin- ja työtilarakennus, ent. synnytyslaitos

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Alkuperäiseen Vanhan klinikan sairaalakokonaisuuteen kuuluva entinen synnytyslaitos on kaksikerroksinen rapattu tiilirakennus, jota on myöhemmin jatkettu. Porrashuone pihasivun keskellä on myöhempi lisäys.

Rakennuksella on tärkeä asema Vanhan klinikan arkkitehtonisessa kokonaisuudessa pitkittäisakselin itäisenä päätteenä. Tämä heijastuu suljetussa ja ankaran symmetrisessä julkisivujäsentelyssä, joka perustuu sivurisaliitteihin ja leveään kerroslistaan. Pohjakerroksen seinäpinnassa on viivarustika. Graniittisokkeli on rappaamaton.

Muutokset sisätiloissa ovat aikojen kuluessa olleet laajoja ja perusteellisia. Alkuperäinen huonejako on vain osaksi havaittavissa; kiinteä sisustus on lähes kauttaaltaan sekundaarista.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Porrashuoneen purkaminen on suotavaa. Alkuperäiset kantavat rakenteet tulee säilyttää.

8. RAKENNUSHISTORIA

C.L. Engelin piirustukset Kliinisen instituutin synnytyslaitosta varten valmistuivat 1829. Keisari vahvisti suunnitelman samana vuonna. Rakentaminen suoritettiin 1830-luvun alussa ja laitos avattiin yleisölle 1833.

Synnytyslaitoksena rakennus oli vain kymmenisen vuotta: jo 1840-luvun alussa se sisustettiin sairaalan henkilökunnan asuntolaksi. Vuosisadan lopulla entiseen synnytyslaitokseen sijoitettiin silmäklinikka, jota varten rakennusta laajennettiin etelään samalla kun se liitettiin toiminnallisesti viereiseen rakennukseen. Tästä muutosvaiheesta on myös pihasivun ulkoneva porrashuone. Silmäklinikka toimi rakennuksessa 1888-1911.

1900-luvulla rakennuksen käyttö pari kertaa muuttui. 1950-luvulta lähtien rakennuksessa on ollut henkilökunnan asuntoja sekä työtiloja.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin yliopistollinen keskussairaala.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11/1976

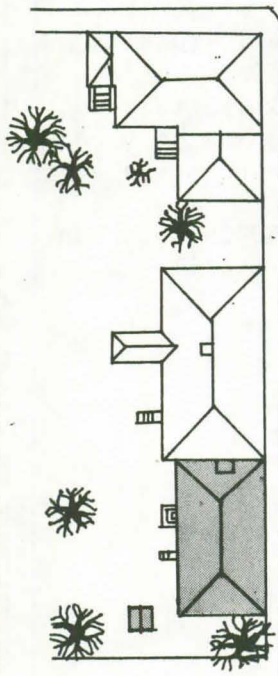
JS - PK - MK.

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44b	5	Snellmanink. 14	Sukupuolitautilien klinikka

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus on puolitoistakerroksinen. Se liittyy pohjoispuolella sijaitsevaan entiseen synnytyslaitokseen. Klassistinen julkisivu on horisontaalisesti jäsennetty. Ikkuna-aukot ovat suorakulmaiset ja yhdenmukaisesti kehystetyt. Pihasivu on vailla arkkitehtonista tehostusta. Sisäänkäynti on pihasivulla. Rakennuksen ulkoasu on alkuperäisellään.

Sisätilat palautuvat osaksi 1880-luvun muutosvaiheeseen, osaksi myöhempiin tilajakoa ja sisäasua muovaneisiin korjauksiin ja uudistustoimiin.

Pihan puolella, rakennuksen lounaiskulman edessä on pieni kivinen ulkorakennus ilmeisesti 1800-luvun lopulta.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Pieni kivinen ulkorakennus tulee pyrkiä säilyttämään.

8. RAKENNUSHISTORIA

Rakennus valmistui sairaala-alueen pesulaksi 1840-luvun lopulla. Vuonna 1887 Th. Decker teki suunnitelman sen muuttamiseksi sairaalakäyttöön. Suoritetut perusteelliset muutostyöt kohdistuivat varsinkin sisätiloihin. Ulkoasu säilyi pääosin ennallaan. Rakennuksen käyttö ja tilajako ovat myöhemmin muuttuneet.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Helsingin yliopistollinen keskussairaala.

10. MUUT LÄHTEET

LAADITTU 19/11 1976

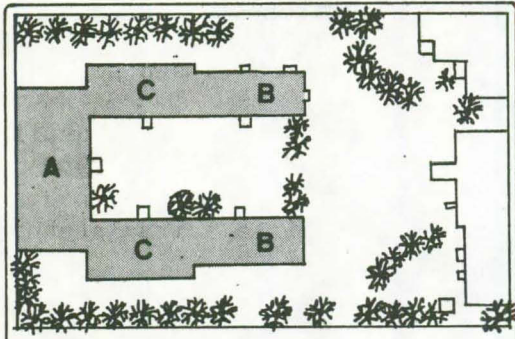
JS - PK - MK.

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	44b	5	Snellmanink. 14	Ihotautien klinikka, "Vanha klinikka"

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Sairaalarakennus on kaksikerroksinen ja käsittää kolme toisiinsa kytkettyä siipeä. Se sijaitsee kumpareella siten, että pääsiipi on korkean, huolitellusti muotoillun sokkelin päällä Unioninkadun varrella. Sokkeli jatkuu sileänä graniittimuurina rakennuksen molemmiin puoliin ja yhtyy kallioseinämään Liisankadun puolella.

Pääjulkisivua jäsentää leveä risalliitti, joka päättyy porrastettuun attikaan. Pääsiiven ulkoasun omi-

naispiirteet - horisontaalisuus ja niukka muotokieli - ovat tunnusomaisia myös pihasiiville. Maaston korkeuseroista johtuen myös eteläsiiven ulkosivulla on korkea sokkeli. Sairaalan ulkohahmo on suljettu. Sisätiloihin pääsee vain itäpuolelle jäävältä pihalta. Niukkailmeistä empireä edustava ulkoasu on pääosiltaan alkuperäisellään ja rakennuskompleksi on tasapainoinen arkkitehtuurikonaisuus. Snellmaninkadun varrella sijaitsevalla ent. synnytyslaitoksella oli alkuaan mitä keskeisin merkitys voimakkaan aksiaalisessa kokonaissommitelmassa.

Alkuperäisestä selvästi poikkeava tilajako on muovautunut jatkuvan laitostyön vaatimalla tavalla. Sisätilojen historiallinen luonne on säilynyt vain fragmentaarisesti. Alkuperäiset pohjakaavat on yleensä pirstottu kantavan rakenteen sallimissa puitteissa, eräät käytävä- ja huonetilat ovat kuitenkin peräisin 1800-luvun alkupuoliskolta. Nykyinen varsin ahdas tilajako sekä sisäasu ovat pääasiassa peräisin sotien jälkeiseltä ajalta.

Sairaalan piha-alueen osaksi säilyneet istutussommitelmat periytyvät 1800-luvulta. Sama koskee rauta-aitaa sairaalan itäpäässä.

7. SUOJELUTAVOITE

Sairaalan ulkoasu on säilytettävä nykyisellään. Muutostöiden on oltava luonteeltaan entistäviä. Myös rakennukseen liittyvät muurit ja rauta-aita on säilytettävä ennallaan.

Sisätilojen alkuperäiset kantavat rakenteet sekä huonetilat tulee pyrkiä säilyttämään.

Piha-alueen istutussommitelmat tulee säilyttää ja tarpeen mukaan täydentää entistään.

8. RAKENNUSHISTORIA

C.L. Engel laati yliopistollisen opetussairaalan eli Kliinisen institutin piirustukset 1828 tai 1829, jolloin rakentaminen lienee alkanut. Pääsiipi (A) ja kaksi pihasiipeä (B) valmistuivat viimeistään sairaalan avajaisvuonna 1833.

Sairaalan laajentaminen tuli pian ajankohtaiseksi. Engelin 1835 suunnittelemaat lisärakennukset (C) valmistuivat 1830-luvun lopulla. E.B.Lohrmannin 1840-luvun alussa tekemää laajennussuunnitelmaa ei sen sijaan toteutettu.

Rakennuksessa tehtiin muutoksia mm. 1840-luvun lopulla ja 1880-luvulla. Vanhan klinikan sisätilojen luonne muuttui ratkaisevasti vasta 1950-luvulla, kun edellisen vuosisadan sairaalarakentamisen mukaiset pohjakaavat suurine potilassaleineen muutettiin nykyaikaista sairaalatekniikkaa paremmin vastaaviksi.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Rakennushallituksen piirustusarkisto.
Helsingin yliopistollinen keskussairaala.

10. MUUT LÄHTEET

Heinricius, Det Allmänna Hospitalets i Helsingfors historia. Läkarsällsk. Handl. 45 (1903).

Pirilä-Kauppinen, Vanha klinikka 125-vuotias. Duodecim 1958:4.

LAADITTU 19 11 1976

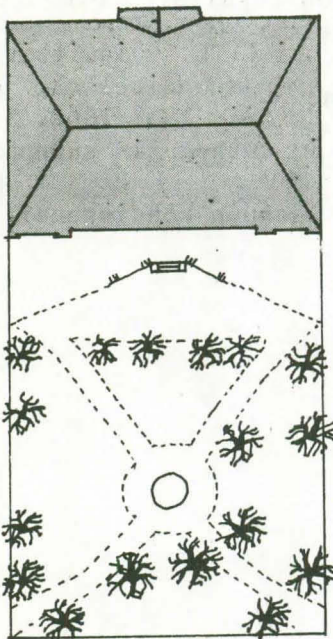
JS - PK - MK

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

1. PAIKKAKUNTA	2. KORTTELI	3. TONTTI	4. OSOITE	5. RAKENNUS
Helsinki	193	n:ton	Hallituskatu 2	Ritarihuone

6. RAKENNUKSEN KUVAUS

Ritarihuone sijaitsee vapaasti korttelissa, josta suuri osa on muodostettu puistoksi. Rakennuksen ja puiston välissä on kivetty piha-alue sekä ajoramppi. Rakennus on osaksi kaksi-, osaksi kolmikerroksinen. Pääsisäänkäynti on eteläsivulla. Eteishallista juhlava portaikko nousee pääkerrokseen ja suureen ritarisaliin, joka on Helsingin hienoimpia historiallisia saleja. Sivuportaikat johtavat lehteritasolle. Sisätiloja leimaa osaksi klassistinen ja osaksi goottilaisia vaikutteita ilmentävä koristelu. Portaikko ja ritarisali on maalattu tyyliin sopimattomasti. Pääkerroksen muut tilat sekä eteishalli ovat alkuperäisessä asussa. Pohja- ja varsinkin lehterikerroksen tiloissa on suoritettu muuttuvan käytön vaatimia muutoksia, mutta pääpiirteissään nämäkin tilat ovat entisellään. Varastona toimivan kellarin tilajako ja holvisto ovat jäljellä. Ulkoasussa rakennus jäsentyy kaksikerrokseksi. Keskeisen ritarisalin ikkunat avautuvat pääfasadissa kookkaina suippokaariauk-

koina. Julkisivun keskellä on pääsisäänkäynti ja sen yläpuolella parveke. Pohjoisfasadissa on keskirisaliitti. Ikkuna-aukot ovat pohjakerroksessa pyörö- ja pääkerroksessa suippokaariset. Ullakkokerroksessa on pieniä pyöröikkunoita. Rapattu detaljointi elävöittää seinien punatiilipintoja; voimakas räystäs kreneloituneen täydentää "goottilaisen" leiman. Ritarihuoneen uusgoottilainen ulkoasu on alkuperäisellään. Mainittavin muutos on ritarisalin ikkunoiden puitejaon uusiminen. Puistikko keskuslammikoineen, istutuksineen, käytävineen ja ketjuaitoineen on alkuperäisen suunnitelman mukainen.

7. SUOJELUTAVOITE

Rakennuksen ulkoasu ja sisätilat on säilytettävä nykyisellään; vain entistävät muutokset ovat mahdollisia. Puiston hoidon on perustuttava entistäviin periaatteisiin.

8. RAKENNUSHISTORIA

Ensimmäisen ritarihuonesuunnitelman teki pietarilainen G.A. Bosse 1850. Seuraavana vuonna E.B. Lohrmann laati uudet, Bossen pohjaratkaisuun perustuvat piirustukset. Ulkoarkkitehtuurin muotoikielenä oli ajanmukainen uusgotiikka. Tässä vaiheessa rakennus oli tarkoitus sijoittaa tontin keskiosaan.

Lohrmannin suunnitelmaa ei vahvistettu. Kun rakennustyöhön Krimin sodan jälkeen voitiin ryhtyä, käännettiin lääninarkkitehti G.Th. Chiewitzin puoleen. Chiewitz laati edellisistä täysin poikkeavan suunnitelman, joka hyväksyttiin 1857. Rakennus- ja sisustustyö suoritettiin 1858-1862. Tontin eteläpuolisko muodostettiin puistoksi kaupunginpuutarhurin suunnitelman mukaan.

Rakennuksessa on sittemmin tehty monia lähinnä sisäasuun kohdistuneita muutoksia. Ulkoasun kannalta huomattava muutos - ritarisalin ikkunoiden puitejaon uusiminen - toteutettiin 1905-1906 (M. Gripenberg). Tällöin muutettiin myös pääportaikon asua.

Vuoden 1906 valtiopäivä uudistukseen saakka rakennuksella oli huomattava valtiollinen merkitys aatelissäädyn kokoontumispaikkana. Ritarihuoneella toimivat aluksi myös muut kolme säätyä. Alusta alkaen tiloja vuokrattiin ulkopuolisille. Vuokralaisista mainittakoon Yhdyspankki, vapaamuurariloosi, ulkoministeriö ja yliopisto. Nykyisin pääosa sivutiloista on valti-
on virastokäytössä.

9. PIIRUSTUKSET, VALOKUVAT

Ritarihuoneen arkisto.

10. MUUT LÄHTEET

Vårt Riddarhus (red. af Schultén, Aminoff, Antell). Helsingfors 1962.
W.W., Riddarhusets omändring 1905. Arkitekten 1906: III.

LAADITTU 19/11 1976

TÄYDENNETTY / 197

KÄSITELTY / 197

JS-PK-MK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE
OFFICE OF THE CURATOR

KIRJALLISUUTTA

- Alho, Asmo - Rauanheimo, Uljas. Helsinki ennen meitä. Vanhojen kuvien kertomaa. Toinen painos, Helsinki, 1962.
- Blomstedt, Yrjö. "Giacomo Quarenghi ja empiren Helsinki. Valvoja 1962.
- ". "Helsingin korottaminen pääkaupungiksi." Entisaikain Helsinki VII. Helsinki, 1963.
- ". Johan Albrecht Ehrenström, kustavilainen ja kaupunginrakentaja. Helsinki, 1963.
- ". "Helsinkiläissuku Heidenstrauch." Helsinki-Seura, vuosikirja 1967.
- Hartman, Torsten. DåHelsingfors blev huvudstad, Helsingfors, 1912.
- Helander, Vilhelm - Sundman, Mikael. Kenen Helsinki - raportti kanta-kaupungista. Helsinki, 1970.
- Helsingin kadunnimet. Helsinki: Helsingin kaupungin julkaisuja, n:o 24, 1970.
- Helsingin kaupungin historia I-V. Helsinki: Helsingin kaupungin julkaisuja, 1950-1967.
- Helsingin rakennusvaiheet empirestä nykyaikaan. Helsinki-Seuran vuosikirja. 1972-1973.
- Hoving, Victor. Henrik Borgström, en storborgare i det gamla Helsingfors. Helsingfors, 1945.
- Järventaus, Esko. "Rakennustaide ja tekniikka." Suomen rakennushallinto 1811-1961. Helsinki, 1967.
- Lilius, Henrik. "Thure Wennberg och Stora Torget i Helsingfors." Helsinki-Seura, vuosikirja 1968.
- ". "Stortorget i Helsingfors norra fasad." Finskt Museum 1971.
- Mutreich, Margareta. "Helsingin asemakaava vuosina 1812-1817." Entisaikain Helsinki VIII. Helsinki, 1970.
- Möller, Sylvi. "Ulrika Eleonoran kirkko." Helsinki-Seura, vuosikirja 1968.
- Mårtenson, Gunnar. Historiallinen Helsinki - Det historiska Helsingfors. Porvoo, 1968.
- Pöykkö, Kalevi. Das Hauptgebäude der Kaiserlichen Alexander - Universität von Finnland. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja, 74. Helsinki, 1972

Rancken, A.W. Helsingfors genom fyra sekler. Helsingfors, 1926.

----- . Helsingfors från småstad till storstad. Helsingfors, 1932.

Rein, Gabriel. "Helsingin uudestaan-rakentamisesta vuosina 1810-1825." Suomen uudemmassa historiasta I, julk. J.R. Danielson. Helsinki, 1898.

Stenius, Olof, toim. Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto. Helsinki: Pro Helsingfors Säätiö - Stiftelsen Pro Helsingfors, 1969.

Suolahti, Eino E. Helsingin neljä vuosisataa. Helsinki, 1949.

----- . Helsinki, A City in a Classic Style. Helsinki, 1973.

von Wendt, Ernst. Kauppatörökysymys. Helsingin huomattavin kaupunkikuva ja sen tulevaisuus. Helsinki, 1932.

Wickberg, Nils Erik. "Yksityistaloja Helsingin Kruununhaassa empire-ajalla." Entisaikain Helsinki I. Helsinki 1936.

----- . Empirestudier. Uppsatser om arkitekturen i Finland och Baltikum under förra hälften av 1800-talet och om bevarandet av empiretidens byggnadsminnen i Helsingfors. Helsingfors, 1945.

----- . Carl Ludvig Engel. Helsinki, 1973.

Vår stad. En bok om Helsingfors. Helsingfors: Stiftelsen Pro Helsingfors, 1947.

Åström, Sven-Erik. Samhällsplanering och regionsbildning i kejsartidens Helsingfors. Helsingfors, 1957.

Lisäksi muistelmateoksia, kronikoita, historiikkeja ja lukuisia artikkeleita varsinkin Arkkitehti-Arkitekten -lehdessä sekä sanomalehtikirjoituksia, joiden osalta viitataan esimerkiksi Suomen historialliseen bibliografiaan sekä Paikallishistoriallinen toimisto ry:n julkaisemaan Paikallishistorialliseen bibliografiaan.

VANHA KAUPUNGINOSA

ALUETTA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET

Senaatintorin ympäristö julistettiin vanhaksi kaupunginosaksi vuonna 1952, jolloin kaupunginvaltuusto päätti asiasta kaupunginvaltuutuksen asettaman komitean suosituksen mukaan. Aloite alueen vanhaksi kaupunginosaksi julistamiseksi tuli muinaistieteellisen toimikunnan, nykyisen museoviraston taholta, vuonna 1947. Alueen suojelemiseksi liitettiin rakennusjärjestykseen sitä koskevat määräykset.

Vanhan kaupunginosan alueeseen kuuluvat seuraavat korttelit ja tontit:

1. kaupunginosan kortteli n:o 1, kortteli n:o 2, tontti n:o 8 korttelissa n:o 3, korttelit n:o 4, 5 ja 6, tontit n:o 1 Aleksanterinkadun varrella ja n:o 11 Mariankadun varrella korttelissa n:o 7 sekä korttelit n:o 12, 29, 30, 31, 43, 44a, 44b ja 193 ynnä 2. kaupunginosan korttelit n:o 27, 28 tontit n:o 1, 2 ja 8 korttelissa n:o 32 sekä kortteli n:o 42, lukuunottamatta korttelin pohjoisosaa.

Nykyisen rakennuslakimme ja -asetuksemme tultua voimaan 1.7.1959 kumoutuivat rakennusjärjestyksen vanhaa kaupunginosaa koskevat määräykset ja vanha kaupunginosa on lakannut olemasta Rak.A 165 §:n mukaisesti vuoden 1960 lopussa. Voimassa olevan rakennuslain 135 §:n mukaan historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden rakennusten suojelua koskevien määräysten tulee sisältyä asemakaavaan.

Kaupunginvaltuusto päätti 30.11.1960 asemakaavan muuttamisesta vanhan kaupunginosan alueella historiallisesti ja taiteellisesti arvokkaiden rakennusten suojelemiseksi. Alueelle astui voimaan rakennuskielto, asemakaavan muuttamiseksi Rak.L 42 § 2 mom. 3 kohdan mukaan vuoden 1961 alusta. Sisäasiainministeriö on jatkanut rakennuskieltoa aina kaksi vuotta kerrallaan.

Nykyisin voimassa oleva koko vanhan kaupunginosan kattava asemakaava on vahvistettu vuonna 1875. Asemakaavaa on eräin osin muutettu myöhemmin ja vuoden 1960 jälkeiset muutokset ovat seuraavat:

kortteli	32/1 ja 8	SisM:n vahvistus	09.02.1962
"	29/29	"	25.07.1962
"	30	"	26.07.1965
"	44a/2 ja 4	"	04.05.1965
"	31/13	"	14.03.1968
"	2,	"	22.10.1970
"	3/8,	"	12.12.1974

Kaikissa uusissa asemakaavoissa on määräyksiä arvokaiden rakennusten säilyttämisestä. Vuoden 1875 asemakaavassa esitetään ainoastaan kortteleiden rajat sekä eräiden julkisten rakennusten sijoittaminen.

Vanhaksi kaupunginosaksi julistamisen sekä asema-kaavan muuttamisesta tehdyn päätöksen lisäksi on vanhan kaupunginosan suhteen tehty eräitä muitakin päätöksiä. Kaupunkisuunnittelulautakunta on helmikuussa 1972 päättänyt esittää kaupunginhallitukselle että Khs kehoittaisi yleisten töiden lautakuntaa tutkimaan vanhan kaupunginosan jälkeinpäin asfalttujen katujen ja jalkakäytävien saattamista niiden historiallista ympäristöä vastaavaan asuun katujen päällysteen osalta. Edelleen kaupunkisuunnittelulautakunta on päättänyt kehottaa liikennesuunniteluosastoa tutkimaan mahdollisuuksia raskaan liikenteen siirtämiseksi muualle vanhan kaupunginosan alueelta.

Vanhan kaupunginosan suhteen on tehty myös useita aloitteita, joista mainittakoon Helsingin matkailu-neuvottelukunnan aloite Helenan- Katariinan- Sofian- ja Unioninkatujen elävöittämisestä ravintoloilla ja liikkeillä, Helsingin Tori ja Hallikauppiaitten yhdistyksen aloite kärryliikenteen säilyttämisen ja lisäämisen mahdollisuuksista Katariinankadulla sekä eräiden kaupunginvaltuutettujen tekemä aloite pysäköinnin kieltämisestä Senaatintorin Tuomiokirkon puoleisella laidalla.

Vanhan kaupunginosan asemakaavan muutostyön ohjelma on saatettu kaupunkisuunnittelulautakunnalle tiedoksi 15.2.1974. Ohjelman mukaan asemakaavan muutosehdotuksen pitäisi olla valmiina vuoden 1975 lopussa.

RAKENNUSLAIN RAKENNUSTEN
SUOJELUA KOSKEVAT KOHDAT

Rak.L 34 §.

Asemakaava on laadittava maaston, maaperän laadun ja muiden paikallisten olosuhteiden mukaan sillä tavoin, että alue tulee tarkoituksenmukaisesti käytetyksi sekä että yhtenäistä ja hyvää rakennustapaa edistetään. Sen pitää tyydyttää terveellisyyden, paloturvallisuuden, liikenteen, viihtyisyyden ja kauneuden vaatimukset. Siinä on varattava tarpeelliset alueet niihin erilaisiin tarkoituksiin, joita kaupungin kehitys edellyttää. Asemakaavaa laadittaessa on kulttuurimuistomerkkejä sekä kauniita näköaloja ja muita kauneusarvoja mahdollisuuksien mukaan suojeltava ja säilytettävä. Lisäksi on asemakaavaa laadittaessa mikäli mahdollista otettava huomioon vallitsevat maanomistusolot sekä tarpeellista huomiota kiinnitettävä siihen, etteivät kustannukset asemakaavan toteuttamisesta muodostu liian rasittaviksi ja ettei yksityiselle maanomistajalle aseteta kohtuuttomia rajoituksia, jotka asemakaavalle asetettavia vaatimuksia olennaisesti syrjäyttämättä voidaan välttää.

Erityisesti on katsottava, että puistoja ja muita virkistysalueita järjestetään riittävästi kaupungin eri osiin ja ettei näihin tarkoituksiin aikaisemmin varattua alaa ilman erityistä syytä supisteta.

Rak.L 34 §:ssä esitetään asemakaavan laatimisohteet. Näissä yleispiirteisissä ohjeissa mainitaan kulttuurimuistomerkkien suojelu mahdollisuuksien mukaan. Ohjeita täydennetään edelleen Rak.A 32 §:ssä, jonka 2. mom. 18 kohdassa esitetään historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten ja kaupunkikuvan suojelu ja säilyttäminen. Kulttuurimuistomerkkien suojelun sisällyttäminen asemakaavan laatimisen yleisohjeisiin osoittaa ko. suojelun tärkeyttä.

Rak.A 32 §.

Asemakaava on laadittava siten, että se tyydyttää kaupungin tulevan kehityksen ja että eri tarkoituksiin varataan riittävästi alueita. (20/12 1968)

Asemakaavaa laadittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- 18) historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia ja kaupunkikuvaa sekä sellaisia paikkoja, jotka näköalansa, sijaintinsa, kasvullisuutensa tai erikoisten luonnonsuhteidensa vuoksi ovat arvokkaita, on mikäli mahdollista suojeltava ja säilytettävä eikä ilman pakottavaa syytä hävitettävä

Varsinaiset historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden rakennusten ja alueiden suojelumääräykset annetaan asema-kaavassa.

Rak.L 135 §.

Jos jotakin aluetta on sen sijainnin, luonnonkauneuden tai erikoisten luonnonsuhteiden tahii historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden muistojen, esineiden tai rakennusten takia taikka muusta niihin verrattavasta syystä erityisesti suojeltava, voidaan kaavassa antaa tarpeellisia määräyksiä.

Milloin määräystä ei voida antaa vuoksi, että se on maanomistajalle kohtuuton, voi valtioneuvosto antaa kunnalle luvan pakkolunastaa alueen.

Larman esittää teoksessaan Rakennuslaki ja -asetus seuraavan tulkinnan Rak.L 135 § mukaiselle rakennusten suojelulle:

Suojelua tarvitsevista historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaista rakennuksista voidaan kaavassa antaa määräyksiä. ... Määräyksiä voidaan antaa muistakin kuin vain rakennusmonumenteista. Esimerkkinä mainittakoon ... kaupungissa ... muut entisaikaisen rakennustyylinä vuoksi huomattavat rakennukset. Määräys voi koskea myös vain osaa rakennuksesta, esim. sen julkisivua. Jonkin rakennusryhmän sivistyshistoriallinen merkitys riippuu joskus ryhmän säilymisestä kokonaisena. ...

Määräykset voivat koskea rakennusten, kevyitten rakennelmien ja pienehköjen laitosten rakentamista alueelle samoin kuin alueen muuta käyttämistä. Niinpä kaivamis-, louhint-, tasoittamis- ja täyttämistyöt, puiden kaataminen ja muut niihin verrattavat toimenpiteet voidaan alueella kieltää. Voidaan määrätä velvollisuus pitää istutuksia, mikä rakennusasetuksen mukaan (Rak.A 33 § 7) voisi muutoin koskea vain tonttimaata. Kaikenlainen rakennusta tai rakennelmien rakentaminen alueelle voidaan kieltää. Positiivisesti voidaan määrätä tarkasti sellainen rakennustapa kuin on sillä rakennuksella, joka alueella on ja joka tahdotaan sellaisena säilyttää. Tällöin on siis mahdollinen uusikin rakennus rakennettava samanlaiseksi kuin vanha...

Toisessa momentissa mainitaan määräyksen kohtuuttomuus maanomistajalle, jolloin valtioneuvostolla on valta antaa kunnalle pakkolunastuslupa alueeseen. Vanhan kaupunginosan alueella olevat suojeltavat rakennukset ovat suurimmalta osalta valtion ja kunnan omistamia ja yksityisten omistamat rakennuksetkin ovat julkisluontoisessa käytössä, joten suojelumääräystä ei voitane pitää maanomistajille kohtuuttomana. Rakennuslain 1.10.1975 voimaan tullut 42 a § tekee rakennuksen tai sen osan purkamisen ja käyttötarkoituksen muutoksen maistraatin luvan varaiseksi asemakaavan laatimista tai muuttamista varten voimassa olevilla rakennuskieltoalueilla. Vanhan kaupunginosan alueella on vuoden 1961 alusta ollut voimassa rakennuskielto, jota sisäasiainministeriö on jatkanut kaksi vuotta kerrallaan.

HELSINGIN VANHA KAUPUNGINOSA 1:2000

1.1.1961 JÄLKEEN VAHVISTETUT
ASEMAKAAVAN MUUTOKSET

KVSTO PÄÄTTI 30.11.1960 ASEMAKAAVAN
MUUTTAMISESTA VANHAN KAUPUNGINOSAN
ALUEELLA. ALUEELLE ASTUI VUODEN 1961
ALUSTA VOIMAAN RAKENNUSKIELTO RAKL.
42§ 2 MOM. 3 KOHDAN MUKAAN

 MUUTOSALUE
6938 PIIRUSTUKSEN NUMERO
4.5.1965 SISÄASIAINMINISTERIÖN
VAHVISTUSPÄIVÄMÄÄRÄ

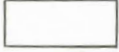

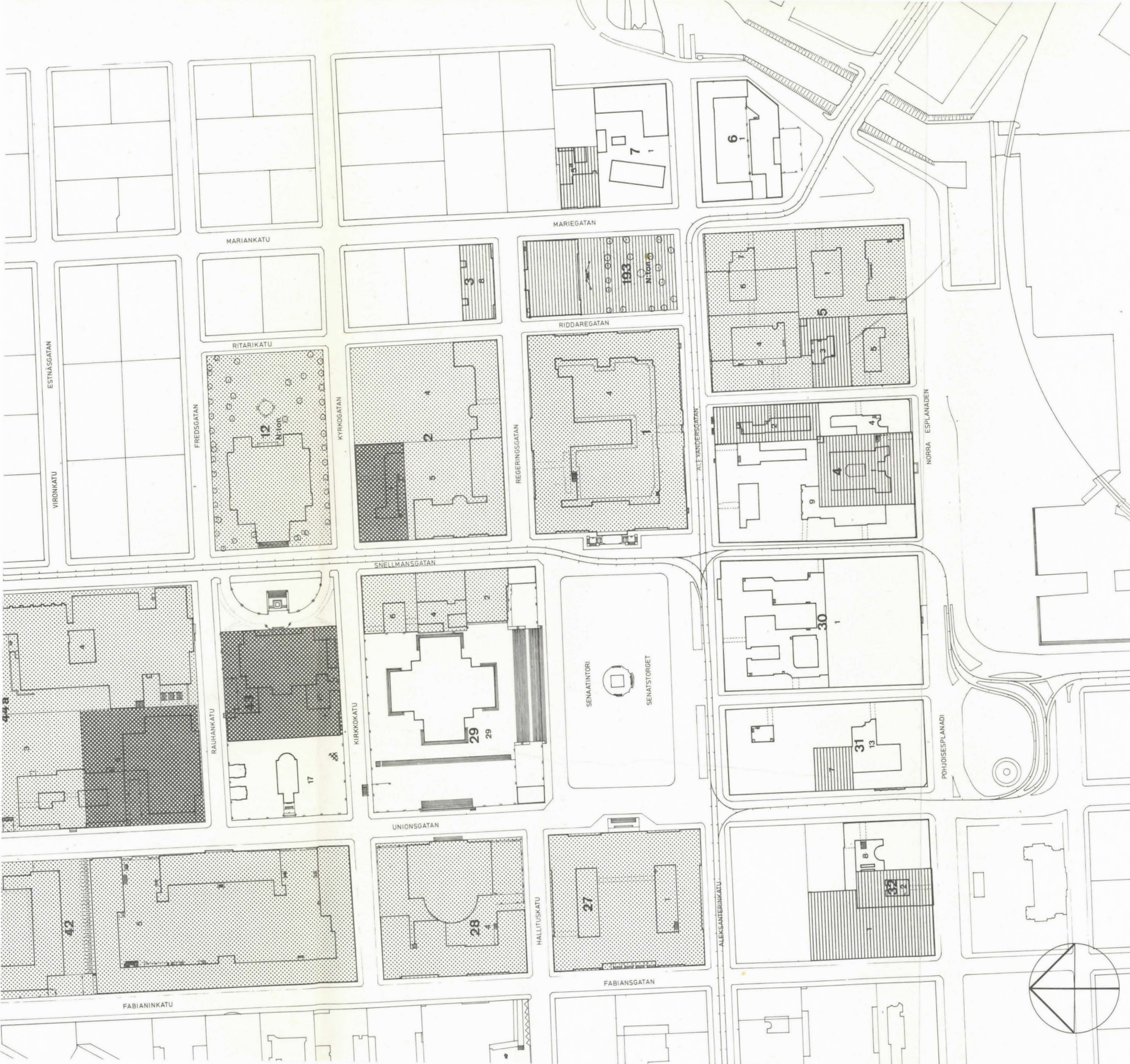
KSV /
ASEMAKAAVAOSASTO
KESKUSTATOIMISTO
2/77

HELSINGIN VANHA KAUPUNGINOSA 1:2000

TONTTIEN OMISTUS

	HELSINGIN KAUPUNKI
	VALTIO (RAKENNUSHALLITUS)
	YKSITYINEN
	SUOMEN PANKKI

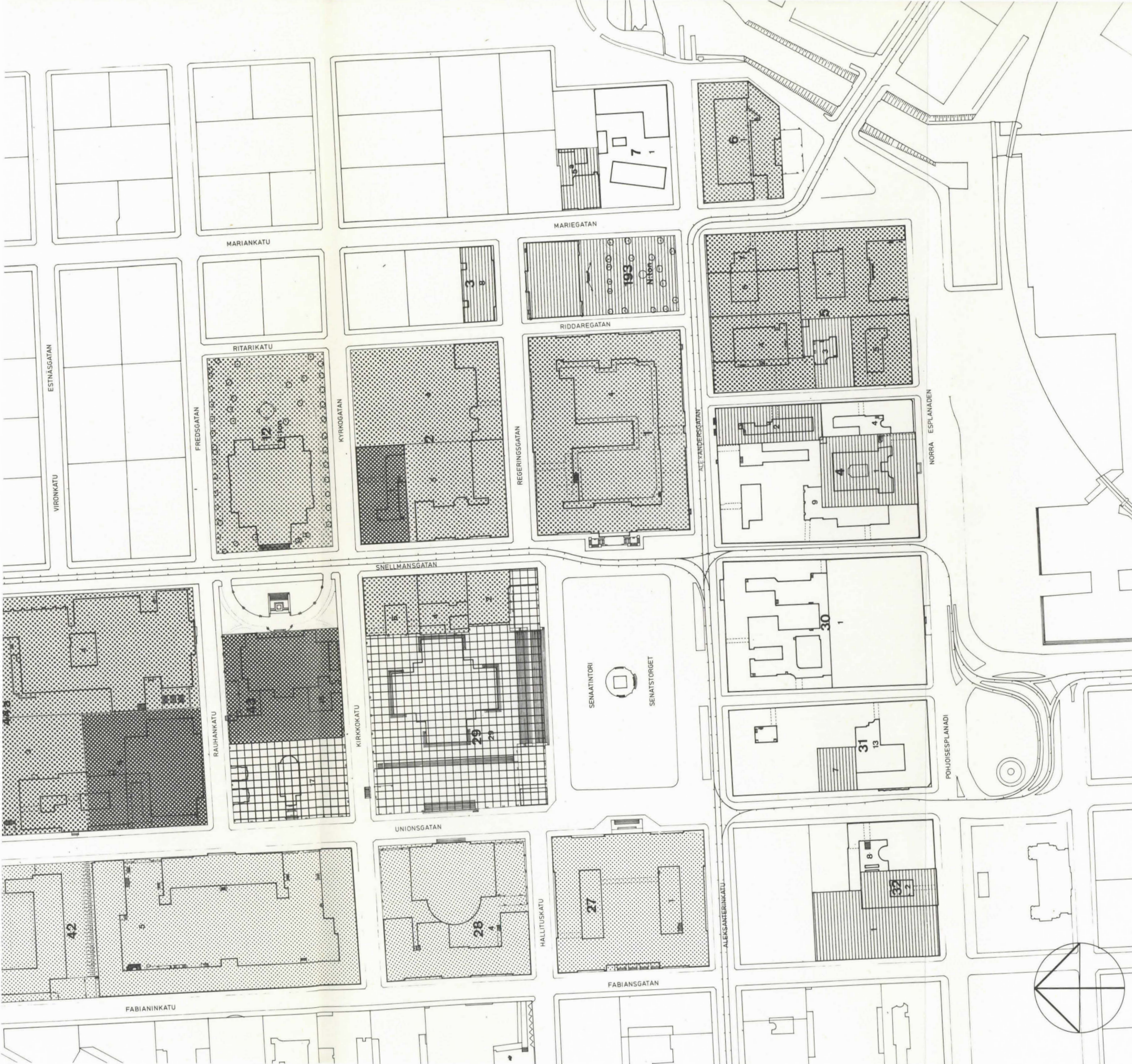

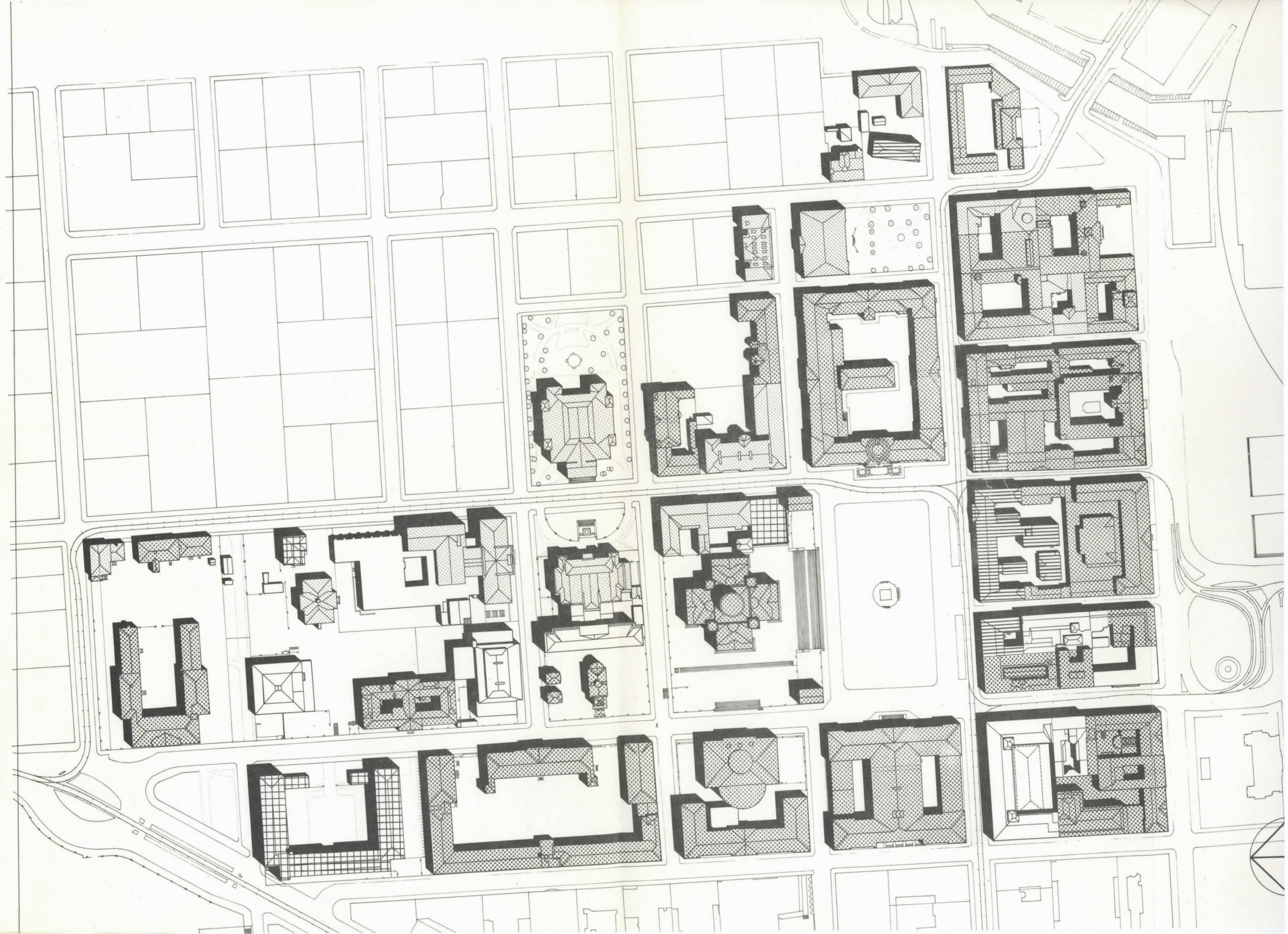

HELSINGIN VANHA KAUPUNGINOSA 1:2000

TONTTIEN HALLINTA

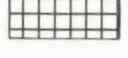
	HELSINGIN KAUPUNKI
	VALTIO (RAKENNUSHALLITUS)
	YKSITYINEN
	HELSINGIN YLIOPISTO
	SEURAKUNTA
	SUOMEN PANKKI

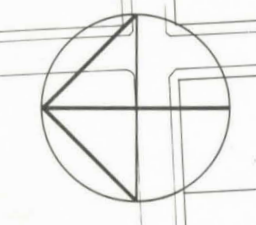

HELSINGIN
VANHA KAUPUNGINOSA
1:2000

RAKENTAMISVUOSI

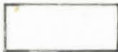
	1750 - 1799
	1800 - 1849
	1850 - 1899
	1900 - 1949
	1950 -

HELSINGIN VANHA KAUPUNGINOSA 1:2000

KIINTEISTÖJEN KUNTO OMISTAJAN
 ARVION MUKAAN TALVELLA 1974-75

- UUSI TAI PERUSKORJATTU
- TYYDYTTÄVÄ
- PERUSKORJAUKSEN TAR-
PEESSA
- TÄYTEMAAN LIEVEALUE

KSV /
 ASEMAKAAVAOSASTO
 KESKUSTATOIMISTO
 11/75

**KSV /
ASEMAKAAVAOSASTO
KESKUSTATOIMISTO
11 / 75**

HELSINGIN VANHA KAUPUNGINOSA 1: 2000

VUODESTA 1820 VUOTEEN 1920
KÄYTÖSSÄ OLLEITA KORTTELEIDEN
NIMIÄ

